

Analýza výuky bezpečnostní tematiky na základních a středních školách v obci s rozšířenou působností Mohelnice

Bc. Petra Unzeitigová

**Diplomová práce
2018**

**Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení**

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta logistiky a krizového řízení

Ústav ochrany obyvatelstva

akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Petra Unzeitigová**

Osobní číslo: **L16390**

Studijní program: **N3953 Bezpečnost společnosti**

Studijní obor: **Bezpečnost společnosti**

Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Analýza výuky bezpečnostní tematiky na základních a středních školách v obci s rozšířenou působností Mohelnice**

Zásady pro vypracování:

1. Zpracujte literární rešerši na dané téma se zaměřením na obecně teoretická východiska a monografie, studie, stati a analytické materiály zabývající se výukou bezpečnostní tematiky na základních a středních školách.
2. Analyzujte současný stav řešené problematiky, vytyčte hypotézy, proveďte jejich verifikaci.
3. Na základě zjištěných skutečností navrhnete případná doporučení směřující ke zkvalitnění stávajícího stavu.
4. Zhodnoťte přínos navržených opatření.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

[1] Ochrana obyvatelstva a krizové řízení: skripta. Vydání první. Praha: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2015. 323 stran. ISBN 978-80-86466-62-0.

[2] ŠAFR, Gustav, ed. a KAVAN, Štěpán. Ochrana obyvatelstva v případě krizových situací a mimořádných událostí nevojenského charakteru. Brno: Tribun EU, 2014. 152 s. ISBN 978-80-263-0721-1.

[3] Kolektiv autorů. Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030. Praha, MV-GŘ HZS ČR, 2013.

Další odborná literatura dle doporučení vedoucího diplomové práce.

Vedoucí diplomové práce: **doc. RSDr. Václav Lošek, CSc.**
Ústav ochrany obyvatelstva

Datum zadání diplomové práce: **3. listopadu 2017**

Termín odevzdání diplomové práce: **15. května 2018**

V Uherském Hradišti dne 10. listopadu 2017

doc. RNDr. Jiří Dostál, CSc.
děkan

L.S.

prof. Ing. Dušan Vičar, CSc.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ / DIPLOMOVÉ PRÁCE

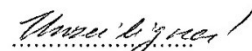
Beru na vědomí, že:

- odevzdáním bakalářské/diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou/diplomovou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské/diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se bakalářská práce skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské/diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Uherském Hradišti 11.5. 2018

.....
podpis studenta

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevyjádřeně zveřejňuje bakalářské, diplomové, disertační a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy. Vysoká škola disertační práce nezveřejňuje, byla-li již zveřejněna jiným způsobem.

(2) Bakalářské, diplomové, disertační a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlédnutí veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

(4) Vysoká škola může odložit zveřejnění bakalářské, diplomové, disertační a rigorózní práce nebo jejich částí, a to po dobu trvání překážky pro zveřejnění, nejdéle však na dobu 3 let. Informace o odložení zveřejnění musí být spolu s odůvodněním zveřejněna na stejném místě, kde jsou

zveřejňovány bakalářské, diplomové, disertační a rigorózní práce, již se týká odklad zveřejnění podle věty první, jeden výtisk práce k uchování ministerstvu.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní vnitřní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odprá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíďne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Diplomová práce je zaměřena na analýzu výuky bezpečnostní tematiky na základních a středních školách v obci s rozšířenou působností Mohelnice. Práce je rozdělena na dvě části, část teoretickou a praktickou. V teoretické části se zabývá vývojem vzdělávání a současným stavem výuky bezpečnostních témat, analyzuje dokumenty a materiály pro podporu výuky bezpečnostní tematiky na školách. V praktické části je uvedena stručná charakteristika obce s rozšířenou působností Mohelnice, dále jsou zde rozebrány jednotlivé školní vzdělávací programy vybraných škol z této obce, kde probíhalo dotazníkové šetření. Dotazníkové šetření sloužilo k prověření znalostí z bezpečnostních témat a týkalo se žáků pátých a devátých tříd základních škol a studentů třetích ročníků středních škol. Pedagogům těchto škol byl určen dotazník, který měl za úkol zjistit úroveň podpory a procesu vzdělávání v rámci bezpečnostních témat na školách. V závěrečné části práce je obsažena prezentace provedeného výzkumu a na základně zjištěných skutečností je navrženo doporučení ke zkvalitnění stávajícího stavu výuky bezpečnostní tematiky na školách.

Klíčová slova: bezpečnost, ochrana obyvatelstva, bezpečnostní tematika, výuka, škola, vzdělávání, dotazníkové šetření, analýza

ABSTRACT

This diploma thesis is focused on the analysis of teaching safety topics at elementary and secondary schools in Mohelnice. The thesis is divided into two parts - theoretical and practical. In the theoretical part it deals with the development of education and the current status of teaching safety topics, and analyzes the supporting documents and materials for teaching safety topics at schools. In the practical part there is a brief description of the town of Mohelnice. Furthermore, individual educational programmes of selected schools from the area where the questionnaire survey was conducted are analysed in this part. The survey was used to test knowledge of safety issues and was related to students of the fifth and ninth grades of elementary schools and also to the students of third year of high schools. The questionnaire was also sent to the teachers of these schools to determine the level of support and educational process in the context of safety issues. In the final part of

this thesis is the presentation of the research. On the basis of the findings, recommendations are proposed to improve the current status of safety education in schools.

Keywords: safety, protection of population, safety topics, teaching, school, education, questionnaire survey, analysis

Mé poděkování patří převážně vedoucímu doc. RSDr. Václavu Loškovi, CSc., za jeho odborné vedení, všestrannou pomoc, cenné připomínky a rady při zpracování celé práce. Dále děkuji ředitelům a učitelům vybraných základních a středních škol, za možnost distribuce dotazníků a žákům za jejich ochotu dotazníky vyplnit. Velké díky patří také mé nejbližší rodině, přátelům a příteli, za trpělivost a podporu během mého studia a při psaní diplomové práce.

„Hlavním cílem vzdělání není vědění, nýbrž jednání.“

Herbert Spencer

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	10
TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 BEZPEČNOST	12
2 BEZPEČNOSTÍ LEGISLATIVA A DOKUMENTY BEZPEČNOSTNÍ POVAHY.....	18
3 VÝVOJ VZDĚLÁVÁNÍ V OBLASTI BEZPEČNOSTNÍCH TÉMAT.....	23
4 POPIS SOUČASNÉHO STAVU V OBLASTI VZDĚLÁVÁNÍ V BEZPEČNOSTNÍCH TÉMATECH NA ŠKOLÁCH.....	28
4.1 REALIZACE NA ŠKOLÁCH.....	35
4.2 PŘÍPRAVA UČITELŮ	37
4.3 PODPORA PROCESU VÝCHOVY A VZDĚLÁVÁNÍ V BEZPEČNOSTNÍCH TÉMATECH.....	37
5 CÍL A METODY ZPRACOVÁNÍ.....	45
PRAKTICKÁ ČÁST	46
6 CHARAKTERISTIKA MOHELNICE, ZÁKLADNÍCH ŠKOL A STŘEDNÍCH ŠKOL, U KTERÝCH PROBÍHALA ANALÝZA VÝUKY BEZPEČNOSTNÍ TÉMATIKY	47
7 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ.....	61
7.1 VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ 1. STUPNĚ ZÁKLADNÍCH ŠKOL	62
7.2 VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ 2. STUPNĚ ZÁKLADNÍCH ŠKOL	72
7.3 VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ STŘEDNÍCH ŠKOL.....	83
7.4 VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ PEDAGOGŮ ZÁKLADNÍCH ŠKOL	93
7.5 VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ PEDAGOGŮ STŘEDNÍCH ŠKOL	99
8 DOPORUČENÍ SMĚŘUJÍCÍ KE ZKVALITNĚNÍ STÁVAJÍCÍHO STAVU	106
ZÁVĚR	109
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	111
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	116
SEZNAM OBRÁZKŮ	118
SEZNAM TABULEK.....	119
SEZNAM PŘÍLOH.....	122

ÚVOD

Hrozba antropogenních mimořádných událostí (způsobených lidskou činností) či naturogenních mimořádných událostí (způsobených přírodními vlivy) v současnosti celosvětově stoupá. Z důvodu zvyšování tohoto rizika, je více než žádoucí, aby bylo obyvatelstvo dané země nejen o možných hrozbách informováno, ale aby bylo schopno se před těmito mimořádnými událostmi chránit a adekvátně na ně reagovat.

Zrušením systému branné výchovy zaměřeného převážně na činnost obyvatelstva při ozbrojeném konfliktu, došlo k tomu, že v současnosti nemá významná část populace osvojena základní pravidla chování při mimořádných událostech či krizových situacích. A co je více než alarmující, společnost si mnohdy nedokáže poradit ani s riziky každodenního života.

V dnešním globálním světě, kdy narůstá riziko mimořádných událostí způsobených jak přírodními vlivy, technologickými haváriemi či politickými hrozbami, při kterých lidé často selhávají, je více než žádoucí efektivně připravovat obyvatelstvo na možné mimořádné události již od útlého věku ve školních lavicích.

Rámcové vzdělávací programy pro školy sice bezpečnostní témata zahrnují, ale školy přistupují k jejich zpracování do svých školských vzdělávacích plánů rozdílně. Většinou se bezpečnostní tematika vyučuje v různých předmětech, což způsobuje potíže a nedůsledné probrání konkrétních témat. Důvodně, lze konstatovat, že předmětná výuka postrádá systémový a komplexní přístup zejména na středních školách.

Na jaře toho roku přišel Hasičský záchranný sbor s průlomovým projektem „Hasiči pro školy“. Tento projekt je určen pro zefektivnění výuky dětí ve školách, převážně je zaměřený na problematiku ochrany člověka, jeho života, zdraví i majetku. Odborníci z řad Hasičského záchranného sboru tak reagují na dlouhodobou absenci kvalitního a zejména komplexního výukového materiálu. Tento materiál plně reflektuje závazné požadavky na výuku bezpečnostní problematiky a je zároveň odbornou a logickou součástí komplexního vzdělávacího rámce vzdělávání na základních školách, kde klade důraz na znalosti a dovednosti, které jsou pro praktický život důležité, často i život zachraňující.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 BEZPEČNOST

Bezpečnost představuje jeden ze stěžejních pocitů člověka. Dalo by se říci, že ihned po naplnění základních životních funkcí a fyziologických potřeb je pro člověka další nejdůležitější potřebou právě to, aby se cítil bezpečně.

Bezpečnost jakožto klíčový termín (výraz) bezpečnostní terminologie, byť se používá jak v obecné mluvě, tak i v řadě společenskovedních, přírodovědných či technických oborů, nemá jednoznačnou definici. Pojem „bezpečnost“ se tedy označuje jako „slovo s mnoha významy“ či slovo s „dvojznačným symbolem“.

Při vymezení tohoto pojmu lze odkázat na definici, která se nachází v terminologickém slovníku pojmů z oblasti krizového řízení, ochrany obyvatelstva, environmentální bezpečnosti a plánování obrany státu, a která definuje bezpečnost jako: *„Stav, kdy je systém schopen odolávat známým a předvídatelným (i nenadálým) vnějším a vnitřním hrozbám, které mohou negativně působit proti jednotlivým prvkům (případně celému systému) tak, aby byla zachována struktura systému, jeho stabilita, spolehlivost a chování v souladu s cílovostí“*. [1]

Vnější bezpečnost státu – stav, při němž jsou na nejnižší možnou míru eliminovány hrozby ohrožující stát a jeho zájmy z vnějšku, přičemž je tento stát k eliminaci existujících potenciálních vnějších hrozeb (vojenské nebo ekonomické povahy, např. migrační vlny) efektivně vybaven.

Vnitřní bezpečnost státu – stav, kdy jsou na nejnižší možnou míru eliminovány hrozby ohrožující stát a jeho zájmy zevnitř, přičemž je tento stát k eliminaci stávajících a potenciálních efektivně vybaven. Dalo by se říci, že se jedná o souhrn vnitřních bezpečnostních podmínek a legislativních norem či opatření, kterými se stát snaží zajistit pro svoje obyvatelstvo demokracii, ekonomickou prosperitu a v neposlední řadě také bezpečnost. [1,2]

Na tomto místě je vhodné učinit pár poznámek k dalším pojmům, které mají blízko k termínu bezpečnost a jsou s bezpečností i mezi sebou navzájem velmi provázané.

Bezpečnostním prostředím můžeme chápat vnější prostředí ovlivňující bezpečnostní politiku státu. Lze jím rozumět prostor, na němž dochází k ohrožování národních zájmů státu a jím chráněných hodnot. Zde se rovněž realizují a střetávají zájmy státu, se zájmy jiných aktérů systému mezinárodních vztahů a také se zde mimo jiné odehrávají procesy,

kteří mají významný vliv na úroveň bezpečnosti státu. [3] Poznání bezpečnostního prostředí je tedy jedním z důležitých faktorů pro definování bezpečnostní politiky. Proto je analýza bezpečnostního prostředí a procesů v něm se odehrávajících mimořádně důležitá a stále aktuální.

Bezpečnostní politika státu je jakožto politická koncepce či soubor státních opatření, která vedou k zajištění vnitřní a vnější bezpečnosti státu, obraně a ochraně občanů. Provádí se jak aktivním, tak i pasivním preventivním působením zahraniční, hospodářské a obranné politiky a politiky v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejné informovanosti, aby byl zabezpečen demokratický a hospodářský rozvoj státu, jeho celistvost, svrchovanost a ústavnost jakožto základních podmínek růstu životní úrovně obyvatelstva, ochrany majetku státu, životního prostředí, kulturních hodnot a v první řadě aby byla zajištěna ochrana života a zdraví občanů. Toto zajištění je úkolem vlády a orgánů samosprávy na krajské a obecní úrovni. Základními východisky pro efektivní realizaci bezpečnostní politiky a s tím související zajištění obrany a bezpečnosti České republiky (dále jen „ČR“) je aktivní účast v systému kolektivní ochrany Severoatlantické aliance – North Atlantic Treaty Organization (dále jen „NATO“) a Evropské unie (dále jen „EU“). Toto smluvní zavázání přináší jak výhody kolektivního zajištění vlastní obrany a bezpečnosti, tak i závazek přispívat ke společné obraně a bezpečnosti, avšak musíme si uvědomovat, že členství v mezinárodních organizacích z nás, jakožto z ČR, nesmývá prvotní odpovědnost za vlastní obranu. [3,4]

Bezpečnostní strategie státu je základním koncepčním veřejnosti dostupným dokumentem bezpečnostní politiky ČR a je tak nadřazen resortním dokumentům a strategiím, pro něž vytváří rámcové zadání. Převážně se tedy jedná o obecný bezpečnostně politický dokument, který vychází z komplexního pojetí bezpečnosti a který rovněž rozebírá zdroje země, závazky a spojenecké závazky státu, ztotožňuje národní zájmy země v mezinárodním prostředí, identifikuje hrozby a z nichž plynoucí vymezuje bezpečnost jako v mezinárodním prostředí, identifikuje hrozby a z nichž plynoucí rizika a v neposlední řadě také definuje dlouhodobé záměry a opatření bezpečnostní politiky v souvislosti s politikou zahraniční, sociální a hospodářskou. Obsahově tento dokument vymezuje východiska bezpečnostní politiky ČR, bezpečnostní zájmy ČR, bezpečnostní prostředí a stanovuje prostředky naplňování bezpečnostní politiky. Aktuální Bezpečnostní strategie ČR z roku 2015 navazuje ve svých východiscích a ve vymezeních bezpečnostních

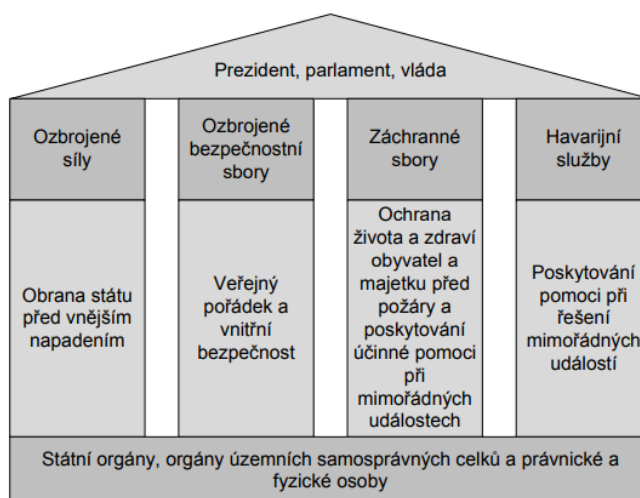
zájmů na Bezpečnostní strategii z roku 2003 a aktualizuje Bezpečnostní strategii ČR z roku 2011. [3,5]

Bezpečnostní systém státu představuje v organizačním slova smyslu široce koncipovaný a právně zakotvený, hierarchicky vzájemně provázaný systém práv a povinností orgánů státní správy a samosprávy, ozbrojených sil, ozbrojených bezpečnostních sborů, záchranných sborů a služeb, havarijních a jiných služeb, soukromých subjektů a občanů vedoucí k zajištění bezpečnosti všech jeho součástí a to bez ohledu na druh hrozby a její rozsah. Ve funkčním slova smyslu se pak jedná o systém jejich vzájemných vztahů, vazeb a činností, zabezpečující koordinovaný postup při zajišťování bezpečnosti státu a jeho občanů. [3,6]

Za zajištění bezpečnosti ČR a funkčnost bezpečnostního systému odpovídají orgány státu, respektive „stát“. Stát v sobě mimo jiné zahrnuje ozbrojené síly, státní aparát, bezpečnostní sbory a soudy. Svou činností se tedy stát podílí ve spolupráci s orgány samosprávy, soukromými subjekty a občany na zajištění bezpečnosti. Tak zvané „fyzické“ zajištění bezpečnosti mají za úkol speciálně zřízené pilíře bezpečnosti, kterým jsou:

- ozbrojené síly,
- ozbrojené bezpečnostní sbory,
- záchranné sbory,
- havarijní služby. [6]

Schéma bezpečnostního systému můžete vidět na obrázku č. 1

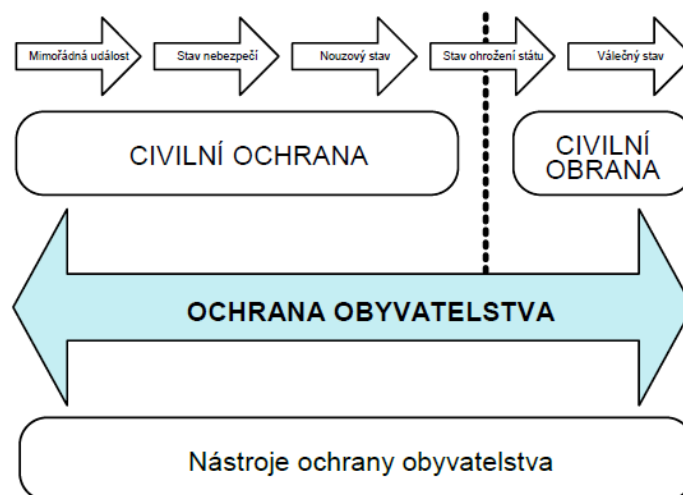

Obrázek 1: „Schéma bezpečnostního systému“ Zdroj: [7]

Do právního řádu ČR i některých zahraničních zemí je zaveden pojem **ochrana obyvatelstva**¹ jako určité zastřešující pojmenování sdruženého integrovaného systému. Velký počet zemí však zůstal u tradičního názvu Civilní obrana či Civilní ochrana, který má však stejný zastřešující obsah. Tento integrovaný systém je převážně určen pro řešení tří druhů mimořádných událostí či krizových situací:

- každodenní mimořádné události – výbuchy a havárie inženýrských sítí, zřícení staveb, únik nebezpečných látek, dopravní nehody, záchrana osob v nejrůznějších situacích,
- katastrofy a nouzové situace - *přírodní a technologické katastrofy s velkým počtem zdravotnických a nenávratných ztrát, s velkými hmotnými škodami, s masivním narušením infrastruktury společnosti, života obyvatel a životního prostředí (povodně, zemětřesení, havárie v průmyslu, teroristické útoky atd.),*
- ozbrojené konflikty. [20]

Na následujícím obrázku můžeme vidět schématický vztah ochrany obyvatelstva, civilní ochrany a obrany.

Obrázek 2: „Ochrana obyvatelstva, civilní ochrana a obrana“ Zdroj: [7]

Při mimořádných událostech a krizových situacích a zejména při ozbrojeném konfliktu, má ochrana obyvatelstva řadu úkolů, které jsou předem naplánované včetně přípravy na jejich

¹Ochrana obyvatelstva je soubor činností a postupů, věcně příslušných orgánů, dalších subjektů i jednotlivých občanů, právnických a podnikajících fyzických osob, směřující k minimalizaci dopadů

plnění a zajištění vzhledem k materiálnímu a finančnímu zabezpečení. Jedná se zejména o tyto úkoly v gesci Hasičského záchranného sboru České republiky:

- varování a vyrozumění – včasné a správné varování a informování obyvatelstva spolu s vyrozuměním orgánů krizového řízení a složek Integrovaného záchranného systému (dále jen “IZS“) je důležitou podmínkou pro úspěšné zvládnutí realizace opatření ochrany obyvatelstva. Varování je tedy souhrn organizačních, technických a provozních opatření, které mají za úkol zabezpečit včasné předávání varovné informace o reálně hrozící nebo již vniklé mimořádné události obyvatelstvu v ohroženém území. [6]
- Evakuace – má za úkol zabezpečit přemístění osob, zvířat, předmětů kulturní hodnoty, technického zařízení, případně materiálů a strojů k zachování nutné výroby, či dále nebezpečných látek z míst ohrožených mimořádnou událostí (dále jen „MU“) do míst, kde je zajištěno pro ohrožené obyvatelstvo náhradní ubytování a stravování, pro zvířata ustájení a pro věci uskladnění. [6]
- Ukrytí – při MU nebo krizové situaci (dále jen „KS“) je prioritou ukrytí obyvatelstva s využitím ochranných vlastností budov, staveb či úkrytů s využitím prostředků improvizované individuální ochrany². [6]
- Nouzové přežití obyvatelstva – které zajišťuje pro evakuované obyvatelstvo nouzové ubytování, zásobování potravinami a pitnou vodou, nouzové dodávky energie či psychosociální pomoc lidem, u kterých si to důsledek MU nebo KS žádá.

Jako další úkoly ochrany obyvatelstva se jeví zabezpečení veřejného pořádku v gesci Policie ČR, ochrana života a zdraví obyvatel v gesci Ministerstva zdravotnictví a krajů, zvládnání povodňových rizik v gesci Ministerstva životního prostředí, Ministerstva zemědělství a jednotlivých povodňových orgánů, zabezpečení fungování státní správy a samosprávy při mimořádné události nebo krizové situaci v gesci jednotlivých orgánů veřejné správy. [7]

V našich podmínkách ohrožují bezpečnost občanů České republiky převážně naturogenní mimořádné události. S ohlédnutím do minulosti, můžeme říct, že jako nejnebezpečnější mimořádné události se u nás jeví povodně. Podle statistické ročenky bylo zasaženo

² Základním principem improvizované ochrany je využití vhodných oděvních součástí, které jsou k dispozici v každé domácnosti a pomoci kterých je možné chránit jak dýchací cesty, tak celý povrch těla.

v důsledku povodní v roce 1997 území 33 okresů ČR. Jednalo se převážně o oblasti kolem řeky Opavy, Moravy, Bečvy, Ostravice, Svratky, Svitavy, Orlice a Labe. Celkem bylo ze zasažených oblastí evakuováno 29 358 osob a zachraňováno 26 304 osob. Povodně z roku 2002 zasáhly v různém rozsahu celkem 43 okresů v rámci 10 krajů. Uvádí se, že bylo zatopeno celkem 99 měst, obcí a městských částí, částečně voda ještě poškodila dalších 347 měst. Přímou či nepřímou bylo tedy těmito povodněmi dotčeno 15,5 % obyvatel České republiky. Složky IZS evakovaly 123 200 osob a zachráněno bylo 3 374 osob, nejčastěji za pomoci člunu či vrtulníku. Pro efektivní zdolávání mimořádných událostí je více než žádoucí mít vše potřebné ukotveno v zákonech.

Dílčí závěr

Rostoucí globálnost hrozeb a z nich pramenících rizik ovlivňuje přímo či nepřímo zajišťování ochrany obyvatelstva a tím vyžaduje nepřetržitou modifikaci schopností složek bezpečnostního systému ČR. S ohledem na neustále rostoucí počet přírodních a antropogenních MU a závažnost jejich následků nabývá na významu integrovaný přístup cílený ke snižování vlivů těchto jevů v rámci systematického uplatňování politiky prevence MU a krizových situací.

2 BEZPEČNOSTÍ LEGISLATIVA A DOKUMENTY BEZPEČNOSTNÍ POVAHY

Níže uvedené právní předpisy stanovují základní informace pro přípravu na MU, zejména při záchranných a likvidačních pracích, a také před a po vyhlášení krizových stavů. Dále také vymezují jak pravomoc státní orgánů a působnost orgánů územních samosprávných celků, tak i povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na vznik MU. Základními právními předpisy a dokumenty jsou:

Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně

Tento zákon si klade za účel vytvořit podmínky pro účinnou ochranu života, zdraví občanů a jejich majetku před požáry a pro poskytování pomoci jak při stanovuje tento zákon povinnosti ministerstvům a jiným správním úřadům, právnickým a fyzickým osobám a také se musí zákonem stanovit postavení a působnost orgánů státní správy a samosprávy na úseku požární ochrany, jakož i působnost a postavení jednotek požární ochrany. [8]

Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky

Tento Ústavní zákon zajišťuje jako svoji základní povinnost utvářet svrchovanost a územní celistvost České republiky, ochranu jejích demokratických základů, ochranu zdraví, životů a majetkových hodnot. Dále tento zákon vymezuje územní rozsah a charakter, při kterém se může vyhlásit nouzový stav, stav ohrožení státu či válečný stav. Pojednává také o Bezpečnostní radě státu. [9]

Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky

V tomto zákoně se stanovují povinnosti státních orgánů, územních samosprávních celků a také právnických a fyzických osob k zajišťování obrany České republiky před vnějším napadením a dále se v tomto zákoně stanovuje odpovědnost za porušení těchto povinností. [10]

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů.

Tento zákon charakterizuje integrovaný záchranný systém, jeho základní složky, působnost a pravomoc jak státních orgánů a orgánů územních samosprávních celků, tak i práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních pracích. Neopomíná ani na ochranu

obyvatelstva po dobu vyhlášení tzv. krizových stavů - stavu nebezpečí, nouzového stavu, stavu ohrožení státu a válečného stavu. [11]

Zákon č. 240/2000 Sb., krizový zákon

Krizový zákon stanovuje jak působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků, tak i práva a povinnosti právnických a fyzických osob při ochraně kritické infrastruktury, přípravě na krizové situace a jejich řešení, které však nesouvisí se zajištěním obrany ČR před vnějším napadením. V tomto zákoně jsou zapracovány příslušné předpisy Evropské unie a také se zde upravuje určování a ochrana evropské kritické infrastruktury. [12]

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

Zde je uvedena činnost, postavení, řízení a organizace Policie ČR. Její základní povinnosti, spolupráce a další vztahy při plnění úkolů, které souvisejí s výkonem Policie ČR. [13]

Zákon č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě

V tomto zákoně jsou upraveny podmínky poskytování zdravotnické záchranné služby, práva a povinnosti poskytovatele zdravotnické záchranné služby, povinnosti poskytovatelů akutní lůžkové péče k zajištění návaznosti jimi poskytovaných zdravotnických služeb na zdravotnickou záchrannou službu. Dále jsou zde uvedeny podmínky pro zajištění připravenosti poskytovatele zdravotnické záchranné služby na řešení krizových situací a mimořádných událostí. (poupravit) [14]

Zákon č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů

Zde můžeme najít postavení a úkoly hasičského záchranného sboru, také jeho organizaci a řízení. Základní povinnosti příslušníků a zaměstnanců hasičského záchranného sboru. Mimo jiné jsou zde také uvedeny bližší podmínky, způsoby spolupráce a další vztahy hasičského záchranného sboru při plnění svých úkolů. [15]

Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030

Usnesením č. 805 ze dne 23 října 2013 schválila vláda ČR koncepci ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030 (dále jen „Koncepce“). V koncepci byla zhotovena strategická analýza důležitých oblastí ochrany obyvatelstva za využití metody SWOT. V rámci této analýzy bylo hodnoceno šest oblastí ochrany obyvatelstva, a to:

- *silly,*
- *věčné zdroje,*
- *úkoly ochrany obyvatelstva,*
- *krizové řízení,*
- *výchova a vzdělávání,*
- *věda a výzkum, vývoj, inovace.* [16]

V každé z této oblastí bylo identifikováno a následně zaznamenáno deset nejpodstatnějších silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb a následně bylo provedeno stanovení důležitostí, požadavků a opatření tzv. prioritizace prostřednictvím párového porovnávání.

Audit národní bezpečnosti 2016

Veřejnost si zaslouží vědět, jakým hrozbám společnost čelí a na jaké výzvy či hrozby je stát povinen se připravit. Avšak z taktických důvodů není možné podat informace tohoto směru v detailech, neboť by tyto informace mohly představovat návod pro potenciálního útočníka. Proto značnou část textu zabralo právě vyvažování informací tak, aby se k veřejnosti dostaly pouze informace, které jim zjednoduší představu o problémech, před kterými naše společnost či stát stojí a nepředstavovaly pro stát další hrozbu v podobě zveřejnění informací, které by mohly být právě pro potenciální útočníky lákavé.

Aby byl stát bezpečný, měl by mít základní schopnosti a to především:

- schopnost identifikovat konkrétní bezpečnostní hrozbu a přijmout vůči ní preventivní opatření,
- schopnost reagovat na nastalou krizi, kterou je potřeba řešit. [18]

A právě tyto schopnosti se v auditu ověřují. Každá kapitola nám tak poskytuje odpovědi na otázky: *Je stávající legislativa dostatečná? Má stát k dispozici dostatečné kapacity? Má stát reálnou schopnost přijímat příslušná opatření a konat v okamžiku, kdy je to potřeba?* [18]

Audit národní bezpečnosti 2016 byl zpracován na základě zadání předsedy vlády. Expertní skupina v lednu roku 2016 měla za úkol vybrat deset okruhů hrozeb, které následně identifikovala jako:

- terorismus,
- extremismus,
- organizovaný zločin,

- působení cizí moci,
- bezpečnostní aspekty migrace,
- přírodní hrozby,
- antropogenní hrozby,
- hrozby v kyberprostoru,
- energetická, surovinová a průmyslová bezpečnost,
- hybridní hrozby a jejich vliv na bezpečnost občanů ČR.

Okruhy se pak následně staly osnovou pro tento dokument. V auditu národní bezpečnosti 2016 je každá hrozba detailně rozebrána. V první řadě se identifikuje popis a evaluace této hrozby a rizik z ní vyplívajících pro ČR, dále jsou zde popsány odpovědné instituce v rámci bezpečnostního systému ČR a základní nástroje (legislativa, strategie, koncepce) pro eliminaci hrozeb a rizik, dále se u každé hrozby řeší SWOT analýza a na závěr jsou zde uvedena doporučení k posílení odolnosti. Výsledný materiál má tedy obecnou povahu a ukazuje směr, kterým se vláda ČR má při řešení bezpečnostních výzev vydat. Jako hlavní přednost celého dokumentu lze vyzdvihnout jeho stručnost, kdy dokument umožňuje jak potřebnou orientaci v textu, tak i plní informační úlohu směrem k veřejnosti. [18]

Koncepce vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a krizového řízení 2017

V ČR byl systém vzdělávání odborníků v oblasti krizového řízení nastaven v roce 1999 přijetím tzv. Strategie vzdělávání v oblasti krizového řízení. V důsledku tohoto dokumentu byla usnesením Bezpečnostní rady státu č. 211 ze dne 25. září 2001 schválena Koncepce vzdělávání v oblasti krizového řízení pro zahájení realizace vzdělávacího procesu. Vlivem reakce na nové legislativní normy byla v roce 2004 provedena aktualizace této koncepce usnesením Bezpečnostní rady státu č. 14 ze dne 16. listopadu 2004 a tím nahradila předchozí koncepci z roku 2001 v plné míře.

Kvůli měnícím se potřebám společnosti dochází i z převážné míry ke změnám požadavků kladených na vzdělávání odborníků, proto byla v souladu s Analýzou současného stavu vzdělávání odborníků v oblasti krizového řízení provedena aktualizace stávající koncepce, která nově reguluje pravidla vzdělávání odborníků tak, aby odpovídaly dnešním trendům, legislativě a vývoji v této oblasti.

V koncepci se řeší základní rámec vzdělávání, analýza současného stavu vzdělávání, koordinace vzdělávacího procesu, systém vzdělávání odborníků a s ním související úrovně vzdělávání, cílové skupiny vzdělávání, formy vzdělávání, systémové řešení přístupu

k cílovým skupinám vzdělávání, vzdělávací moduly a lektoři. Dále v koncepci najdeme finanční a materiální zabezpečení, úkoly pro optimalizaci vzdělávání a jeho dalšího rozvoje. [19]

Dílčí závěr

Význam zákonných ustanovení je jasný a daný, bezpečnostní tematika je částečně ukotvena v řadě právních norem, které jsou průběžně novelizovány. Lze proto konstatovat, že z toho hlediska je naše společnost na dobré úrovni. Aktuální problém se však jeví při výuce a vzdělávání v bezpečnostních tématech – chybí komplexní právní norma, která by tuto problematiku upevňovala a byla by zahrnuta i např. do Bezpečnostní strategie či Analýzy hrozeb a tím poskytovala zákonný rámec, který by byl pro výuku bezpečnostní tematiky v dnešní společnosti relevantní.

3 VÝVOJ VZDĚLÁVÁNÍ V OBLASTI BEZPEČNOSTNÍCH TÉMAT

Vzdělávání žáků a studentů v bezpečnostních tématech prošlo u nás celou řadou velkých změn. Po druhé světové válce a ve spojitosti s následným bipolárním uspořádáním světového politického řádu³, byla stěžejním motivem edukace hrozba ozbrojeného konfliktu a její základní charakteristikou výchova k brannosti. [26]

Za zakladatele branné výchovy je u nás považován Miroslav Tyrš (zakladatel Sokola), který již na počátku 70. let 19. století vypracoval plán národní branné výchovy. [34]

Vzhledem ke stoletému výročí vzniku první republiky⁴ si dovoluji vývoj branné výchovy popsat od vzniku Československé republiky, tedy od roku 1918. Po vzniku Československé republiky byla branná výchova přidělena do rukou nejlépe stmelným a početně nejsilnějším organizačním celkům tělovýchovných organizací Sokol, DTJ a Orel. Povinné formy branné výchovy však nebyly tehdy zaváděny. Nově vznikající stát neměl k tomuto kroku dostateční finanční a materiální prostředky. První návrh zákona o branné výchově byl zpracován v roce 1926, nebyl však prosazen a zvítězil názor, že předvojenská forma branné výchovy do škol ani do tělovýchovných organizací nepatří.[34,36]

Situace se ovšem rychle změnila, nástupem Adolfa Hitlera k moci. Lidé si začali uvědomovat nebezpečí ze strany německého fašismu a v roce 1934 a 1935 byly vkládány do výuky prvky mravní a občanské výchovy. V roce 1937 zavedl stát povinnou brannou výchovu školní mládeže. Branná výchova se tehdy skládala ze tří složek. Jednalo se o: brannou přípravu mravní, naukovou a tělesnou, výcvik v pomocných a ochranných službách a branný výcvik. *Národním školám náležela branná průprava mravní, nauková a tělesná od počátku povinné docházky až do jejího skončení. Prvky mravní a naukové se začlenily do všech předmětů. Branná průprava tělesná byla zařazena do tělesné výchovy, kde bylo doporučeno, aby cvičení probíhalo pokud možno ve volné přírodě.* [34,35,36]

³ Bipolární upořádání - druhá světová válka po sobě zanechala svět rozdělený na dva mocenské bloky – západní a východní (tzv. bipolární uspořádání). V každém z nich převažovala zcela jiná ideologie – na západě demokracie a na východě komunismus.

⁴ První republika – označení pro Československo v období jeho vzniku do přijetí Mnichovské dohody (1918 – 1938)

V březnu roku 1939 došlo k vytvoření protektorátu, ve kterém branná výchova přestala úplně existovat – snahou protektorátních úřadů bylo potlačovat i jen zmínky o vlastenecké výchově a jediným úkolem ve školách bylo pěstování poslušnosti německým okupantům. Do českých škol se branná výchova vrátila až po osvobození a navazovala na již vybudované základy z roku 1939. [36]

Další velký impuls pro výuku branné povinnosti ve školách byl dán v roce 1973, kdy byl přijat Zákon č. 73/1973 Sb., o branné výchově a právě díky přijetí toho zákona se začal vyučovat předmět branná výchova na všech našich školách. Vše však trvalo do roku 1991, (kdy byl Zákon č. 73/1973 Sb., o branné výchově zrušen Zákonem č. 217/1991 Sb., o zrušení zákon č. 73/1973 o branné výchově, ve znění zákonného opatření předsednictva Federálního shromáždění č. 17/1976 Sb.) Civilní ochranu před rokem 1991 řešil z převážné části stát, avšak k nástupu společenských změn začal ležet velký díl odpovědnosti za ochranu státu i sebeochranu na samotných občanech. Hrozba ozbrojeného konfliktu sice nebyla úplně odstraněna, byla však odsunuta na pozadí zájmu a do centra pozornosti se dostaly výzvy, které nebyly přímo spojovány s vojenskými aspekty bezpečnosti. A o to více stoupla potřeba připravit občany na zvládání MU a KS. Nejeefektivnějším způsobem naplnění této potřeby se ukázalo opětovné zavádění bezpečnostní tematiky přímo do systému školního vzdělávání – výuky. Na základě toho tedy koncem roku 1995 tehdejší Hlavní úřad civilní ochrany ČR v součinnosti s Výzkumným ústavem pedagogickým v Praze provedl experiment, který měl za úkol na zvolených základních a středních školách ověřit, zda by bylo možné témata zaměřená na ochranu člověka za mimořádných událostí vyučovat podle stávajících osnov ve vybraných předmětech, aniž by byl vytvořen samostatný předmět. První etapa toho projektu, která trvala od ledna roku 1995 do srpna roku 1996, realizovala přípravu experimentu – výroba a distribuce didaktických pomůcek, příprava zástupců škol, učitelů a odborných poradců k zahájení experimentu. Druhá etapa následovala od září roku 1996 do června roku 1997 a zahrnovala samotnou realizaci experimentu u 71 škol, z nichž byly 4 gymnázia, 1 střední průmyslová škola, 1 sociálně právní akademie, 3 střední odborná učiliště, 2 střední odborné školy, 54 středních zdravotních škol a 6 základních škol. Na základě experimentu byl vytvořen Tematický blok „Ochrana člověka za mimořádných událostí“, který byl rozčleněn do čtyř samostatných témat., které se vyučovaly již ve stávajících předmětech. [26,27,28]

- Občanská nauka – „Ochrana člověka za mimořádných situací“, toto téma bylo motivačním vstupem k celé problematice.

- Přírodověda a Zeměpis – „Živelní pohromy“ byly zaměřeny na problematiku povodní, zemětřesení, požárů, sesuvů půd aj.
 - Chemie – „Havárie s únikem nebezpečných látek“, toto téma se týkalo především havárií s únikem nebezpečných škodlivin do životního prostředí, havárií v chemických provozech, ropných havárií a havárií při převozu nebezpečných látek.
 - Chemie a Fyzika – „Radiační havárie jaderných energetických zařízení“, téma se týkalo havárií jaderně energetického zařízení a obecných zásad ochrany člověka.
- [28]

Každá škola, u které experiment probíhal, měla přiděleného odborného poradce z pracovníků regionálních úřadů civilní ochrany, referátů obrany a ochrany okresních úřadů, magistrátů měst a školních středisek civilní ochrany. Tito poradci poskytovali učitelům zejména informace o rizicích vzniku MU na území, v němž se škola nacházela či údaje o tom, jak je zabezpečena ochrana občanů a jak se zachovat v případě vzniku MU v blízkosti školy a v neposlední řadě také pomáhaly školám organizovat praktická cvičení. Třetí etapa je datována červencem roku 1997 až prosincem roku 1997, kdy bylo jejím hlavním předmětem vyhodnocení experimentu. Z toho experimentu vyšlo najevo, že převážná většina učitelů by si přála začlenit tematiku Ochrany člověka za mimořádných situací v kombinaci s dalším příbuznými tématy do jednoho samostatného vyučovacího předmětu. [28]

Na základě toho experimentu vydalo Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“) Pokyn (čj. 34776/98-22 ze dne 4. května 1999) k začlenění tematiky ochrany člověka za mimořádných situací do vzdělávacích programů, s účinností od 1. 9. 1999. Za největší nedostatek se však dá považovat rozvržení témat do výuky jednotlivých předmětů a stanovení konkrétních obsahů vzdělávání v jednotlivých ročnících a předmětem, o čemž rozhoduje ředitel školy (rozhoduje i o formě a organizaci praktického cvičení). Bezpečnostní témata jsou zahrnována do předmětů a tematických bloků, které jsou jim blízké svým obsahem, nejedná se tedy o samostatný předmět. Je tedy zcela na učitelích, jak budou vyučovat tyto témata, jelikož ani výuka bezpečnostních témat není nijak časově omezena. [28]

Od 1. 1. 2001, kdy vešla v platnost nová legislativa, převážně (Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů a Zákon č. 240/2000

Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů) se začalo v problematice ochrany obyvatelstva dostávat podstatným změnám – výkon státní správy ve věcech civilní ochrany byl převeden z působnosti ministerstva obrany (dále jen „MO“) do působnosti ministerstva vnitra (dále jen „MV“), vzniklé Generální ředitelství – Hasičského záchranného sboru (dále jen „GŘ – HZS ČR“) jako součást MV spolu s hasičskými záchrannými sbory krajů převzalo roli koordinátora při plnění úkolů ochrany obyvatelstva na centrální a krajské úrovni. Dále byl od listopadu 2001 na celém území ČR zaveden varovný signál s názvem „všeobecná výstraha“ a i v návaznosti povodní v srpnu 2002 začal transformační proces ve školství. Ve spojitosti s těmito změnami a na základě usnesení vlády ČR č. 11 ze dne 8. ledna 2003 byly pokyny k začlenění tematiky člověka za mimořádných událostí do vzdělávacích programů MŠMT aktualizovány. *S novým pokynem MŠMT čj. 12050/03-22 ze dne 4. března 2003 byl vydán také dodatek k učebním dokumentům pro základní školy, střední školy, speciální školy a vyšší odborné školy (čj. 13586/03-22) s názvem „Ochrana člověka za mimořádných událostí“.* Nejvýznamnější změnou oproti minulému pokynu bylo zařazení tematiky ochrany člověka za mimořádných událostí do učebních dokumentů pro základní, střední, vyšší odborné a speciální školy v minimálním ročním vyučovacím šestihodinovém rozsahu v každém ročníku avšak pořád bylo na řediteli školy, zda se tato tematika bude vyučovat samostatně či v rámci souvisejících předmětů podle platných učebních dokumentů. [27,28]

Přijetím Zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů schválilo MŠMT v roce 2004 nové principy vzdělávání žáků od 3 do 19 let. Oblast ochrany člověka za mimořádných událostí se stala součástí rámcových vzdělávacích programů⁵ pro základní, gymnaziální a střední odborné vzdělávání. Začátkem roku 2013 byly schváleny upravené Rámcové vzdělávací programy pro základní vzdělávání (dále jen: „RVP ZV“). V nově platných RVP ZV došlo k širší specifikaci a rozpracování témat dopravní výchovy a také ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí. Na závěr kapitoly lze uvést, že do současnosti nemá výuka v rámci bezpečnostních témat speciální zákonný podklad a po většině případů

⁵ Rámcové vzdělávací programy tvoří obecně závazný rámec pro tvorbu školních vzdělávacích programů škol všech oborů vzdělání v předškolním, základním, základním uměleckém, jazykovém a středním vzdělávání. Do vzdělávání v České republice byly zavedeny zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). Tento zákon byl novelizován v roce 2015 pod č. 82/2015.

není ani součástí přípravy vysokoškolských studentů. I přes vynaložený zájem jak Vlády ČR, MV a MŠMT je rozsah výuky bezpečnostní problematiky nedostatečný, šest vyučovacích hodin ročně se jeví z důvodu obsáhlosti témat za velice nedostatečné, jak vyplývá ze stanovisek i z názorů pedagogů, problematika vyžaduje zvláštní předmět a pedagogy specializované odbornou učitelskou kvalifikované k výuce dané problematiky. [27,28]

Dílčí závěr

Od roku 1999 se do výuky základního i středního stupně vzdělávací soustavy začala dílčím způsobem prosazovat problematika ochrany člověka za mimořádných událostí a každým rokem se určitým způsobem modifikovala. HZS ČR vždy významnou měrou přispíval a přispívá k jejímu rozvoji a realizaci na školách. Celkově však přetrvával a dále přetrvává v podstatě nevyhovující stav vyžadující nové přístupy a nová řešení předmětné tematiky.

4 POPIS SOUČASNÉHO STAVU V OBLASTI VZDĚLÁVÁNÍ V BEZPEČNOSTNÍCH TÉMATECH NA ŠKOLÁCH

Klíčovým zákonem, který vzdělávání ve školách v celé své působnosti pojímá je Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (tzv. školský zákon). Pro další resorty, které mají povinnosti zajistit vzdělávání obyvatelstva v jednotlivých oblastech bezpečnosti, lze nalézt podporu předmětné problematiky v následujících právních normách. Jedná se např. o Zákon č. 222/ 1999 Sb., o zajišťování obrany ČR, zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů či o zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů. Dlouholetá orientace a rozvoj vzdělávání obyvatelstva v oblasti bezpečnosti jsou pak řešeny převážně v následujících koncepčních a strategických dokumentech, kde jsou definovány priority a rozvojové úkoly:

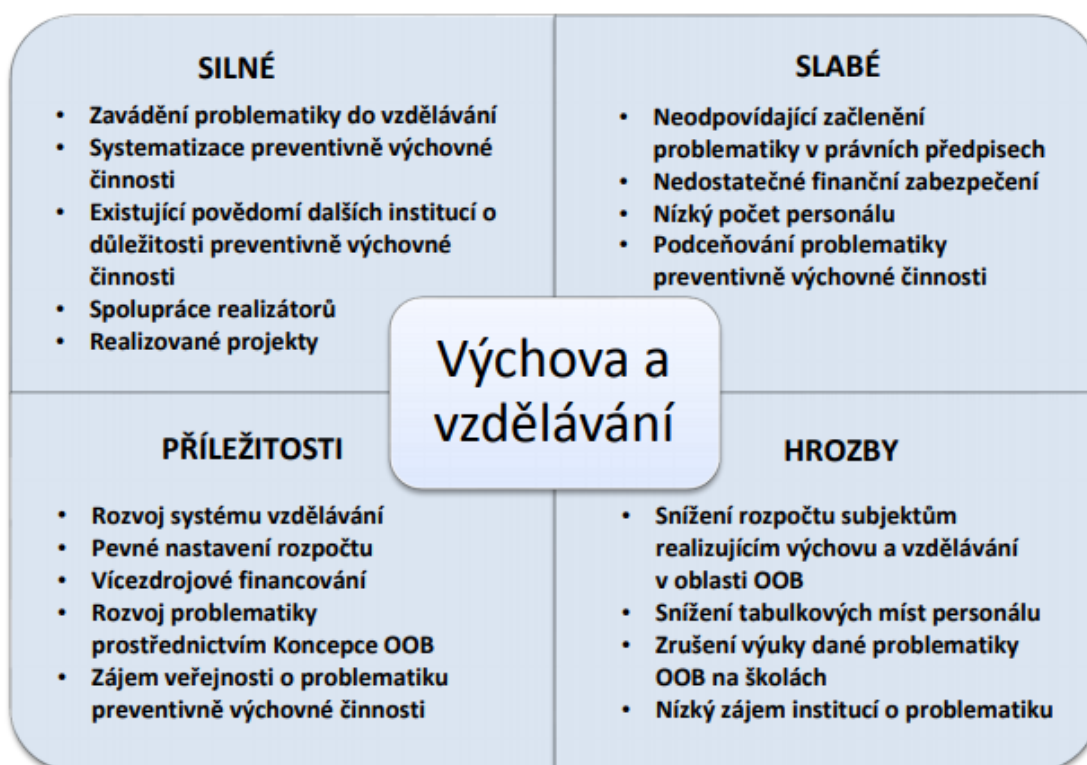
Bezpečnostní strategie České republiky, Článek 86 – v tomto článku je uvedeno, že *ČR podporuje vzdělávání obyvatelstva v oblasti bezpečnosti zejména v předcházení hrozbám, ale také v oblasti sebeochrany a vzájemné pomoci při mimořádných událostech jako významného faktoru při možné eliminaci následků mimořádných událostí. Systémové vzdělávání v bezpečnostní problematice, například i prostřednictvím veřejnoprávních médií, představuje také významný nástroj v oblasti prevence kriminality. ČR za tímto účelem rozvíjí intenzivní meziresortní spolupráci, spolupráci složek integrovaného záchranného systému a spolupráci s občanskými sdruženími zabývajícími se vzděláváním v oblasti bezpečnosti.* [21]

Koncepce ochrany obyvatelstva - výchova a vzdělávání v rámci problematiky ochrany obyvatelstva na školách hraje velmi důležitou roli, protože se tak umožňuje dlouhodobě působit na žáky a studenty formou pravidelné a povinné školní docházky. Na školní vzdělávání jsou nadstavbově napojeny projekty zejména složek IZS a nestátních neziskových organizací, které při realizaci výchovy a vzdělávání se školami spolupracují. Úroveň výchovy a vzdělávání u nás není dostatečná, je to zapříčiněno především celospolečenským ekonomickým stavem, což má za následek snižování počtu pracovníků, kteří se dané problematice věnují, také neodpovídajícím začleněním v právních předpisech a celkovým náhledem společnosti na tuto problematiku. Avšak jako zásadní vliv, který by vzdělávání a výchovu obyvatelstva nejvíce zbrzdil, by se dalo považovat úplné zrušení výuky dané problematiky na školách.

V Konceptci jsou stanoveny úkoly, které by se do roku 2020 měly realizovat. Pod pořadovým číslem 19. Konceptce navrhuje analyzovat stávající systém výchovy a vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva, také by se měly navrhnout systémové změny a opatření k odstranění nedostatků a to zejména:

- pravidelné rozvíjení vzdělávání v mateřských, základních a středních školách,
 - zajištění stabilního financování včetně rozpracování možností vícezdrojového financování,
 - optimalizace systému přípravy odborníků a ujednacení výuky na vysokých školách,
 - zlepšení postavení a výchovy vzdělávání ve společnosti,
 - legislativní zakotvení výchovy a vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva.
- [16]

Silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby výchovy a vzdělávání, které jsou zapracovány v Konceptci, můžete vidět na následujícím obrázku.

Obrázek 3: „SWOT analýza, výchova a vzdělávání“ Zdroj: [10]

Zpráva o stavu ochrany obyvatelstva V České republice 2015 - přijetím Konceptce Vláda ČR uložila MV – GŘ HZS úkol a to, že musí v pravidelných tříletých cyklech vyhodnocovat opatření uvedené v Konceptci. Musí je podrobněji rozpracovávat a informovat o způsobu jejich realizace prostřednictvím Zprávy o stavu obyvatelstva v ČR. Tento dokument tedy svým obsahem hodnotí stav ochrany obyvatelstva za uplynulé tři roky a plnění úkolů uvedených v Konceptci po prvním roce její platnosti v návaznosti na Konceptci ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020.

Pro zpracování jednotlivých úkolů uvedených v Konceptci byly vytyčeny odborné pracovní skupiny, jejichž úloha spočívala v přípravě popisů současného stavu a následné přípravy návrhů na řešení úkolů, zpracování harmonogramu jejich plnění i návrhy na zapojení odborníků spolupracujících ústředních správních úřadů, tyto výstupy pak byly základem pro zpracování Zprávy o stavu ochrany obyvatelstva v České republice 2015 (dále jen: „Zpráva“). [17]

V začátcích tohoto dokumentu jsou posuzovány a následně vyhodnoceny vybrané mimořádné události a krizové situace za uplynulé období, při nichž byl vyhlášen třetí nebo zvláštní stupeň poplachu či u nich bylo nutno provádět významná opatření ochrany obyvatelstva nebo byly při jejich zjištění nedostatky, které posloužily jako východisko pro další rozvoj systému.

Dále se v této Zprávě vyhodnocují závěry cvičení orgánů krizového řízení a složek ISZ, jakožto prověřovací a taktická cvičení složek IZS, taktická cvičení složek IZS spojená se cvičením krizových štábů či orgánů krizového řízení a také samostatná cvičení krizových štábů a orgánů krizového řízení. Právě realizace cvičení přispívá k lepší spolupráci a připravenosti složek IZS, orgánů krizového řízení a dalších subjektů, které se nějakým způsobem podílejí na řešení MU nebo KS. Cvičení jsou nedílnou součástí systému odborné přípravy, a proto jsou náměty na cvičení v posledních letech ovlivňovány řadou aktuálních bezpečnostních problémů, jako např. blackout či migrace.

Také jsou zde vyhodnocovány činnosti orgánů veřejné správy. Pro nás důležité zapojení Ministerstva obrany do problematiky ochrany obyvatelstva - příprava občanů k obraně státu (dále jen „POKOS“), která je nedílnou součástí systému výchovy a vzdělávání občanů v oblasti bezpečnosti. MO ve spolupráci s Hasičským záchranným sborem (dále jen „HZS ČR“) a MŠMT se snaží začlenit problematiku přípravy občanů k obraně státu do rámcových vzdělávacích programů základních a středních škol. Počátečním krokem

pro začlenění výše uvedené problematiky na základní školy bylo v roce 2013 zařazení problematiky POKOS do RVP ZV a to do vzdělávacích programů „Člověk a jeho svět“ a „Člověk a společnost“.

Pozadu nezůstávaly ani činnosti zaměřené převážně na stávající či budoucí pedagogy. Pro pomoc učitelům v tomto ohledu MO zpracovalo metodické podklady k výuce POKOS a od roku 2015 také MO spolu s HZS ČR a Národním institutem pro další vzdělávání (dále jen „NIDV“) provádí školení učitelů základních škol v rámci akreditovaného programu dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. V rámci usnadnění výuky této problematiky na školách, MO připravilo Příručku pro učitele základních a středních škol, která byla dodána do všech základních škol v tištěné podobě. Tato příručka si kladla za cíl předat v rámci výuky žákům vědomosti důležité pro chápání otázek obrany státu, formování jejich postoje a osobní rozvoj v průběhu celého jejich života. [17]

Obrázek 4: „Příručka pro učitele základních škol“ Zdroj: [17]

Aby byla výuka POKOS co nejefektivnější a nejatraktivnější, navštěvují výuku na základních školách po celé ČR také zástupci MO s prezentačním programem zaměřeným na obranu státu, historii a tradice armády a řešení vojenských krizových situací.

Další důležitou kapitolou z hlediska výuky a vzdělávání se jeví kapitola s názvem: „Vyhodnocení strategických priorit koncepce“ s podkapitolou „Širší zapojení občanů do systému ochrany obyvatelstva“. Jak již bylo řečeno, efektivní připravenost společnosti

na zvládnání MU a KS lze dosáhnout pouze cíleným vzděláváním všech skupin obyvatelstva (přes děti, obyvatelstvo v produktivním věku až po seniory) včetně odborníků. Avšak jako optimální se jeví příprava obyvatelstva právě v rámci povinné školné docházky, která značně přispěje ke zvýšení připravenosti celé společnosti. Aby byla dosažena maximální připravenost je systém výuky rozvíjen a doplňován jak projekty, tak různými jednorázovými akcemi, které se uskutečňují na základních školách pro děti, tak i pro ty cílové skupiny, které se již procesu povinné školní docházky neúčastní.

Zpráva také pojednává o stavu plnění úkolu č. 19 z Koncepce. Vzhledem k rozsahu úkolu byla jeho realizace rozdělena do dvou zkoumaných, paralelních linií:

19a) Výchova a vzdělávání obyvatelstva – kde se v rámci systému vzdělávání ochrana obyvatelstva objevuje v RVP ZV, kde je uváděna jako „ochrana člověka za mimořádných událostí“, která však prostupuje celým vzdělávacím systémem:

- předškolní vzdělávání – *zaměřeno zejména na základní pravidla bezpečného chování a seznámení se záchrannými složkami,*
- základní vzdělávání – *provedeno rozšíření a specifikace problematiky ochrana člověka za mimořádných událostí v jednotlivých vzdělávacích oblastech, problematika je začleněna v 7 z 9 oblastí (Cizí jazyk, Informační a komunikační technologie, Člověk a jeho svět, Člověk a společnost, Člověk a příroda, Člověk a zdraví, Člověk a svět práce). Avšak tato vyučovaná problematika je zaměřena spíše na specifikaci dílčích výstupů a rozšíření učiva.*
- střední vzdělávání – *obsah a rozsah výuky neodpovídá současným potřebám. Revize současných programů je plánována až od roku 2017 avšak je zahájena spolupráce na tvorbě metodických materiálů pro učitele středních škol a gymnázií, které budou akceptovat aktuální potřeby vzdělávání v této oblasti. [17]*

Avšak aby byla výuka v této oblasti kvalitní, musí být i kvalitní příprava učitelů, kteří budou problematiku „Ochrana člověka za mimořádných událostí“ vyučovat. Pozornost byla tedy především věnována stávajícím učitelům, pro které byla připravena akreditace vzdělávacích programů pro učitele základních a středních škol, která byla obsahově více zaměřena do praxe a na vhodné formy výuky, metody práce, pomůcky či případně příklady z praxe. Dále byly do systému dalšího vzdělávání pedagogů začleněny kurzy, které byly uskutečňovány spolu s NIDV nebo HZS ČR – tyto kurzy lze z dotazníkového šetření považovat za úspěšné, neboť se u pedagogických pracovníků setkávaly s pozitivním

ohlasem, zhruba 93% účastníků kurzu uvedlo, že pro ně byly kurzy přínosné do jejich další praxe.

Pozornost se také začala věnovat budoucím učitelům, načež vznikly tzv. studijní základy, kdy byla Ochrana člověka za mimořádných událostí zahrnuta do studijních programů pedagogických fakult⁶. MŠMT spolu se zástupci Ministerstva zdravotnictví (dále jen „MZ“), Ministerstvem dopravy (dále jen „MD“) a MO se na tvorbě těchto studijních základů podílely, avšak implementace těchto studijních základů byla ponechána v kompetenci konkrétní školy dle jejich podmínek. HZS ČR nabídl vysokým školám pomoc při realizaci usnesení v podobě poskytnutí lektorů, tvorbou vzdělávacích materiálů, konzultační činnosti či vedení a oponentování bakalářských a diplomových prací. [17]

19b) Vzdělávání odborníků v oblasti bezpečnosti

Vzdělávání odborníků v oblasti bezpečnosti se uskutečňuje ve dvou úrovních:

- získání kvalifikace cestou vyššího odborného vzdělávání nebo vysokoškolského,
- dalším profesním vzděláváním.

Vzdělávání se uskutečňuje v souladu s Koncepcí vzdělávání v oblasti krizového řízení⁷, která si klade za cíl připravit základní systém přípravy osob v dané oblasti. [17]

Zdraví 2020 - Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí - účelem této strategie je především zajištění stabilizace systému prevence nemocí a ochrany a podpory zdraví. Převážně s využitím nastartování účinných a dlouhodobě udržitelných mechanismů ke zlepšení zdravotního stavu populace. Mezi hlavní priority v rámci výchovy a vzdělávání je zařazení zdravotní gramotnosti napříč celým vzdělávacím systémem do všeobecných předmětů, jak základních tak i středních škol. Základním východiskem pro plnění těchto cílů je zajištění přípravy pracovních týmů, navržení pracovních a metodických listů jak pro tištěnou tak i elektrickou verzi, spolupracování s MŠMT, vysokými školami či Českou školní inspekcí. Také by se nemělo zapomínat na spolupráci s rodiči a mimoškolními vzdělávacími centry (střediska volného času). [22,23]

⁶ Usnesení vlády č. 734 ze dne 5. října 2011 - Začlenění tématik "Ochrana člověka za mimořádných událostí, péče o zdraví a dopravní výchova" do studijních programů pedagogických fakult

⁷ Usnesení bezpečnostní rady státu č. 14 ze dne 16. listopadu 2004

Národní strategie bezpečnosti silničního provozu 2011-2020 – Jedná se o materiál Ministerstva dopravy, který vytyčuje cíle, základní principy a návrhy konkrétních opatření směřující k zásadnímu snížení nehodovosti na českých silnicích. V rámci výchovy a vzdělávání konkretizuje a upřesňuje jednotlivé výstupy z oblasti dopravní výchovy a ochrany člověka za mimořádných událostí v rámci revizí rámcových vzdělávacích programů. Dochází také k rozvíjení a podpoře nových forem dopravní výchovy na všech stupních základních škol. *Byly zajištěny mediální kampaně zaměřené na zvýšení ochrany dětí spojené s vydáním příruček určených pro rodiče dětí, zajištění její distribuce do mateřských škol, škol a zdravotnických zařízení. V rámci prevence dětských úrazů v dopravě bylo přistoupeno k distribuci materiálů vydaných v minulých letech. Pro žáky středních škol nebyla zatím uplatněna vhodná metodika výuky dopravní výchovy.* [22,24]

Koncepce přípravy občanů k obraně státu – Koncepce jako největší problém v rámci přípravy občanů k obraně státu považuje absenci odpovědnosti a povinnosti dotčených orgánů danou zákony, neexistenci uceleného systému přípravy na celostátní úrovni, neexistenci uceleného zdroje informací a nezájem převážné většiny občanů o tuto problematiku. Základním cílem Koncepce je charakterizovat cílový stav systému provádění přípravy občanů k obraně státu nejenom z pohledu rezortu Ministerstva obrany, ale obzvláště chce na tuto problematiku nahlížet z hlediska celospolečenské potřeby, *identifikovat legislativní změny, nutné pro implementaci koncepčních záměrů a vytvořit potřebný organizační a procesní rámec pro naplňování ustanovení platných právních předpisů a jiných závazných norem v této oblasti.* [25]

Jednotlivé dokumenty nesporně deklarují závažnost problematiky bezpečnosti a prostřednictvím realizace konkrétních kroků v nich navržených usilují o úpravu současných vzdělávacích dokumentů – tzv. rámcových vzdělávacích programů⁸, (dále jen: „RVP“) s cílem dosáhnout optimální implementace dílčích problematik z oblasti bezpečnosti do vlastního procesu výuky tak, aby reagovaly na aktuální potřeby. Úprava

⁸ Rámcové vzdělávací programy tvoří obecně závazný rámec pro tvorbu školních vzdělávacích programů škol všech oborů vzdělání v předškolním, základním, základním uměleckém, jazykovém a středním vzdělávání. Do vzdělávání v České republice byly zavedeny zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). Tento zákon byl novelizován v roce 2015 pod č. 82/2015.

těchto dokumentů musí nezbytně probíhat pod odborným vedením MŠMT, jakožto garanta školské politiky. [22]

4.1 Realizace na školách

Jedním z cílů Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030 je větší zapojení občanů do systému ochrany obyvatelstva cestou zvýšení jejich schopnosti sebeochrany za využití informací a znalostí získaných v rámci plošného a cíleného systému výchovy a vzdělávání. Proto MV – GŘ HZS ČR vytvořilo Zprávu o výsledcích podrobné analýzy současného stavu výuky všech bezpečnostních témat ve školách s návrhy dalšího postupu (dále jen „Zpráva“). Tato zpráva byla odsouhlasena na 68. Schůzi Výboru civilního nouzového plánování dne 7. prosince 2016 (usnesení č. 420) a na schůzi Bezpečnostní rady státu dne 24. ledna 2017 (usnesení č. 5), poté byla Zpráva schválena vládou ČR usnesením č. 174 ze dne 8. března 2017. K naplnění cíle vznikla tzv. pracovní skupina, která se skládala ze zástupců resortů, v jejichž kompetenci je vzdělávání v bezpečnostní tematice. [22]

Ve Zprávě vyšlo najevo, že na všech stupních vzdělávání v ČR je problematika bezpečnosti v rámcových vzdělávacích programech zahrnuta jen stručně či průřezově, a to vždy prostřednictvím několika vzdělávacích oblastí či oborů. V jednotlivých stupních vzdělávání je situace následující:

Předškolní vzdělávání – bezpečnostní tematika v RVP pro předškolní vzdělávání je z pohledu samostatných resortů zahrnuta celkem uspokojivě. Pro předškolní vzdělávání tedy není nutná úprava vzdělávacího dokumentu, avšak bylo by vhodné se zaměřit např. na tvorbu metodických materiálů či didaktických pomůcek a eventuálně připravit různé akce s bezpečnostní tematikou ze strany resortů pro jednotlivé mateřské školy. [22]

Ze závěrů šetření České školní inspekce k předškolnímu vzdělávání jsme získaly následující informace. V předškolním vzdělávání se většina škol věnuje dopravní výchově - 92,8% a ochraně zdraví - 91,7%. Ochranou člověka za běžných rizik a mimořádných událostí se zabývá 70,8%. Jako forma výuky bezpečnostní tematiky v mateřských školách převažují hry a soutěže, exkurze či zážitkové vyučování s praktickými cvičeními a projektovými dny. Učitelé si pro výuky zajišťují materiály převážně s internetu a dalších veřejných zdrojů. [25]

Základní vzdělávání – bezpečnostní témata jsou na základních školách přednostně zařazena do vzdělávacích oborů Člověk a jeho svět na 1. stupni a Výchova ke zdraví na 2. stupni. Převážně na druhém stupni nám tímto vzniká riziko (na prvním stupni je výuka žáků vedena převážně jedním pedagogem), jelikož učitelé z převážné části předpokládají, že dotčené informace již byly žákům podány v jiném předmětu. Problematika bezpečnosti totiž prostupuje několika vzdělávacími oblastmi (Výchova ke zdraví, Člověk a příroda, Člověk a svět práce, Člověk a společnost, Člověk a zdraví). Výsledkem je to, že se k žákům žádné informace nedostanou. I když základní školy mají v kompetenci utvořit samostatný předmět týkající se výuky bezpečnosti a ochrany zdraví, tak toho nevyužívají a bezpečnostní témata raději integrují do jiných vzdělávacích předmětů, protože i to smí, byť to s sebou přináší velmi značné nároky na koordinaci a v přístupu jednotlivých pedagogů. [22]

U základního vzdělávání ze šetření České školní inspekce vyplývá, že veškeré témata bezpečnosti jsou zařazena svým obsahem do jiných předmětů, např. dopravní výchova – prvouka a občanská výchova, POKOS – občanská výchova a vlastivěda. Z forem a metod výuky převažují převážně praktická cvičení (návěky první pomoci, cvičná evakuace, dopravní soutěže), projektové dny, návěky a výklad učitele. Pomůcky a učebnice jsou vyhovující, avšak vzhledem k efektivnější výuce by zasloužily inovaci. [25]

Střední vzdělávání – žák, který během svého studia dosáhne plnoletosti, by měl kromě pravidel vlastní ochrany znát také práva a povinnosti fyzických a právnických osob vůči státu při zrodu MU nebo KS vojenského i nevojenského charakteru a také by měl vědět, jak těmto jevům předcházet. Je více než žádoucí aby se také každý občan naučil dodržovat pravidla silničního provozu a osvojil povinnosti směrem k obraně státu. Bezpečnostní témata jsou u středního vzdělávání zastoupena nedostatečně. Střední odborné školy a gymnázia tyto problematiku integrují do jiných předmětů nebo ji vyučují pouze okrajově. [22]

Z průzkumu České školní inspekce vyšly následující skutečnosti. Kolem 46% středních škol se zabývá vzděláváním k bezpečnosti v dopravě, která je nejčastěji zařazena do občanské výchovy, tělesné výchovy a odborných předmětů. Střední školy se však snaží spolupracovat s externími partnery např. při organizování projektových dní či exkurzí. [25]

4.2 Příprava učitelů

Výuka bezpečnostních témat si nárokuje specifické znalosti, proto za účelem posílení kompetencí vyučujících v těchto oblastech resorty realizovaly aktivity v rámci systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků i v rámci přípravy budoucích pedagogů na vysokých školách. U přípravy vzdělávání pedagogických pracovníků jsou připraveny prakticky zaměřené kurzy, které jsou poskytovány jak v akreditovaných programech jednotlivých resortů, tak i ve spolupráci s Národním institutem pro další vzdělávání. Připravenost vyučujících je i přesto nedostatečná, neboť systém výuky nedokáže nahradit plnohodnotnou přípravu na vysoké škole a ze strany vyučujících klesá zájem o nabízené kurzy. Dne 5. října 2011 schválila vláda ČR usnesení č. 734 materiál „Začlenění tématik Ochrana člověka za mimořádných událostí, péče o zdraví a dopravní výchova do programů pedagogických fakult v důsledku podpory výuky bezpečnostní tematiky v rámci předškolního, základního a středního vzdělávání, se záměrem připravit kvalifikované pedagogy pro výuku bezpečnostní tematiky. Tento cíl se však nerealizuje, neboť současná podoba výše uvedeného usnesení vlády není z hlediska implementace pro pedagogické fakulty závazná (pověřuje pouze předsedu vlády, aby doporučil předsedkyni Akreditační komise zohledňovat studijní základy při posuzování studijních programů zaměřených na vzdělávání budoucích učitelů) a tím nevede k efektivní podpoře vzdělávání budoucích pedagogů v předmětné problematice, záleží totiž jen na samotné vysoké škole, zda problematiku do výuky začlení či nikoliv. *K výuce bezpečnostních témat, tak nejsou vycházející absolventi pedagogických fakult dostatečně vzděláni, což je dalším z problémů, se kterým se vzdělávání v bezpečnostních tématech potýká. Ačkoli je od roku 2011 v platnosti výše uvedené usnesení a přes veškerou snahu vynakládanou jednotlivými resorty, nepřichází do školské praxe adekvátně připravení učitelé. Tento stav není možné zvrátit bez aktivního přístupu vysokých škol.*[22]

4.3 Podpora procesu výchovy a vzdělávání v bezpečnostních tématech

V předškolních, základních i středních školách je pro podporu realizace výuky bezpečnostní tematiky zpracováno velké množství pomůcek, podkladů a projektů, které zpracovaly dotčené resorty (MO, MD, MV) a další subjekty např. neziskové organizace. Mnoho těchto materiálů, které ministerstva vydaly, bylo následně bezplatně distribuováno do všech základních a středních škol po celé ČR. Mnoho materiálů je také dostupné prostřednictvím webových stránek a specializovaných portálů pro učitele (např.

www.rvp.cz). Dle jednotlivých stupňů a ročníků jsou pedagogům k dispozici učebnice, interaktivní výukové materiály, videoklipy a DVD, dále mají učitelé k dispozici metodické materiály či tištěné příručky. Avšak dle zjištění České školní inspekce to s podporou procesu výchovy a vzdělávání v bezpečnostních tématech není až tak růžové, v celé řadě případů učitelé o těchto materiálech nevědí nebo si jejich převážná část žádá inovaci. Pro co nejefektivnější výuku v oblasti bezpečnosti jsou dále vytvářeny různé projekty a akce (vzdělávací program HASÍK CZ, dopravní soutěže, exkurze na stanicích HZS ČR, besedy na školách, prezentace Armády ČR na školách aj.). Ředitelé škol či učitelé se vždy o takovýchto plánovaných akcí mohou dozvědět od terénních pracovníků či zveřejněním na webových stránkách nebo na sociálních sítích. K podpoře výuku také přispívají výše uvedené resorty dotačními programy na projekty neziskových organizací, každý rok jsou jimi vyčleňovány částky v několika desítkách miliónů korun. [22]

Níže je uveden výčet některých pomůcek (dokumenty, projekty, učebnice a pomůcky) zpracovaných dotčenými resorty pro podporu procesu výchovy a vzdělávání v bezpečnostních tématech.

Ministerstvo obrany připravilo dokument Podklady k výuce přípravy občanů k obraně státu v základních školách. Jako své projekty si dalo za cíl prezentovat Armádu ČR na základních školách, prezentovat Armádu ČR na veřejnosti s vazbou na POKOS či zajistit soutěže pro třídy a žáky základních škol např. „Pozdrav do mise“. Pro učitele základních škol MO vytvořilo příručku POKOS. MO také připravilo a v praxi využívá plakáty, informační letáky, omalovánky, pexesa a 3D vystřihovánky modelů či sady fotografií vojenské techniky, které jsou určeny nejen pro děti a učitele, ale i pro širokou veřejnost s cílem seznámit je s problematikou POKOS. [22]

Ministerstvo dopravy zpracovalo Tematický plán dopravní výchovy – výuka dopravní výchovy na dětských hřištích pro žáky základních škol. Z projektů na kterém MD pracovalo, je vhodné uvést např. „Safety Road“ – dopravně výchovná akce pro studenty středních škol, Dopravní soutěž mladých cyklistů či preventivní akce pořádané ve spolupráci s Policií ČR v blízkosti základních škol zaměřené na správné chování nejmenších účastníků silničního provozu s názvem „Dětská policie“, „Jablko nebo citrón“ či „Zebra se za tebe neroztáhne“. Pro mateřské školy (dále jen „MŠ“) MD vytvořilo interaktivní výukový program (včetně pracovních aktivit a cvičení, portfolio žáka s herním plánem a metodiky pro učitele), dále ilustrovaný výukový stojan s pracovními listy, pexeso či omalovánky. Pro základní školy (dále jen „ZŠ“) – I. stupeň vyšla pod vedením tohoto

ministerstva učebnice Dopravní výchova v tištěné i interaktivní verzi spolu s metodickou příručkou pro učitele, pracovními cvičeními a aktivitami pro žáky. Dále výuková učebnice „Chodec“ a „Cyklista“ či výukový program pro interaktivní tabule „Dopravní výchova“ a pracovní sešit „Ferda v autoškole“. Pro ZŠ – II. stupeň vyšla učebnice s názvem Dopravní výchova, která je také v elektronické verzi, nachází se v ní jak pracovní aktivity a cvičení pro žáky, tak také metodika pro učitele. Dále mají ZŠ možnost použít při výuce dopravní výchovy celou řadu výukových spotů Besipky⁹. Pro střední školy MD zařizuje akce formou besed či projektů. [22]

Ministerstvo vnitra vydalo podklady k výuce témat ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí v základních školách. Jako projekt pod záštitou MV je projekt s názvem Vaše cesty k bezpečí, který obsahuje 33 témat ze tří okruhů jako je ochrana obyvatelstva, požární prevence a bezpečnost občana. Výsledkem toho projektu je i brožura, která všechna témata sdružuje a učitelé ji používají jako pomocný materiál při výuce. MV také nezůstalo pozadu s vytvořením příruček a distribuovalo, Příručku pro učitele základních a středních škol „Ochrana člověka za mimořádných událostí“, „Viš, odkud voláš o pomoc na tísňovou linku 112?“, Příručku „Ochrana před přirozenými a zvláštními povodněmi v ČR“, „Příručku pro případ ohrožení“, Příručku „Výchova dětí v oblasti požární ochrany“, Příručku „Výchova a prevence v oblasti požární ochrany“. Dále ministerstvo distribuovalo pomůcky vadné nakladatelstvím učebnic Fortuna za odborné podpory MV – GŘ HZS ČR a to, Ochrana člověka za mimořádných událostí – Sebeochrana a vzájemná pomoc, Ochrana člověka za mimořádných událostí – Havárie s únikem nebezpečných látek, Radiační havárie, Ochrana člověka za mimořádných událostí – Živelní pohromy. Dále se zajistilo o pomůcky, které byly vydané v roce 2004 a 2006 nakladatelstvím ALBRA za odborné podpory MV – GŘ HZS ČR, kterými jsou:

- *Ochrana člověka za mimořádných událostí - Osobní bezpečí*
- *Ochrana člověka za mimořádných událostí - Osobní bezpečí - Neztratím se? Neztratím!*
- *Ochrana člověka za mimořádných událostí - Osobní bezpečí - Bezpečí a nebezpečí*
- *Ochrana člověka za mimořádných událostí - Osobní bezpečí - Počítej se vším*

⁹ BESIP je hlavní koordinační subjekt bezpečnosti silničního provozu v ČR a také je garantem realizace a plnění Národní strategie bezpečnosti silničního provozu pro období 2011 – 2020.

- *Ochrana člověka za mimořádných událostí - Osobní bezpečí - S mapou nezabloudím*
- *Ochrana člověka za mimořádných událostí - Osobní bezpečí - Pomáhám zraněným*
- *Ochrana člověka za mimořádných událostí – Povodně*
- *Ochrana člověka za mimořádných událostí – Požáry*
- *Ochrana člověka za mimořádných událostí – Havárie*
- *Ochrana člověka za mimořádných událostí – Od vichřice k zemětřesení [22]*

Další materiálem, který byl vydán za odborné podpory MV – GR HZS ČR je učebnice Jak se zachovat, když... a „Co dělat...“ – aneb Kapesní průvodce krizovými situacemi doma i v zahraničí. [22]

Program HASÍK CZ

V současné době pravděpodobně nejpropracovanější projekt výchovy dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva s dvacetiletou tradicí, který se převážně uskutečňuje pro žáky ZŠ (druhý a šestý ročník). Největší předností tohoto programu je předávání informací dětem samotnými hasiči, kteří znají předmětnou problematiku více než dokonale. Před samotnou výukou na školách musí být hasiči během úvodního kurzu důkladně proškoleni, musí být otestovány jejich znalosti a dovednosti, být přezkoušeni ze strany lektorů a dětského psychologa. Úspěšní absolventi získají certifikát a poté následuje praxe na školách. V prvním ročníku probíhá výuka převážně formou hravé diskuze, kdy se k dětem dostávají informace typu: „Kdo to jsou hasiči, co je jejich práce“, „Co je bezplatná telefonní linka tísňového volání“, „Hasiči jedoucí k zásahu a děti na silnici“, „Co dělat, když na mě hoří oblečení a jaké jsou základní zásady první pomoci při jednoduchých popáleninách“, „Domácí únikový plán, způsob vyhlášení poplachu a únikové cesty na škole“, „Odkud hrozí nebezpečí u nás doma a na co nezapomenout při odchodu z domu“ a další. Na druhém stupni, pak dostávají žáci mnohem širší spektrum znalostí a výuka je doplněna o tematiku již náročnější bez hravé formy jako na prvním stupni. Otevřená komunikace a vzájemný dialog je však nadále její nedílnou součástí. Tady se děti dozvědí informace: „Co je to IZS a číslo 112“, „Podrobnější a aktivní první pomoc při popáleninách“, „Co jsou to hasiči přístroje a ohňový trojúhelník“, „Lesní požáry a požáry v přírodě“, „Únikové cesty veřejných budov a požární poplach v naší škole“, „Co dělat, když bude nařízena evakuace z místa bydliště – zásady opuštění bytu a obsah evakuačního zavazadla“, a mnohé další. [29,30]

Na středních školách jsou za cílovou skupinu považováni žáci druhého ročníku, kdy se k těmto žákům ve třetím cyklu dostávají takové informace, které se k nim dostaly v minulých letech, avšak jsou již rozšířené. [31]

Záchranný kruh je internetový portál, který poskytuje pro pedagogy při zaregistrování a následném přihlášení využití výukových materiálů, které jsou zcela zdarma. Učitelé mají na výběr z mnoha kvalitních, atraktivních a zábavných vzdělávacích pomůcek z oblasti běžných rizik a MU. K využití jsou jim k dispozici interaktivní vzdělávací kurzy, pracovní listy, metodické materiály, databáze obrázků, testovací systém, výuková videa, deskové vzdělávací hry či interaktivní multimediální učebnice. Tyto interaktivní multimediální učebnice obsahují vzdělávací kurzy pro první a druhý stupeň ZŠ. [32, 33]

Na prvním stupni ZŠ se jedná o vzdělávací kurzy, které obsahují témata: „Běžná rizika“ – s cílem seznámit žáky s příčinami neštěstí a prevencí běžných rizik jak doma, tak i venku. „Dopravní výchova“ – tento kurz je věnován chůzi po chodníku, silnici či přecházení silnice. Také chování v automobilu, vlaku či při jízdě na kole a kolečkových bruslích. „Malý záchranný kruh“ – tento kurz je doplňkovou variantou ke vzdělávacím deskovým hrám a věnuje se průřezově všem bezpečnostním tématům. „Mimořádné události I“ – kde si děti osvojí zásady evakuace a obsah evakuačního zavazadla. Také se dozvědí jak poznat varování před nebezpečím či kdy použít tísňové volání, dále se dozví základní informace o MU, jakož jsou povodně, vichřice, požáry, laviny a únik nebezpečných látek. „Osobní bezpečí“ – tento kurz objasní dětem, jak se chovat v případě domácího násilí, odchodu z domu nebo při šikaně. Také budou dětem podány informace o drogách, hazardních hrách a v neposlední řadě o trestné činnosti. „Požáry I.“ – zde jsou pro děti nachystané příčiny vzniku požáru, největší rizika požáru či jak se chovat při požáru. Dozvědí se také kdy je možné požár uhasit, či jak přivolat pomoc a mnohé další. [33]

Na druhé stupni ZŠ se jedná o vzdělávací kurzy, které obsahují témata: „Atmosférické poruchy“ – tento kurz má za úkol žáky seznámit s přírodními jevy, které pro ně mohou představovat riziko, jsou to např. bouře, vítr, tornádo, blesk, kroupy, přívalový déšť, silné mrazy či extrémní horka a sucha. „Havárie“ – zde se žáci dozvědí o všeobecných příčinách havárií a jejich dopadech či jak se dělí základní typy havárií. Také co jsou to chemické, ropné, radioaktivní a biologické látky a co dělat při jejich úniku. Dále se děti seznámí s varovnými tabulkami a značkami, individuální ochranou, dekontaminací atd. „Mimořádné události II.“ – tento kurz je rozšířením kurzu z prvního stupně a mimo jiné obsahuje IZS, krizové řízení, MU a KS, ochranu obyvatelstva. „Záplavy a povodně“ – v tomto kurzu

je stěžejní děti naučit typy povodní, jaké je nebezpečí přívalových povodní, nejčastější příčiny a důsledky povodní, stupně povodňové aktivity či jak se zachovat po povodni. „Požáry II.“ – doplňují poznatky z kurzu „Požáry I.“ „Terorismus a jiné hrozby“ – tento kurz má za úkol seznámit s typy teroristických útoků, nejčastějšími formami terorismu či novými hrozbami terorismu a s kybernetickým terorismem. Dále v tomto kurzu bude dětem objasněno, co dělat v případě anonymního oznámení o uložení bomby, co dělat při nálezů podezřelého předmětu, nebo co dělat, když obdrží podezřelou poštovní zásilku. „Zemětřesení a jiné hrozby“ – s cílem seznámit žáky se zemětřesením a o všem co se zemětřesení týká (Richterova stupnice, makroseizmická stupnice, ochrana proti zemětřesení, síla zemětřesení. Dále jsou v tomto kurzu zmíněny další přírodní hrozby jakožto tsunami, sopečné erupce, sesuvy půdy či sněhové kalamity. [33]

Hasiči pro školy

V dubnu toho roku přišel HZS ČR s průlomovým projektem výchovy dětí ve školách zaměřených na problematiku ochrany člověka, jeho života, zdraví i jeho majetku. Odborníci z řad HZS ČR tímto projektem reagují na dlouhodobou absenci kvalitního a zejména komplexního výukového materiálu. Projekt s názvem „Hasiči pro školy“ obsahuje výukový materiál (videoukázky, fotografie a úkoly zábavnou formou) pro podporu vzdělávání v oblasti Ochrany člověka za mimořádných událostí a běžných rizik. Projekt je především cílen na žáky druhého stupně, kde je možnost působit na žáky v době, kdy si již nesou větší míru odpovědnosti za sebe a svoje chování (výuka této problematiky na středních školách se jeví jako problematičtější vzhledem k větší diferenciaci požadavků na děti) a jejich učitele. Pro každý ročník je zpracována problematika z požární ochrany a ochrany obyvatelstva, kde je součástí každé hodiny interaktivní prezentace, pracovní list pro děti a metodická příručka pro učitele. Tento materiál tedy plně reflektuje závazné požadavky na výuku dané problematiky a je zároveň odbornou a logickou součástí komplexního vzdělávacího rámce vzdělávání na základních školách (zachování mezipředmětových vazeb, odpovídající úroveň znalostí dle věku dětí, důraz na znalosti a dovednosti, které jsou pro praktický život důležité, často i život zachraňující). Distribuce do škol je zajištěna prostřednictvím webových stránek (www.hasiciproskoly.cz), kde je po registraci možné využívat všechny výstupy projektu bez dalších nákladů v podobě licencí či speciálního vybavení. Distribuce a se plánuje po celé ČR (podle statistiky MŠMT přibližně 330 000 žáků na 2. stupni základních škol, což je zhruba 16 000 tříd ve více než 2700 školách se 2. stupněm. [47]

V níže uvedené tabulce je uvedeno rozložení učiva do jednotlivých ročníků v rámci pěti hodin, kdy obsahový rámec učiva odpovídá mezipředmětovým vazbám (žáci se tak např. o požárech učí až v 8. ročníku, kdy již mají za sebou základy fyziky a chemie, kdy mohou snáze chápat fyzikálně-chemický princip hoření či hašení).

Tabulka 1 *Bezpečnostní témata dle projektu Hasiči pro školy [Zdroj: 47]*

Ročník	Téma	Témata hodin
6. ročník	Mimořádná událost, IZS	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mimořádné události 2. Integrovaný záchranný systém 3. Hasiči a jejich práce 4. Tísňová volání 5. Bezpečná domácnost, bezpečný pohyb venku
7. ročník	Chování při MU (opatření ochrany obyvatelstva)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opatření ochrany obyvatelstva, legislativa 2. Varovný signál, chování po zaznění varovného signálu 3. Evakuace, evakuační zavazadlo 4. Ukrytí a individuální ochrana 5. Chování při MU
8. ročník	Požár	<ol style="list-style-type: none"> 1. Požár 2. Hasicí přístroje 3. První pomoc při popáleninách, nahlášení požáru na tísňovou linku 4. Požár objektu, domácí únikový plán 5. Požár v přírodě
9. ročník	Živelní pohromy a havárie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Živelní pohromy a havárie, atmosférické poruchy, sesuvy 2. Povodně 3. Dopravní nehoda 4. Havárie s únikem nebezpečné látky 5. Radiační havárie, hromadné nákazy, terorismus

Dílčí závěr

I přes veškeré výše uvedené vynaložené úsilí odpovědných institucí v oblasti vzdělávání obyvatelstva v bezpečnostní tematice, nelze na školách považovat tyto činnosti za zcela efektivní. Tato skutečnost se odráží i v postojích samotného obyvatelstva především pak v podceňování významu vlastní připravenosti na možné MU a krizové situace.

5 CÍL A METODY ZPRACOVÁNÍ

Hlavní a dílčí cíle

Hlavním cílem diplomové práce je na základě analýzy školních vzdělávacích programů (dále jen: „ŠVP“) a získaných dat pomocí kvantitativního výzkumu z dotazníkového šetření pro žáky základní škol (dále jen: „ZŠ“) pátých a devátých tříd a středních škol (dále jen: „SŠ“) třetích ročníků prověřit znalosti z předmětné problematiky a u pedagogů zjistit úroveň podpory a procesu vzdělávání v rámci bezpečnostních témat na vybraných školách. Dalším cílem je navrhnout vlastní případná zlepšení a doporučení, které vychází z výsledku dotazníkového šetření ve zkoumané oblasti – výuka bezpečnostní tematiky na základních a středních školách ORP Mohelnice.

Dílčím cílem je v teoretické rovině charakterizovat vývoj vzdělávání a popsat současný stav výuky bezpečnostních témat na školách.

Ve vztahu k vytyčeným cílům práce jsem stanovila hypotézu: předpokládám, že výuka problematiky bezpečností tematiky na ZŠ a SŠ v ORP Mohelnice bude na dobré úrovni, tedy že žáci ZŠ a studenti SŠ budou správně odpovídat na otázky v dotazníkovém šetření v nadpolovičním procentuálním poměru.

Metody použité při zpracování práce

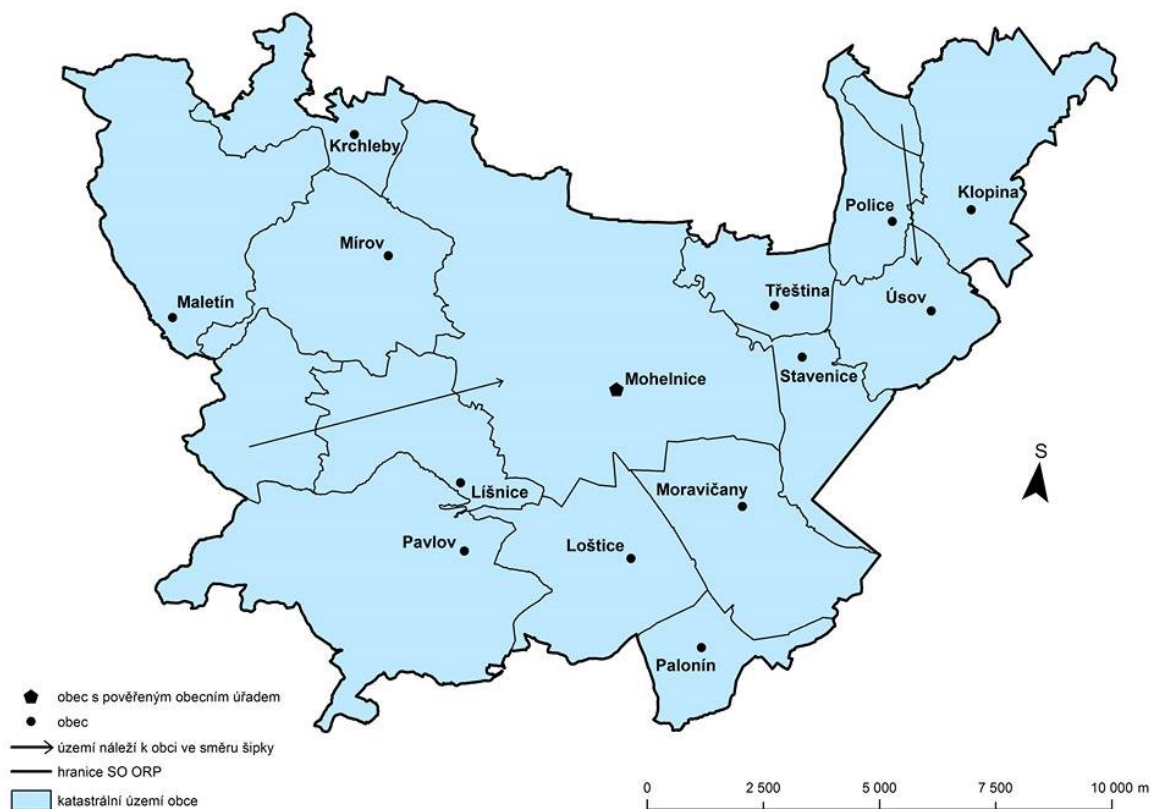
V teoretické části diplomové práce jsem se zabývala rešerší literatury, kterou jsem před zahájením psaní práce provedla. K předchozímu kroku mi posloužila analyticko-syntetická metoda, kterou jsem prověřila dokumenty, materiály a pomůcky zahrnující bezpečnost a výuku bezpečnostní tematiky.

V praktické části práce byla taktéž použita analyticko-syntetická metoda pro analýzu ŠVP vybraných ZŠ a SŠ, dále metoda komparativní a dotazníkové šetření pro žáky základních škol, studenty středních škol a pro pedagogy těchto škol.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 CHARAKTERISTIKA MOHELNICE, ZÁKLADNÍCH ŠKOL A STŘEDNÍCH ŠKOL, U KTERÝCH PROBÍHALA ANALÝZA VÝUKY BEZPEČNOSTNÍ TÉMATIKY

Obec s rozšířenou působností Mohelnice se nachází v Olomouckém kraji uprostřed krásné přírody Mohelnické brázdy v pomyslném trojúhelníku mezi hrady Bouzov, Mírov a Úsov. Spolu se svými integrovanými obcemi má Mohelnice v současnosti necelých 10 000 obyvatel. Ve svém správním obvodu má obec s rozšířenou působností Mohelnice (dále jen „ORP Mohelnice“) celkem 13 obcí - Klopina, Krchleby, Líšnice, Loštice, Maletín, Mírov, Moravičany, Palonín, Pavlov, Police, Stavenice, Třeština a Úsov. Na následujícím obrázku jsou zobrazeny obce, které spadají pod ORP Mohelnice. [45]

Obrázek 5: „Obce ve správním obvodu ORP Mohelnice“ Zdroj: [45]

Jako níže uvedené je uveden výčet současných hrozeb a rizik pro ORP Mohelnici podle místně příslušného krizového plánu.

Povodně velkého rozsahu a povodně v důsledku přivalových dešťů – zde hrozí bezprostřední ohrožení života obyvatelstva a zvýšený výskyt uhynulých zvířat, poškození nebo zničení majetku (obytné zástavy, výrobní kapacity a infrastruktury),

rostlinné vegetace (polní kultury, vyvrácení stromů) či poškození nechráněných vozidel a dopravních prostředků. Tato MU, by dále mohla ohrozit obyvatelstvo ORP Mohelnice v důsledku kontaminace povrchových nebo podzemních vod (možnost úniku nebezpečných látek v důsledku porušení výrobních a skladovacích zařízení). Opatření a činnosti při řešení této MU – monitorování hydrologické situace, zajištění informovanosti veřejnosti (rozhlas, televize, sdělovací prostředky, tisk atd.), příprava podkladů k zajištění potřebných sil a prostředků, zajištění evakuace obyvatelstva z postiženého území a zajištění zřízení nouzového ubytování a stravování. [46]

Vichřice a větrné smrště – při této MU může v ORP Mohelnice dojít k zavalení obyvatelstva v sutinách či možnost velkého počtu zraněných případně i mrtvých osob (padajícími nebo létajícími troskami nebo předměty), velké množství poškozených budov a objektů nebo jiného movitého majetku (poničením oken, dveří, střech a komínů, narušení statiky budov, atd.), lámání nebo vyvrácení stromů, lesních porostů a polních kultur, možnost úniku nebezpečných látek (v důsledku porušení výrobních a skladovacích zařízení nebo dopravních nehod). [46]

Epizootie – zdroj rizika (chov skotu v Mohelnici 761 ks, chov kuřic v Mohelnici 12 100 ks). Dopady této MU, se budou bezprostředně týkat ohniska, ve kterém byla prokázána nákaza (chov, stáj, farma, lesní lokalita), obcí na jejichž katastru ohnisko leží a dále obcí nacházející se v ochranném pásmu (poloměr 3 km) v pásmu dozoru (poloměr 10 km). V případě epizootie se nepředpokládá zasažení obyvatelstva ORP Mohelnice. Plánované síly a prostředky v krizovém plánu jsou určeny především k likvidaci nákazy a k zajištění nařízených mimořádných veterinárních opatření. [46]

Narušení dodávek elektrické energie, plynu a tepelné energie – tato MU může být způsobena na území ORP Mohelnice převážně z následujících příčin. Živelnými pohromami, postihujícími infrastrukturu výrobní, přepravní nebo distribuční soustavy. Technologickými a technickými haváriemi přepravní soustavy a distribuční soustavy. Embargem a dlouhodobým přerušením dodávek plynu ze zahraničí či dlouhodobým přerušením dodávek energetických surovin, elektrické energie a vody. [46]

Pokud by v rámci nějaké MU bylo potřeba, aby obyvatelé ORP opustili své domovy, jsou v Mohelnici k dispozici 2 evakuační střediska, kulturní dům pro 200 evakuovaných osob a tělocvična TJ Sokol pro přibližně 50 evakuovaných občanů.

Ve správním obvodu ORP Mohelnice se dále nachází dalších 11 evakuačních středisek s kapacitou pro 880 osob. [46]

V Mohelnici se nacházejí tři mateřské školy – Mateřská škola Hálkova, Mateřská škola na Zámečku a třetí Mateřskou školu můžeme najít v obci Řepová, dvě základní školy v ulicích Mlýnská a Vodní. Střední stupeň vzdělávání v Mohelnici zajišťují čtyři střední školy, jedná se o Obchodní akademii v ulici Olomoucká, Střední průmyslovou školu elektrotechnickou, která se nachází v ulici Generála Svobody, Střední školu technickou a zemědělskou na ulici 1. máje a o Odborné učiliště a Praktickou školu v ulici Vodní.

Nejvhodnějšími školami, kde probíhalo dotazníkové šetření žáků, studentů a pedagogů se mi jevíly následující školy z ORP Mohelnice: Základní škola Mlýnská a Základní škola Vodní. Mimo žáků z Mohelnice, navštěvují tyto školy také žáci, kteří dojíždí z okolních nedalekých vesnic. Střední školy – Obchodní akademie a Střední průmyslová škola elektrotechnická. Níže je také provedena jejich charakteristika a analýza vzdělávacích systémů, v tomto případě ŠVP.

Základní škola Mlýnská

Základní škola Mlýnská je úplná (1. - 9. ročník) městská základní škola, která se skládá ze dvou pracovišť. V hlavní budově, která se nachází na ulici Mlýnská je soustředěno celkem 8 tříd 1. – 5. ročníku a 9 tříd 6. – 9. ročníku. Na Masarykově ulici, kde se nachází tzv. elokované pracoviště jsou zřízeny 4 třídy pouze pro žáky 1. stupně. Na této základní škole se vzdělává přibližně 450 chlapců a dívek a průměrná naplněnost tříd se pohybuje kolem 20,75 žáků. Základní škola Mlýnská slouží jako spádová škola pro žáky z okolních obcí a neúplných škol – kromě žáků z Mohelnice tvoří výraznou část žáci dojíždějící z okolních obcí (Libivá, Třeština, Studená Loučka, Újezd, Líšnice, Moravičany atd.)

Pedagogický sbor se skládá z paní ředitelky, zástupkyně ředitelky, přibližně 30 učitelů, 5 vychovatelek školní družiny a 1 vedoucího školního klubu. Pedagogický sbor je smíšený, věkově pestrý, avšak převážnou většinu tvoří ženy. Na této základní škole dále působí výchovný poradce, metodik prevence sociálně patologických jevů, koordinátor environmetální výchovy, ICT koordinátor, předmětové komise skupin předmětů učitelů 2. stupně a metodické sdružení učitelů 1. stupně.

Základní škola Mlýnská má svůj ŠVP vyvěšený na svých webových stránkách a je přístupný všem k nahlédnutí. ŠVP „MLÝNEK“ – byl vytvořen z počátečních písmen

oblastí, na které se základní škola zaměřuje: **Modernizace, Logika, Výsledky, Názornost, Efektivita a Kreativita.**

Základem pro osvojování znalostí a dovedností v bezpečnostních tématech je praktický nácvik a provádění ukázek, které jsou součástí výuky v každém ročníku. Nácvik dovedností a rozsah vědomostí je však třeba volit vždy vzhledem k věku a schopnostem žáků. [37]

Cíl výuky v 1. ročníku – rozvíjet u dětí význam prevence rizik, preventivního chování a opatrnosti, neméně důležitá je i schopnost samostatně obstát v obtížné situaci.

Cíl výuky ve 2. ročníku – prohlubovat u žáků znalost nebezpečí a schopnost vyhnout se riziku a odhadnout dané riziko. Dále je více než žádoucí posilovat odpovědnost žáků za vlastní bezpečnost a zdraví.

Cíl výuky ve 3. ročníku – rozšiřovat u žáků povědomí a schopnost rozeznat varování a varovný signál před hrozícím nebezpečím, rozeznat označení uzávěrů (vody, elektřiny, plynu). Umět určit a popsat svou polohu v neznámém prostředí a zhodnotit možné následky svého jednání např. důsledky bezdůvodného volání na tísňovou linku.

Cíl výuky ve 4. ročníku - tento ročník si klade za cíl naučit žáky bezpečně se orientovat a pohybovat ve známém (bydliště a blízké okolí školy) i neznámém prostředí (jiné části obce, příroda) za využití plánů měst a map.

Cíl výuky v 5. ročníku – prohlubovat u žáků dovednost poskytnou první pomoc při běžných úrazech a onemocněních, včetně základního ošetření, i ovládat život zachraňující úkony např. resuscitace.

Cíl výuky v 6. ročníku – žáci uplatňují odpovědné chování v rizikových situacích silniční a železniční dopravy, aktivně předchází situacím ohrožení zdraví a osobního bezpečí. V případě potřeby umí poskytnout odpovídající první pomoc. Žák také umí zhodnotit vlivy vnitřního a vnějšího prostředí na zdraví (kvalita ovzduší, hluk, osvětlení atd.).

Cíl výuky v 7. ročníku – žáci umí klasifikovat mimořádné události, poznají varovný signál a jiné způsoby varování. Také by si měli z toho ročníku odnést základní úkoly ochrany obyvatelstva, jak se chovat při mimořádné události a jak mimořádným událostem předcházet a co vše je při evakuaci potřeba.

Cíl výuky v 8. ročníku – žáci uplatňují adekvátní způsoby chování a ochrany v modelových situacích ohrožení, nebezpečí i mimořádných událostí. Umí aplikovat předlékařskou první pomoc při poranění a jiném poškození těla.

Cíl výuky v 9. ročníku – žáci by měli být schopni uvést příklady mezinárodního terorismu, povinnosti občana při obraně státu a na příkladech by měli objasnit národní i mezinárodní úkoly Armády ČR. Dále by jim v posledním ročníku měla být objasněna role ozbrojených sil ČR při zajišťování obrany státu a při řešení krizových situací nevojenského charakteru. [38]

Základní škola Vodní

Základní škola Vodní je taktéž úplná městská základní škola, kterou navštěvují žáci od 1. do 9. třídy. Je to moderní, třípodlažní budova s bezbariérovým přístupem a výtahem. Převážnou většinu žáků tvoří děti bydlící v okolí, avšak malá skupina dětí dojíždí z nedalekých vesnic. Ve škole se nachází celkem 27 tříd, které navštěvuje 545 žáků. Ve školním roce 2017/2018 se pedagogický sbor skládal celkem z 39 učitelů a 8 vychovatelek ve školní družině a školním klubu a 8 asistentek pedagoga, které se věnují integrovaným žákům s kombinovanými vadami. Dále ve škole působí výchovná poradkyně, metodička prevence sociálně patologických jevů, ICT koordinátorka a koordinátorka environmentální výchovy. V roce 2010 získala škola osvědčení o přijetí do sítě programu „ŠKOLA PODPORUJÍCÍ ZDRAVÍ“ – projekt je jasně zpracovanou, certifikovanou a realizovanou filozofií výchovy ke zdraví u dětí, žáků, studentů i učitelů. [41]

Níže v tabulkách uvádím výstupy s bezpečnostní tematikou v různých ročnících základního vzdělávání podle ŠVP „Vodník“ Základní školy Vodní.

1. ročník

Tabulka 2 *Bezpečnostní témata v 1. ročníku [Zdroj: 43]*

Výstup	Předmět	Učivo	Projekty, besedy a jiné akce
Rizikové situace chování	Prvouka	Místo, kde žijeme	Beseda: Úraz není náhoda
Bezpečnost, úrazy, první pomoc	Prvouka	Člověk a jeho zdraví	Beseda: Úraz není náhoda

MU a rizika, tísňové linky, rizika vzniku MU	Prvouka	Člověk a jeho zdraví	Den dětí – ukázky k MU
Krizové situace	Prvouka	Místo, kde žijeme Člověk a jeho zdraví	Vycházky
Dopravní výchova	Prvouka	Cesta do školy – okolí školy a bezpečná cesta do školy	Dopravní hřiště, vycházky

2. ročník

Tabulka 3 Bezpečnostní témata ve 2. ročníku [Zdroj: 43]

Výstup	Předmět	Učivo	Projekty, besedy a jiné akce
Rizikové situace chování	Prvouka	Místo, kde žijeme Lidé kolem nás Člověk a jeho zdraví	Bezpečnost v TV, na hřišti a při vycházkách
Bezpečnost, úrazy, první pomoc	Prvouka	Člověk a jeho zdraví	Hasiči – přednáška a ukázky
MU a rizika, tísňové linky, rizika vzniku MU	Prvouka	Člověk a jeho zdraví	Den dětí, policie a hasiči – ukázky, vycházky, škola v přírodě
Krizové situace	Prvouka	Místo, kde žijeme Člověk a jeho zdraví	Vycházky
Dopravní výchova	Prvouka	Cesta do školy – okolí školy a bezpečná cesta do školy	Dopravní hřiště, vycházky
Pomoc a obrana státu	Prvouka	Naše vlast – česká republika	
Armáda, principy demokracie	Prvouka	Lidé kolem nás – principy demokracie	Soutěže, turnaje

3. ročník

Tabulka 4 Bezpečnostní témata ve 3. ročníku [Zdroj: 43]

Výstup	Předmět	Učivo	Projekty, besedy a jiné akce
Rizikové situace chování	Prvouka	Ochrana přírody	
Bezpečnost, úrazy, první pomoc	Prvouka	Člověk a jeho zdraví	Akce Domu dětí a mládeže – prevence úrazovosti
MU a rizika, tísňové linky,	Prvouka	Ochrana přírody	
Krizové situace	Prvouka	Lidé kolem nás – škola (šikana, týrání, manipulace,	Videoprojekce
Dopravní výchova	Prvouka	Místo, kde žijeme Lidé kolem nás	Praktické jízdy na dopravním hřišti,
Pomoc a obrana státu	Prvouka	Naše vlast – česká republika	
Armáda, principy demokracie	Prvouka	Lidé kolem nás – principy demokracie	

4. ročník

Tabulka 5 Bezpečnostní témata ve 4. ročníku [Zdroj: 43]

Výstup	Předmět	Učivo	Projekty, besedy a jiné akce
Rizikové situace chování	Přírodopis	Místo, kde žijeme	
Bezpečnost, úrazy, první pomoc	Přírodopis	Místo, kde žijeme	Akce Domu dětí a mládeže – prevence úrazovosti
MU a rizika, tísňové linky, rizik vzniku MU	Přírodopis	Místo, kde žijeme	Den dětí, policie a hasiči - ukázky
Krizové situace (místa vhodná pro hru)	Vlastivěda	Lidé kolem nás	Vycházka
Dopravní výchova	Přírodopis	Místo, kde žijeme	Dopravní hřiště, vycházky, průkaz cyklisty
Pomoc a obrana státu	Vlastivěda	Místo, kde žijeme	
Armáda,	Vlastivěda	Místo, kde	

principy demokracie		žijeme	
---------------------	--	--------	--

5. ročník

Tabulka 6 Bezpečnostní témata v 5. ročníku [Zdroj: 43]

Výstup	Předmět	Učivo	Projekty, besedy a jiné akce
Rizikové situace chování	Přírodopis	Člověk a jeho zdraví	Beseda – bezpečné chování, Akce DDM Magnet Mohelnice - prevence úrazovosti
Bezpečnost, úrazy, první pomoc	Přírodopis	Člověk a jeho zdraví	Beseda – první pomoc, Akce DDM Magnet Mohelnice - prevence úrazovosti
MU a rizika, tísňové linky,	Přírodopis	Člověk a jeho zdraví	Den dětí – praktické ukázky (policie, hasiči, zdravotnická záchranná služba)
Krizové situace	Vlastivěda	Člověk a jeho zdraví	Vycházky, Akce DDM Magnet Mohelnice – prevence úrazovosti
Dopravní výchova	Přírodopis	Člověk a jeho zdraví	Zimní kurzy dopravní výchovy, doprání hřiště (cyklista, chodec)
Rizika vzniku MU	Přírodopis	Rozmanitost přírody	Akce k environmentální výchově – projekt Den Země

6. ročník

Tabulka 7 Bezpečnostní témata v 6. ročníku [Zdroj: 43]

Výstup	Předmět	Učivo	Projekty, besedy a jiné akce
Rizikové situace chování	Anglický jazyk, český jazyk, výtvarná výchova, výchova ke zdraví	Problémové situace o prázdninách, Vhodně zvolené náměty výkresů, Bezpečné chování	
Bezpečnost, úrazy, první pomoc	Fyzika, Informační a komunikační technologie, Pracovní činnosti, Výchova ke zdraví	Základní pravidla bezpečnosti při zacházení s el. proudem a pravidla první pomoci, Bezpečnost práce s el. spotřebiči, Zásady bezpečnosti práce, prevence zdrav. rizik s dlouhodobým užíváním výpočetní techniky, první	

		pomoc při úrazu ve škole, dodržování pravidel a bezpečnosti ochrany zdraví	
Ochrana člověka za běžných rizik a MU, krizové situace	Dějepis, Výtvarná výchova, Zeměpis	Řím za vlády císařů – výbuch Vesuvu, Vhodně zvolené náměty výkresů, Krajinná sféra – litosféra, hydrosféra, atmosféra	Dokumentární filmy (Pompeje, Herkulaneum)
Dopravní výchova	Výchova ke zdraví	Dodržování pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví	Soutěž VOŠ Zábřeh, Vliv dopravy na životní prostředí
Obrana vlasti	Občanská výchova	Naše vlast	

7. ročník

Tabulka 8 Bezpečnostní témata v 7. ročníku [Zdroj: 43]

Výstup	Předmět	Učivo	Projekty, besedy a jiné akce
Rizikové situace chování	Občanská výchova, Výchova ke zdraví	Rizika ohrožující zdraví a jejich prevence	Popis – naše město, naše škola, Styk s cizí osobou
Bezpečnost, úrazy, první pomoc	Informační a komunikační technologie, Pracovní činnosti, Výchova ke zdraví	Bezpečnost práce s el. Spotřebiči, První pomoc při úrazu el. proudem, Důraz na hygienu v oblasti přípravy pokrmů, Správné skladování surovin na přípravu pokrmů	
Obrana vlasti	Dějepis, Hudební výchova, Výchova ke zdraví	Přemyslovské Čechy – základy českého státu, Vlastenecké písně a skladby, vlastenecké výchova, Mimořádné situace	Projekt – Kde žijeme

8. ročník

Tabulka 9 Bezpečnostní témata v 8. ročníku [Zdroj: 43]

Výstup	Předmět	Učivo	Projekty, besedy a jiné akce
Rizikové situace	Český jazyk,	Krizové situace, Vhodně	Výtvarné soutěže

chování	Výtvarná výchova	zvolené náměty výkresů	
Bezpečnost, úrazy, první pomoc	Anglický jazyk, Informační a komunikační technologie, Chemie	V ordinaci, Zdravotní problémy, Zásady bezpečnosti práce, prevence rizik, Vzduch – hoření, hašení plamene, popáleniny, Laboratorní práce – pravidla bezpečnosti při pokusech	
Obrana vlasti	Český jazyk, Dějepis, Hudební výchova, Občanská výchova, Zeměpis	Národní obrození, České národní obrození, Revoluční rok 1848, Písně V a W, Obrana proti fašismu a jejich aplikace na současnost, Stát – funkce státu, ČR – postavení v Evropě	Obrana vlasti
Ochrana člověka za běžných rizik a MU, krizové situace	Fyzika, Hudební výchova, Občanská výchova	Přírodní katastrofy, Vlastnosti kapalin – havárie ropných tankerů, Negativní vliv některých druhů hudby na mládež, Nebezpečí elektronické hudby spojované s konzumací návykových látek, Stát – funkce státu	
Dopravní výchova	Chemie, Informační a telekomunikační technologie, Matematika	Chemické suroviny a průmysl, Program Malování a PowerPoint, Slovní úlohy o pohybu	Soutěž VOŠ Zábřeh, Vliv dopravy na životní prostředí

9. ročník

Tabulka 10 *Bezpečnostní témata v 8. ročníku [Zdroj: 43]*

Výstup	Předmět	Učivo	Projekty, besedy a jiné akce
Rizikové situace chování	Chemie, Výtvarná výchova	Otravné látky a ochrana před nimi, Vhodně zvolené náměty výkresů	Den Země
Bezpečnost, úrazy, první pomoc	Anglický jazyk, Informační a komunikační technologie, Pracovní činnosti	Zdravotní potíže, Zdraví a nemoci, Zásady bezpečnosti práce, prevence rizik, První pomoc při úrazu ve školní dílně, pozemku či kuchyňce	Projekt - Zdraví
Obrana vlasti	Český jazyk, Dějepis,	Předválečná demokratická literatura, Armáda v literatuře,	Dokumentární filmy, Besedy

	Chemie, Občanská výchova	poukázání na absurditu v tehdejší armádě, Mnichovský diktát, 2. světová válna – holokaust, Otravné látky a ochrana před nimi, Národní společenství OSN, NATO	s pamětníky, Projekt – Příběhy bezpráví, návštěva Terezína
Ochrana člověka za běžných rizik a MU, krizové situace	Český jazyk, Dějepis, Fyzika, Chemie, Občanská výchova, Přírodopis, Zeměpis	Krizové situace, Základní principy chování na kulturních akcích, 2. světová válka – konec ČSR (mobilizace), Ničivé účinky jaderných zbraní a ochrana před nimi, Jaderná energie, Globální problémy lidstva – válka, terorismus, přírodní katastrofy	Návštěva JE Dukovany
Dopravní výchova	Chemie, Tělesná výchova	Chemické suroviny a průmysl, Cyklistika – pravidla silničního provozu, dovednost jízdy na kole	Cykloturistický kurz, Soutěže dopravní výchovy

Obchodní Akademie

Historie této školy sahá do roku 1902, kdy byla založena tehdejším ministerstvem zemědělství Státní zimní rolnická škola, která s nepatrnými modifikacemi vydržela do roku 1953. Poté se sídlo školy pod novým názvem Zemědělská účetnická škola přestěhovalo do nedalekých Loštic¹⁰ a budova v Mohelnici byla tím pádem přeměněna na internát. Tato dvouletka avšak v roce 1958 zanikla vznikem Střední zemědělské školy oboru ekonomického, která se vrátila do současné budovy v Mohelnici. Přes všechny změny svého názvu avšak věrna svému zaměření píše své dějiny do roku 1990. Nová etapa školy začíná rokem 1991 přeměnou na Obchodní akademii. Klíčová se stává kvalitní výuka účetnictví, která umožnila rokem 1995 profitovat studijní obor do oblastí daňové problematiky. Škola se s velkou intenzitou zaměřuje na výpočetní techniku s aplikací na ekonomiku a také jazykovou výuku. Nyní jsou na Obchodní akademii pro potenciální zájemce k dispozici dva obory, první z nich Obchodní akademie – nabízí všeobecné i odborné vzdělání nutné pro výkon obchodně-podnikatelských funkcí jak ve výrobních podnicích, peněžnictví, tak i ve státní a veřejné správě. Druhý z nich nese název

¹⁰ Loštice - jsou město, které leží na řece Třebůvce v jižní části okresu Šumperk v Olomouckém kraji. Jsou vzdálené necelých 5 km od Mohelnice.

Informační technologie a absolventi tohoto oboru se mohou uplatnit především jako technici prostředků výpočetní techniky, programátoři, pracovníci uživatelské podpory, správci aplikací, operačních systémů či počítačových sítí. [42]

Obchodní akademie se dle svého ŠVP věnuje bezpečnostní tematice v rámci jiných předmětů ve vzdělávací oblasti „Společenskovědní vzdělávání“, kam patří předměty dějepis a občanská nauka. Dějepis mají studenti pouze v prvním ročníku SŠ s dvouhodinovou dotací v týdnu. Občanské nauce se věnují také v prvním ročníku dvěma hodinami týdně a stejným způsobem poté v posledním ročníku středního vzdělávání. Na obchodní akademii se bezpečnostní tematika prolíná vzdělávací oblastí, která nese název „Přírodovědecké vzdělávání“, kam patří předmět základy přírodních věd. Tento předmět se vyučuje v prvním ročníku s dvouhodinovou dotací, v druhém ročníku s jednou hodinou týdně, stejné to je i ve třetím ročníku. V posledním ročníku mají studenti tento předmět opět dvakrát týdně po jedné hodině. [44]

Tabulka 11 Zařazení průřezových témat do výuky OA Zdroj: [44]

Předmět/ročník		I	II	III	IV
Průřezová témata/ počet hodin týdně		6	1	1	4
Společenskovědní vzdělávání	Dějepis	2	-	-	-
	Občanská nauka	2	-	-	2
Přírodovědné vzdělávání	Základy přírodních věd	2	1	1	2

Střední průmyslová škola elektrotechnická

Svoji činnost zahájila v září roku 1947 a její oficiální název zněl: „Průmyslová škola při n. p. SVIT ve Zlíně, elektrotechnické oddělení v Mohelnici. Tenkrát škola seskupovala tříletou odbornou učňovskou školu, dvouletou mistrovskou školu pro absolventy učňovské školy a dvouletou vyšší odbornou školu. Následně v roce 1949/1950 došlo k osamostatnění průmyslové školy. V hlavní historické budově se nachází kmenové učebny a laboratoře elektronických měření, v budově bývalé školky jsou počítačové a odborné učebny a v dílnách se pro studenty nachází několik pracovišť s CNC obráběcími stroji či navíjecí stroje pro cívky transformátorů a ruční dílny. [39]

Střední průmyslová škola elektrotechnická ve svém studijním oboru Elektrotechnika poskytuje absolventům úplné střední odborné vzdělání technického charakteru. Absolventi tu vedle všeobecně vzdělávacích a přírodovědných vědomostí získají především ucelený přehled o elektrotechnice jak slaboproudé, tak silnoproudé. Ve třetím a čtvrtém ročníku

je výuka blíže specifikovaná na oblast elektrotechniky. Od třetího ročníku se tedy studijní obor Elektrotechnika dále dělí na: Elektrotechnické počítačové systémy – konstrukce a správa počítačů a počítačových sítí, dále je absolvent schopen oprav počítačů a počítačových sítí a má znalost digitálního přenosu dat a informací či dovedností spojených s využíváním prostředků počítačové techniky. Počítačové a automatizační systémy – student získá znalosti z oblasti využití automatizační techniky při řízení výrobních a nevýrobních procesů, principů, konstrukce a činnosti mikropočítačů v automatickém řízení a z programování průmyslových automatů. Další studijní specifikací je Silnoproudá elektrotechnika – zde absolvent uplatní v praxi znalosti z projektování, technologie, montáže, provozu a údržby silových a energetických zařízení, stavby a konstrukce elektrických strojů a přístrojů či využití elektrické energie v průmyslu i domácnosti. [39]

Střední průmyslová škola elektrotechnická postupuje podle svého ŠVP – Elektrotechnika. Po dokončení studia by měl absolvent mít z hlediska bezpečnostních témat personální, sociální a občanské kompetence tzn. posuzovat reálně své fyzické a duševní možnosti, odhadovat důsledky svého jednání v různých situacích, uznávat hodnotu života, uvědomovat si odpovědnost za vlastní život a spoluodpovědnost při zabezpečování ochrany života a zdraví ostatních. Toho chce škola dosáhnout začleněním průřezových témat do výuky. Jedná se především o průřezová témata: „Občan v demokratické společnosti“ – svou podstatu zdůrazňuje ve společenskovedních předmětech (dějepis a občanská nauka), ale prolíná se celou řadou vzdělávacích oblastí, začleněných do dalších aktivit školy (sportovní a lyžařské kurzy, exkurze či společenské akce). Druhé průřezové téma: „Člověk a životní prostředí“ – se podle ŠVP prolíná všemi oblastmi vzdělávání, avšak komplexně je realizováno v předmětu základy ekologie, kde široký prostor poskytuje téma obnovitelné zdroje energie, soutěže s řešením environmentální problematiky a odborné exkurze např. do CHKO Litovelské Pomoraví. [40]

V níže uvedené tabulce je znázorněno zařazení průřezových témat do výuky, kde studenti získávají potřebné informace z hlediska bezpečnostních témat dle zpracovaného ŠVP pro střední průmyslovou školu elektrotechnickou. Společenskovední a tudíž průřezové téma „Občan v demokratické společnosti“, kam patří předmět dějepis, který se vyučuje dvě hodiny týdně v prvním ročníku a v dalších ročnících už chybí, nahradí předmět občanská nauka, který taktéž patří do průřezového tématu „Občan v demokratické společnosti“, a který se vyučuje jednou týdně v druhém až čtvrtém ročníku. Přírodovědné vzdělávání

je na této škole pojato v průřezovém tématu „Člověk a životní prostředí“ a jeho obsah je naplněn v předmětu základy ekologie, který je vyučován s dotací jedné hodiny v prvním ročníku. [40]

Tabulka 12 Zařazení průřezových témat do výuky SPŠE Zdroj: [40]

Předmět/ročník		I	II	III	IV
Průřezová témata/ počet hodin týdně		3	1	1	1
Společenskovědní vzdělávání	Dějepis	2	-	-	-
	Občanská nauka	-	1	1	1
Přírodovědné vzdělávání	Základy ekologie	1	-	-	-

Dílčí závěr

Výše uvedené ZŠ mají ve svých ŠVP zakomponována bezpečnostní témata v každém ročníku prvního i druhého stupně vzdělávání. Pro osvojování znalostí a dovedností svých žáků v těchto předmětných tématech školy nejčastěji volí praktický nácvik. Především se jedná o cvičný požární poplach či provádění praktických ukázek od složek IZS při celodenních akcích, které pořádají školy spolu s některou zainteresovanou složkou IZS. SŠ bezpečnostní tematiku zahrnují jako průřezová témata do jiných předmětů nejčastěji do dějepisu a občanské nauky, kterým se pak věnují převážně v prvních ročnících středního vzdělávání. V dalších ročnících je bezpečnostním tématům věnován minimální prostor.

Za jednu z možností verifikace účinnosti, úspěšnosti a cílovosti výuky bezpečnostní tematiky na základním i středním stupni vzdělávání lze považovat výstupy z provedeného dotazníkového šetření.

7 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Součástí analýzy výuky bezpečnostní tematiky na základních a středních školách v obci s rozšířenou působností Mohelnice jsou dotazníky pro žáky ZŠ prvního a druhého stupně (5. ročník a 9. ročník) a jeden dotazník pro studenty SŠ (3. ročník). Tyto dotazníky mají za úkol ověřit znalosti žáků a studentů z oblasti bezpečnosti tematiky. Součástí dotazníkového šetření jsou také dotazníky pro pedagogy ZŠ i SŠ, které si kladou za cíl zjistit, jak a v jakém rozsahu se na obou typech škol věnují pedagogové výuce bezpečnostních témat.

Všechny typy výše zmíněných dotazníků byly distribuovány do jednotlivých škol, které byly charakterizovány v předchozí kapitole. Žáci, studenti i učitelé vyplňovali dotazníky v papírové formě. Jako nejvhodnější respondenty, potřebnými k účasti na dotazníkovém šetření, jsem zvolila žáky 5. ročníků ZŠ, kteří z převážné části již absolvovali 1. stupeň základního vzdělávání a žáky 9. ročníků, kteří z převážné části již absolvovali i 2. stupeň základního vzdělávání. Jako vhodné respondenty pro střední vzdělávání jsem zvolila studenty 3. ročníku SŠ. Jako pedagogičtí respondenti posloužili učitelé ze škol, kde probíhalo dotazníkové šetření žáků a studentů.

Dotazník pro žáky 1. stupně obsahoval celkem třináct otázek (jedna otázka otevřená) ze všech oblastí bezpečnostní tematiky, které vycházely z údajů ŠVP. Dotazník pro žáky 2. stupně, se taktéž sestavoval ze třinácti otázek (avšak o něco náročnějšího rázu), kdy některé otázky byly podobného či stejného charakteru jako otázky pro 1. stupeň a zbylé otázky byly doplněny opět podle ŠVP. Otázky dotazníkového šetření pro studenty středních škol byly nejnáročnější, avšak odpovídající věku a znalostem, jež by měl každý středoškolák dobře znát. Avšak bylo bráno v potaz, že na obou typech středních škol, kde dotazníkové šetření probíhalo, se bezpečnostní tematika vyučuje pouze velice okrajově. Dotazník pro studenty SŠ obsahoval taktéž třináct otázek, z toho dvě otázky byly otevřené. Dotazník pro pedagogy základních a středních škol, obsahoval celkem deset otázek a byl koncipován tak, aby přinesl odpověď, v jakém rozsahu a jakým způsobem se bezpečnostní tematika na ZŠ a SŠ vyučuje, a také aby přinesl pohled učitelů na bezpečnostní tematiku.

Jestliže bude po vyhodnocení dotazníků alespoň 85 % správných odpovědí v jednotlivých ročnících ZŠ a SŠ, není potřeba navrhopvat doporučení ke zkvalitnění stávajícího stavu. Pokud bude úspěšnost nižší, budou navrženy změny či doporučení k následnému zkvalitnění výuky bezpečnostní tematiky.

Z dotazníkového šetření pro pedagogy ZŠ a SŠ se dají vyvodit závěry, co na určitých školách chybí pro efektivní výuku předmětné tematiky či jak jsou pedagogové na výuku bezpečnostních témat připravováni.

7.1 Výsledky dotazníkového šetření 1. stupně základních škol

Dotazníky analyzují dohromady v tabulkách pro obě 5. třídy základních škol. Pod tabulkami je pak vypsána četnost odpovědí a procentuální poměr pro každou školu zvlášť. Ze základní školy Vodní se dotazníkového šetření účastnilo celkem 26 žáků a ze základní školy Mlýnská 24 žáků. Níže uvádím otázky, na které měli žáci odpovídat a také jejich možné odpovědi. Správné odpovědi jsou vyznačené tučným písmem.

Otázka č. 1: Jaké telefonní číslo vytočíš, pokud bys byl/a svědkem loupeže?

- a) 150
- b) 155
- c) **158**

Tabulka 13 Odpovědi žáků 5. tříd ZŠ na otázku č. 1 [Zdroj: vlastní]

Odpověď	A	B	C	Celkem
Počet odpovědí	0	1	49	50
Procenta	0 %	2 %	98 %	100%

Již od prvního stupně základního vzdělávání, by děti měly být schopné vytočit správné telefonní číslo tísňové linky a tím zajistit ochranu především sobě, svým blízkým a lidem ve svém okolí. Všech 26 žáků ze ZŠ Vodní odpovědělo správně, ze ZŠ Mlýnské byla zvolena jedna chybná odpověď a to odpověď za b). Úspěšnost žáků ze ZŠ Vodní je stoprocentní, zatímco úspěšnost žáků ze ZŠ Mlýnská je 95 %. Celková úspěšnost všech žáků je u této otázky v procentuálním poměru 98 %.

Otázka č. 2: Komu patří telefonní číslo 150?

- a) Policie ČR
- b) **Hasiči**
- c) Zdravotnická záchranná služba

Tabulka 14 *Odpovědi žáků 5. tříd ZŠ na otázku č. 2 [Zdroj: vlastní]*

Odpověď	A	B	C	Celkem
Počet odpovědí	0	48	2	50
Procenta	0 %	96 %	4 %	100 %

Telefonní číslo na Hasičský záchranný sbor správe poznalo celkem 25 žáků ze ZŠ Vodní a 23 žáků ze ZŠ Mlýnská. Na obou základních školách bylo po jedné špatné odpovědi s tím, že si tito žáci mysleli, že číslo 150 patří Zdravotnické záchranné službě. Úspěšnost žáků ze ZŠ Vodní je 96 % a úspěšnost žáků ze ZŠ Mlýnská je 96 %. Celková úspěšnost všech žáků je u této otázky v procentuálním poměru 96 %.

Otázka č. 3: Na jaké telefonní číslo zavoláš, pokud bys našel/a cyklistu, který nehybně leží na ulici? (otevřená otázka)

Tabulka 15 *Odpovědi žáků 5. tříd ZŠ na otázku č. 3 [Zdroj: vlastní]*

Odpověď	150	155	158	Celkem
Počet odpovědí	3	45	2	50
Procenta	6 %	90 %	4%	100 %

Ze ZŠ Vodní odpovědělo 25 žáků správně a 1 žák zvolil špatnou odpověď, tedy číslo 158. Ze ZŠ Mlýnská správně odpovědělo 20 žáků, další 3 žáci by vytočili při nalezení zraněného cyklistu číslo 150 a zbylý žák z této školy by vytočil číslo 158. Úspěšnost žáků ze ZŠ Vodní je 96 % a úspěšnost žáků ze ZŠ Mlýnská je 83 %. Celková úspěšnost všech žáků je u této otázky v procentuálním poměru 90 %.

Otázka č. 4: Jak by ses zachoval/a, pokud bys volal/a na tísňovou linku? (více odpovědí)

- a) Budu si vymýšlet a lhát.
- b) **Popíši, kde se událost stala, nadiktuji adresu nebo popíšu místo události, sdělím svoje jméno, číslo telefonu a odkud volám.**

- c) Začnu se s kamarádem přetahovat o telefon.
d) Odpovím na další dotazy operátora.

Tabulka 16 *Odpovědi žáků 5. tříd ZŠ na otázku č. 4 [Zdroj: vlastní]*

Odpověď	A	B	C	D	Celkem
Počet odpovědí	0	27	0	23	50
Procenta	0 %	54 %	0 %	46 %	100 %

V otázce č. 4 odpovědělo všech 50 žáků správně, s tím že každý zvolil buď jednu, nebo obě správné odpovědi.

Otázka č. 5: Jaké je evropské číslo tísňového volání?

- a) 112
 b) 121
 c) 211
 d) Neexistuje

Tabulka 17 *Odpovědi žáků 5. tříd ZŠ na otázku č. 5 [Zdroj: vlastní]*

Odpověď	A	B	C	D	Celkem
Počet odpovědí	46	1	0	3	50
Procenta	92 %	2 %	0 %	6 %	100 %

Správnou odpověď za a) zvolili všichni žáci ze ZŠ Vodní, ze ZŠ Mlýnská byla zvolena jedna odpověď za b) a tři odpovědi za d), s tím, že se žáci této školy domnívali, že evropské číslo tísňového volání neexistuje. Úspěšnost žáků ze ZŠ Vodní je stoprocentní, zatímco úspěšnost žáků ze ZŠ Mlýnská je 83 %. Celková úspěšnost všech žáků je u této otázky v procentuálním poměru 92 %.

Otázka č. 6: Kdy se jedná o živelní pohromu (pohroma způsobená přírodou)?

- a) Dopravní nehoda

- b) Únik nebezpečné látky
- c) **Povodeň**
- d) Teroristický čin

Tabulka 18 Odpovědi žáků 5. tříd ZŠ na otázku č. 6 [Zdroj: vlastní]

Odpověď	A	B	C	D	Celkem
Počet odpovědí	2	5	43	0	50
Procenta	4 %	10 %	86 %	0 %	100 %

Tato otázka měla za úkol zjistit, zda jsou žáci prvního stupně schopni rozeznat živelní pohromu. Správnou odpověď povodeň zvolilo ze ZŠ Vodní 24 žáků, 2 žáci se mylně domnívali, že za pohromu způsobenou živou přírodou řadíme únik nebezpečné látky. Žáci ze ZŠ Mlýnské správně odpověděli v devatenácti případech, špatnou odpověď za a) zvolili 2 žáci a taktéž špatnou odpověď za b) zvolili žáci 3. Úspěšnost žáků ze ZŠ Vodní je 92 % a úspěšnost žáků ze ZŠ Mlýnská je 79 %. Celková úspěšnost všech žáků je u této otázky v procentuálním poměru 92 %.

Otázka č. 7: Při opékání špekáčků si tvůj kamarád popálil ruku, jakou první pomoc mu poskytneš?

- a) **Končetinu bych ochlazoval/a pod tekoucí studenou vodou nebo ji namočil/a do nádoby se studenou vodou.**
- b) Položil/a bych kamaráda na záda a zvedl/a mu nohy.
- c) Popáleninu bych namazal/a jakýmkoliv krémem.
- d) Nic bych nedělal/a, při popáleninách žádná první pomoc nepomůže.

Tabulka 19 Odpovědi žáků 5. tříd ZŠ na otázku č. 7 [Zdroj: vlastní]

Odpověď	A	B	C	D	Celkem
Počet odpovědí	49	1	0	0	50
Procenta	98 %	2 %	0 %	0 %	100 %

Žáci prvního stupně by podle ŠVP měli již ovládat základy první pomoci. Tato otázka byla tedy koncipována tak, aby žáci rozhodli, jakou adekvátní první pomoc žáci poskytnou při popálení svého kamarádovi. 25 žáků ze ZŠ Vodní by popálenou končetinu svého kamarádovi ochlazovali pod tekoucí vodou či ji namočilo do nádoby se studenou vodou a 1 žák by svého kamaráda položil na záda a zvedl mu nohy, což je chybná odpověď. Ze ZŠ Mlýnská odpověď za a) zvolili všichni žáci. Úspěšnost žáků ze ZŠ Vodní je 96 % a úspěšnost žáků ze ZŠ Mlýnská je 100 %. Celková úspěšnost všech žáků je u této otázky v procentuálním poměru 98 %.

Otázka č. 8: Jak by ses zachoval/a, kdyby byla nařízena evakuace?

- a) **Dodržoval/a bych zásady pro opuštění bytu (domu), vzal/a bych si s sebou evakuační zavazadlo a dostavil/a se do určeného evakuačního střediska.**
- b) Počkal/a bych, než pro mě přijde hasič.
- c) Volal/a bych na tísňovou linku, abych se dozvěděl/a co se děje.
- d) Nic bych nedělal/a evakuace se vyhlašuje pouze pro dospělé osoby.

Tabulka 20 *Odpovědi žáků 5. tříd ZŠ na otázku č. 8 [Zdroj: vlastní]*

Odpověď	A	B	C	D	Celkem
Počet odpovědí	46	2	2	0	50
Procenta	92 %	4 %	4 %	0 %	100 %

Cílem položené otázky č. 8 bylo zjistit, zda žáci prvního stupně vědí, jak se zachovat při vyhlášení evakuace. Správně by se v případě vyhlášení evakuace zachovalo 25 žáků ze ZŠ Vodní, kteří zvolili správnou odpověď za a), odpověď b) z této školy zvolil pouze 1 žák a ten by při vyhlášení evakuace čekal, než si pro něj přijde hasič, zvolil tedy odpověď špatnou. Ze ZŠ Mlýnské se mýlil v této otázce 1 žák s výběrem písmene b) a 2 žáci s výběrem písmene c), kteří by volali v případě vyhlášení evakuace na tísňovou linku a tím by blokovali závažnější telefonáty na tísňové linky od jiných osob. Úspěšnost žáků ze ZŠ Vodní je 96 % a úspěšnost žáků ze ZŠ Mlýnská je 87 %. Celková úspěšnost všech žáků je u této otázky v procentuálním poměru 92 %.

Otázka č. 9: Co je to evakuační zavazadlo?

- a) Zavazadlo, které si balím s sebou na dovolenou.
- b) Zavazadlo, které se připravuje pro případ opuštění bytu v důsledku vzniku mimořádné události nebo nařízené evakuace.**
- c) Slangově se tak říká lékárnička v automobilu.
- d) Lékárnička, která se nachází v budovách, kde se vyskytuje velký počet lidí (školy, nádraží).

Tabulka 21 *Odpovědi žáků 5. tříd ZŠ na otázku č. 9 [Zdroj: vlastní]*

Odpověď	A	B	C	D	Celkem
Počet odpovědí	3	43	1	3	50
Procenta	6 %	86 %	2 %	6 %	100 %

Aby byla provedena správná a účinná evakuace měli by žáci vědět, co je to evakuační zavazadlo, kdy ho použít a k čemu se využívá. Proto si v otázce číslo devět volili ze čtyř správných odpovědí s cílem, aby z výše uvedených určili možnost za b), tedy správnou odpověď. Možnost, kdy evakuační zavazadlo chápeme jako zavazadlo, které se připravuje pro případ opuštění bytu v důsledku vzniku mimořádné události nebo nařízené evakuace, zvolilo ze ZŠ Vodní 24 žáků a ze ZŠ Mlýnské 19 žáků. Že je evakuační zavazadlo zavazadlem, které si balím s sebou na dovolenou, tedy možnost a), mylně považoval za správnou odpověď 1 žák ze ZŠ Vodní a 2 žáci ze ZŠ Mlýnská, další chybnou odpověď za d) zvolil 1 žák ze ZŠ Vodní a ze ZŠ Mlýnská 1 žák zvolil odpověď za c) a dva žáci odpověď za d). Úspěšnost žáků ze ZŠ Vodní je 96 % a úspěšnost žáků ze ZŠ Mlýnská je 79 %. Celková úspěšnost všech žáků je u této otázky v procentuálním poměru 86 %.

Otázka č. 10: Jaké varování ohlašuje kolísavý tón sirény, který zní po dobu 140 vteřin?

- a) Velkou přestávku
- b) Požární poplach
- c) Všeobecnou výstrahu**
- d) Nevím

Tabulka 22 Odpovědi žáků 5. tříd ZŠ na otázku č. 10 [Zdroj: vlastní]

Odpověď	A	B	C	D	Celkem
Počet odpovědí	0	41	6	3	50
Procenta	0 %	82 %	12 %	6 %	100 %

Dle výše zmíněných ŠVP by žáci již na prvním stupni měli mít povědomí a měli by být schopni rozeznat varovný signál a varování před hrozícím nebezpečím. Všeobecná výstraha je v ČR jediný varovný signál, proto by bylo více než žádoucí, aby děti tento varovný signál znaly a věděly, čeho se týká. Avšak opak je pravdou, že ZŠ Vodní všeobecnou výstrahu poznali pouze 4 žáci a ze ZŠ Mlýnská pouze žáci 2. Jako špatnou odpověď požární poplach uvedlo 20 žáků a dva žáci nevěděli, čeho se tento varovný signál týká. Žáci ze ZŠ Mlýnská na tom byli obdobně. Špatnou odpověď za b) uvedlo 21 žáků a 1 zvolil odpověď, že neví. Úspěšnost žáků ze ZŠ Vodní je 15 % a úspěšnost žáků ze ZŠ Mlýnská je 8 %. Celková úspěšnost všech žáků je u této otázky v procentuálním poměru pouze 12 %.

Otázka č. 11: Při havárii s únikem nebezpečných látek je prvořadou zásadou ochrany?

- a) Okamžitě vyhledat výdejnu ochranných masek.
- b) Nepřibližovat se k místu havárie a vyhledat úkryt.**
- c) Přiblížit se k místu havárie a pokusit se nebezpečnou látku zneškodnit vlastními silami.
- d) Havárii si vyfotit na mobilní telefon.

Tabulka 23 Odpovědi žáků 5. tříd ZŠ na otázku č. 11 [Zdroj: vlastní]

Odpověď	A	B	C	D	Celkem
Počet odpovědí	14	34	2	0	50
Procenta	28 %	68 %	4 %	0 %	100 %

Jako prvořadou zásadu ochrany při úniku nebezpečných látek zvolilo 18 žáků správnou odpověď za b), 8 žáků špatně zvolilo odpověď za a) s tím, že by hledali výdejnu

ochranných masek. Na ZŠ Mlýnská odpovědělo správě 16 žáků, špatnou odpověď za a) zvolilo 6 žáků a 2 žáci z této školy by se při havárii s únikem nebezpečné látky přiblížili k místu havárie a pokusili se nebezpečnou látku zneškodnit vlastními silami, čímž by zásadně riskovali své zdraví. Úspěšnost žáků ze ZŠ Vodní je 69 % a úspěšnost žáků ze ZŠ Mlýnská je 66 %. Celková úspěšnost všech žáků je u této otázky v procentuálním poměru 68 %.

Otázka č. 12: Bavíte se ve škole o mimořádných událostech, které se dějí u nás i ve světě (teroristické události, hurikány, povodně)?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Občas

Tabulka 24 Odpovědi žáků 5. tříd ZŠ na otázku č. 12 [Zdroj: vlastní]

Odpověď	A	B	C	Celkem
Počet odpovědí	7	12	31	50
Procenta	14 %	24 %	62 %	100 %

Poslední dvě otázky sloužily jako otázky informativního charakteru. Je více než žádoucí, aby v každé třídě učitel se žáky adekvátně k jejich věku probíral aktuální dění ve světě. Nejčastější odpovědí, kterou na obou školách žáci uvedli, bylo, že se o mimořádných událostech, které se dějí u nás či ve světě baví občas. Žáci ze ZŠ Vodní to uvedli z 58 % a ze ZŠ Mlýnská z 67 %. Odpověď „Ano“ zvolili 4 žáci (15 %) ze ZŠ Vodní a 3 žáci (12 %) ze ZŠ Mlýnská. Odpověď „Ne“ zvolilo 7 žáků (27 %) ze ZŠ Vodní a 5 žáků (21 %) ze ZŠ Mlýnská. Nejvyšší míru zastoupení má tedy dohromady odpověď za c), kterou celkově uvedli žáci z 62 %.

Otázka č. 13: Uvítal/a bys, aby se na tvé škole vyučoval samostatný předmět s bezpečnostní tematikou?

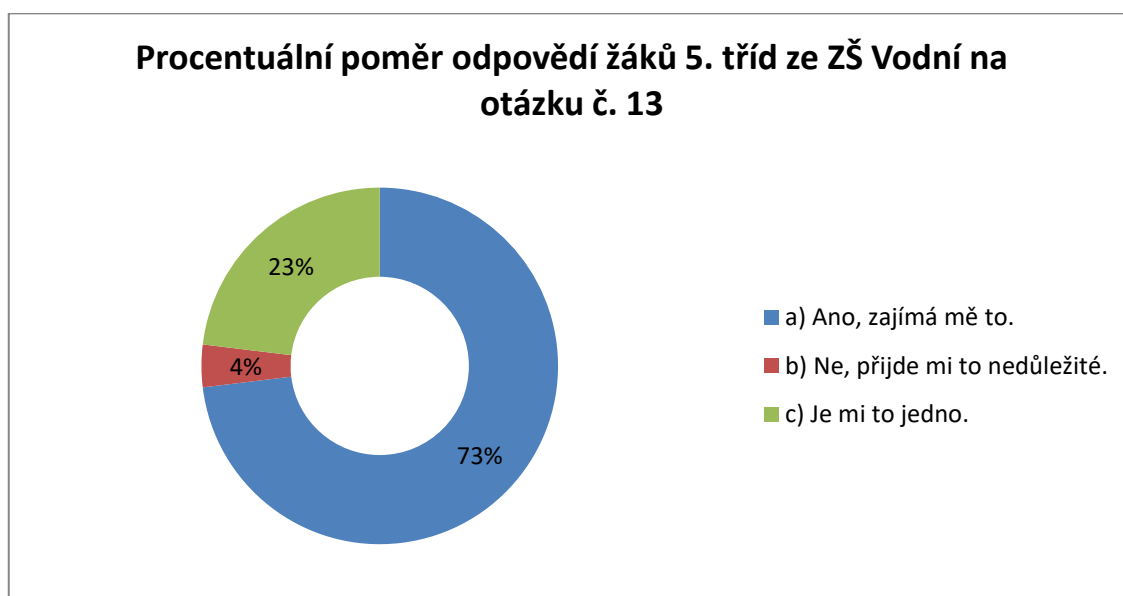
- a) Ano, zajímá mě to.

- b) Přejde mi to nedůležité.
c) Je mi to jedno.

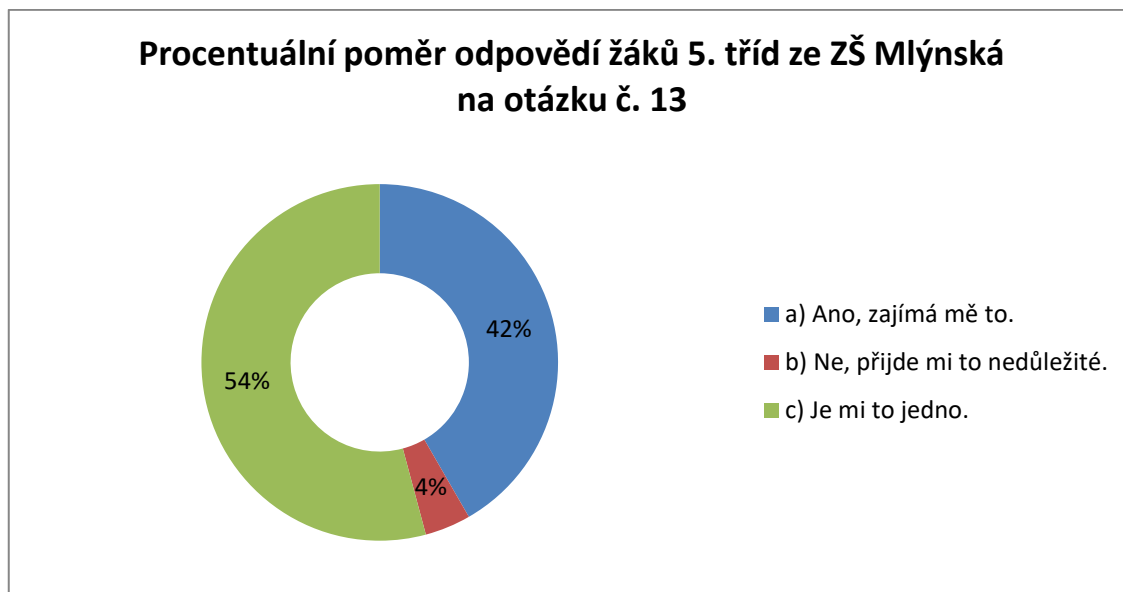
Tabulka 25 Odpovědi žáků 5. tříd ZŠ na otázku č. 13 [Zdroj: vlastní]

Odpověď	A	B	C	Celkem
Počet odpovědí	29	2	19	50
Procenta	58 %	4 %	38 %	100 %

Poslední otázka byla položena z toho důvodu, aby bylo zjištěno, zda by žáci 5 tříd měli zájem o samostatný předmět, ve kterém by se vyučovala bezpečnostní tematika. Ze ZŠ Vodní, by o tento předmět mělo zájem celkem 73 % žáků a 42 % dětí ze ZŠ Mlýnská. Naopak jako nedůležitou vidí bezpečnostní tematiku pouze 1 žák ze ZŠ Vodní a také 1 žák ze ZŠ Mlýnská. Ti žáci, kteří odpověděli za c) jsou v zastoupení z 23 % ze ZŠ Vodní a z 54 % ze ZŠ Mlýnské. Níže jsou předešlé odpovědi na otázku č. 13 zobrazeny v prstencovém grafu.

Graf 1 Odpovědi žáků 5. tříd ZŠ Vodní na otázku č. 13 Zdroj: [Vlastní]

Graf 2 Odpovědi žáků 5. tříd ZŠ Mlýnská na otázku č. 13 Zdroj: [Vlastní]

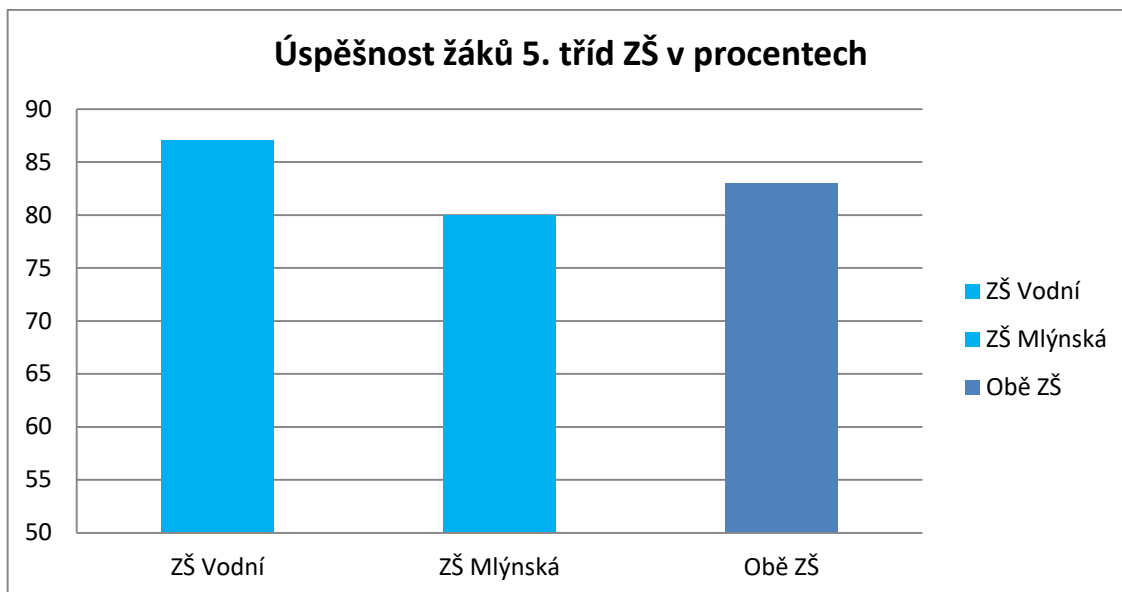
Úspěšnost žáků 5. tříd základních škol

Pro vyhodnocení úspěšnosti žáků 5. tříd ZŠ jsem si zvolila 11 otázek (otázky č. 1 až 11), ze kterých šlo jasně určit, která odpověď je správná a která nikoliv. Úspěšnost žáků 5. tříd ze ZŠ Vodní byla 87 % a ze ZŠ Mlýnská 80 %. Celková úspěšnost v dotazníkovém šetření byla teda pro obě ZŠ prvního stupně 83 %.

Největší problém dělala žákům 5. tříd otázka č. 10, ve které měli určit, co označuje kolísavý tón sirény, který zní po dobu 140 vteřin. Celkem 82 % všech dotázaných žáků si všeobecnou výstrahu spletlo s požárním poplachem. Pouze 12 % žáků uvedlo, že se jedná o tón všeobecné výstrahy.

Další otázka, která dělala dětem problémy, ovšem už pouze zanedbatelné k otázce č. 10, byla otázka č. 11. Celkem 28 % žáků by při havárii s únikem nebezpečných látek hledalo výdejnu ochranných masek namísto nepřiblížování se k havárii a vyhledávání úkrytu.

Na níže uvedeném grafu můžete vidět úspěšnost žáků 5. tříd. První sloupeček grafu znázorňuje úspěšnost v procentech žáků ze ZŠ Vodní, druhý sloupeček úspěšnost žáků ze ZŠ Mlýnská a třetí sloupeček znázorňuje procentuální úspěšnost žáků z obou těchto ZŠ.

Graf 3 Úspěšnost 5. tříd ZŠ v procentech Zdroj: [Vlastní]

7.2 Výsledky dotazníkového šetření 2. stupně základních škol

Dotazníky pro žáky devátých tříd analyzuji v tabulkách pro obě ZŠ dohromady. Pod tabulkami jsou podrobněji rozepsány či procentuálně vyhodnoceny odpovědi žáků devátých tříd ze ZŠ Vodní a ZŠ Mlýnská. Ze základní školy Vodní se vyplňování dotazníků zúčastnilo 19 respondentů a ze základní školy Mlýnská dotazník vyplňovalo 25 žáků. Celkem se dotazníkového šetření v papírové podobě zúčastnilo 44 žáků z druhého stupně ZŠ.

Otázka č. 1: Jaké je tísňové číslo Hasičského záchranného sboru ČR?

- a) 150
- b) 155
- c) 158
- d) 121

Tabulka 26 Odpovědi žáků 9. tříd ZŠ na otázku č. 1 [Zdroj: vlastní]

Odpověď	A	B	C	D	Celkem
Počet odpovědí	44	0	0	0	44
Procenta	100 %	0 %	0 %	0 %	100 %

Znát tísňová čísla na složky IZS by měli znát všichni žáci, kteří projdou povinnou základní školní docházkou. Proto jsem jako první otázku pro žáky 9. tříd položila, zda vědí, jaké je číslo Hasičského záchranného sboru. Od těchto žáků se mi vrátili odpovědi ze 100 % správností, správně odpovědělo všech 19 žáků ze ZŠ Vodní a taktéž i všech 25 žáků ze ZŠ Mlýnská. Úspěšnost žáků ze ZŠ Vodní je stoprocentní a úspěšnost žáků ze ZŠ Mlýnská je taktéž stoprocentní. Celková úspěšnost všech žáků je u této otázky v procentuálním poměru 100 %.

Otázka č. 2: Jaké je evropské číslo tísňového volání?

- a) 121
- b) 112
- c) 122
- d) Neexistuje

Tabulka 27 Odpovědi žáků 9. tříd ZŠ na otázku č. 2 [Zdroj: vlastní]

Odpověď	A	B	C	D	Celkem
Počet odpovědí	0	37	0	7	45
Procenta	0 %	84 %	0 %	16 %	100 %

V této otázce jsem chtěla zjistit, zda žáci druhého stupně mají povědomí a znají evropské číslo tísňového volání. Na otázku č. 2 odpovědělo správně 18 žáků ze ZŠ Vodní a 19 žáků ze ZŠ Mlýnská. Špatnou odpověď, že evropské číslo tísňového volání neexistuje, zvolil 1 žák ze ZŠ Vodní a 6 žáků ze ZŠ Mlýnská. Úspěšnost žáků ze ZŠ Vodní je 95 % a úspěšnost žáků ze ZŠ Mlýnská je 76 %. Celková úspěšnost všech žáků je u této otázky v procentuálním poměru 84 %.

Otázka č. 3: Dokázal/a bys poskytnout první pomoc?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím
- d) Jen s pomocí

Tabulka 28 Odpovědi žáků 9. tříd ZŠ na otázku č. 3 [Zdroj: vlastní]

Odpověď	A	B	C	D	Celkem
Počet odpovědí	18	2	16	8	44
Procenta	41 %	5 %	36 %	18 %	100 %

První pomoc je soubor jednoduchých úkolů a opatření, při nastalém ohrožení či postižení zdraví člověka. Poskytnout první pomoc je povinen každý občan ČR a již na ZŠ by první pomoc měli žáci umět poskytnout adekvátně svým silám a schopnostem. Ze ZŠ Vodní si 5 (26 %) žáků myslí, že by byli schopni poskytnout první pomoc, další 2 (11 %) že by první pomoc nebyli schopni poskytnout, 5 (26 %) žáků neví, zda by první pomoc poskytli a 7 (37 %) jich zvolilo odpověď za d), s tím že by první pomoc poskytnuli s pomocí. Žáci ze ZŠ Mlýnská odpověď za a) zvolili celkem ve třinácti (52 %) případech, že by nebyl schopen poskytnout první pomoc, si v této škole nemyslí ani jeden žák, a dalších 11 (44 %) žáků neví, zda by adekvátní první pomoc poskytli, zbývající 1 žák by první pomoc zvládnul s asistencí. Celkově si s obou škol na poskytnutí první pomoci věří 41 % žáků.

Otázka č. 4: Jakou první pomoc je potřeba poskytnout člověku, který masivně krvácí? (více správných odpovědí)

- a) **Použijeme škrtidlo.**
- b) Přikryjeme kusem látky či obvazem.
- c) **Stiskneme cévu přímo v ráně.**
- d) Obmotáme obvazem.
- e) Neděláme nic, pokud rána nepřestane krváčet, voláme linku 158.
- f) **Přiložíme tlakový obvaz.**
- g) Nevím.

Tabulka 29 Odpovědi žáků 9. tříd ZŠ na otázku č. 4 [Zdroj: vlastní]

Odpověď	A	B	C	D	E	F	G	Celkem
Počet odpovědí	23	15	19	8	0	23	2	90
Procenta	52 %	34 %	43 %	18 %	0 %	52 %	5 %	100 %

U této otázky bylo více správných odpovědí, jako nejučinnější první pomoc při masivním krvácení se jeví stisknutí cévy přímo v ráně, tuto odpověď zvolilo z obou ZŠ 43 % žáků. Ze ZŠ Vodní to bylo v procentuální vyjádření 37 % žáků a ze ZŠ Mlýnská 48 % žáků. Další možnou odpovědí byla odpověď za a), že se při masivním krvácení používá k zástavě krve škrtidlo. Tuto možnost zvolilo 14 žáků ze ZŠ Vodní a 19 žáků ze ZŠ Mlýnská. Pro další ošetření se používá i tlakový obvaz, ten zvolilo 8 žáků ze ZŠ Vodní a 15 žáků ze ZŠ Mlýnská.

Otázka č. 5: Zaškrtni, kdy se jedná o evakuaci.

- a) Evakuace je včasné a rychlé přemístění osob (zvířat, věcí) z ohrožené oblasti.
- b) Evakuace je svolávání jednotek Integrovaného záchranného systému k mimořádné události.
- c) Evakuace je vakuované balení potravin.

Tabulka 30 Odpovědi žáků 9. tříd ZŠ na otázku č. 5 [Zdroj: vlastní]

Odpověď	A	B	C	Celkem
Počet odpovědí	43	1	0	44
Procenta	98 %	2 %	0 %	100 %

Kdy se jedná o evakuaci, správně zvolilo všech 19 žáků ze ZŠ Vodní, ze ZŠ Mlýnská 1 žák zvolil mylnou odpověď, domníval se, že evakuace slouží pro svolávání jednotek IZS k nastalé MU. Úspěšnost žáků ze ZŠ Vodní je stoprocentní a úspěšnost žáků ze ZŠ Mlýnská je 96 %. Celková úspěšnost všech žáků je u této otázky v procentuálním poměru 98 %.

Otázka č. 6: Kdo rozhoduje o evakuaci?

- a) Prezident ČR
- b) Český rozhlas
- c) **Krizový štáb**

Tabulka 31 *Odpovědi žáků 9. tříd ZŠ na otázku č. 6 [Zdroj: vlastní]*

Odpověď	A	B	C	Celkem
Počet odpovědí	2	5	37	44
Procenta	5 %	11 %	84 %	100 %

U této otázky zvolilo správnou odpověď za c) 16 žáků ze ZŠ Vodní a 21 žáků ze ZŠ Mlýnské. Další 2 žáci z této školy se domnívali, že o evakuaci rozhoduje prezident ČR a 1 žák, se dokonce domníval, že Český rozhlas. Špatnou odpověď za b) zvolili 4 žáci ze ZŠ Mlýnská. Úspěšnost žáků ze ZŠ Vodní je 84 % a úspěšnost žáků ze ZŠ Mlýnská je 87 % Celková úspěšnost všech žáků je u této otázky v procentuálním poměru 84 %.

Otázka č. 7: Nebezpečná látka amoniak má i jiný rovněž všeobecně známý název, jaký níže uvedený to je?

- a) Ozón
- b) **Čpavek**
- c) Etanol
- d) Glycerin

Tabulka 32 *Odpovědi žáků 9. tříd ZŠ na otázku č. 7 [Zdroj: vlastní]*

Odpověď	A	B	C	D	Celkem
Počet odpovědí	1	34	4	5	44
Procenta	2 %	78 %	9 %	11 %	100 %

Mnoho nebezpečných látek se převáží pod odlišným názvem či označením. Proto je více než žádoucí, aby žáci měli o nebezpečných látkách všeobecný přehled. Žáci ze ZŠ Vodní

ve dvou případech nebezpečnou látku amoniak zaměnili s etanolem a v sedmnácti případech odpověděli správně. Na ZŠ Mlýnská taktéž zvolili žáci správnou odpověď za b) v sedmnácti případech, avšak 1 žák tuto látku zaměnili za ozón, 2 žáci za etanol a dalších 5 za glycerin. Úspěšnost žáků ze ZŠ Vodní je 89 % a úspěšnost žáků ze ZŠ Mlýnská je 68 %. Celková úspěšnost všech žáků je u této otázky v procentuálním poměru 78 %.

Otázka č. 8: Jaké varování ohlašuje kolísavý tón sirény, který zní po dobu 140 vteřin?

- a) Požární poplach
- b) Všeobecná výstraha
- c) Začátek letních prázdnin

Tabulka 33 *Odpovědi žáků 9. tříd ZŠ na otázku č. 8 [Zdroj: vlastní]*

Odpověď	A	B	C	Celkem
Počet odpovědí	24	20	0	44
Procenta	55 %	45 %	0 %	100 %

Stejná otázka byla položena i žákům 1. stupně ZŠ, kde byly odpovědi alarmující a děti si všeobecnou výstrahu zaměňovaly s požárním poplachem. U žáků druhého stupně byly odpovědi podobného rázu. Celkem 9 žáků ze ZŠ Vodní na tuto otázku zvolilo špatnou odpověď „Požární poplach“, zbývajících 10 žáků správně určilo, že se jedná o všeobecnou výstrahu. Žákům ze ZŠ Mlýnská dala tato otázka taktéž poměrně zabrat. Správnou odpověď tu zvolilo žáků 10 a špatnou odpověď zvolilo žáků 15. Úspěšnost žáků ze ZŠ Vodní je 53 % a úspěšnost žáků ze ZŠ Mlýnská je 40 % Celková úspěšnost všech žáků je u této otázky v procentuálním poměru 45 %.

Otázka č. 9: Jak se zachováš, pokud uslyšíš signál „požární poplach“?

- a) Signál je určen pouze ke svolání jednotek požární ochrany, a pokud se mě požár bezprostředně netýká, zachovám klid a pokračuji v běžné činnosti.
- b) Zavolám na linku 150, abych se dozvěděl/a více informací o požáru.
- c) Schovám se v nejbližší budově a čekám, než bude vyhlášena evakuace.
- d) Pokud nejsem doma, rychle domů utíkám, abych varoval sousedy a rodiče.

Tabulka 34 *Odpovědi žáků 9. tříd ZŠ na otázku č. 9 [Zdroj: vlastní]*

Odpověď	A	B	C	D	Celkem
Počet odpovědí	34	4	1	5	44
Procenta	78 %	9 %	2 %	11 %	100 %

I když spousta žáků zaměnila požární poplach se všeobecnou výstrahou, na to jak se budou chovat v případě vyhlášení požárního poplachu, odpovědělo správně 34 dětí z celkových 44. Ze ZŠ vodní odpovědělo správně 14 žáků, špatnou odpověď za c) zvolili žáci 3 a další 2 žáci by při zaznění požárního poplachu rychle utíkali domů a varovali sousedy a rodiče. Žáci ze ZŠ Mlýnská správně odpověděli ve dvaceti případech, špatnou odpověď za b) a c) zvolilo po jednom žák. Že je správná odpověď za d) si z této školy myslelo žáků 5. Úspěšnost žáků ze ZŠ Vodní je 74 % a úspěšnost žáků ze ZŠ Mlýnská je 80 %. Celková úspěšnost všech žáků je u této otázky v procentuálním poměru 78 %.

Otázka č. 10: Současný právní řád rozlišuje čtyři krizové stavy odstupňované podle závažnosti a rozsahu nebezpečí, na které reagují. Zaškrtni jejich správné pořadí od nejméně závažného po nejzávažnější.

- Stav nebezpečí, válečný stav, stav ohrožení státu, nouzový stav.
- Stav nebezpečí, stav ohrožení státu, nouzový stav, válečný stav.
- Válečný stav, stav ohrožení státu, nouzový stav, stav nebezpečí.
- Stav nebezpečí, nouzový stav, stav ohrožení státu, válečný stav.**
- Nic není správně.

Tabulka 35 Odpovědi žáků 9. tříd ZŠ na otázku č. 10 [Zdroj: vlastní]

Odpověď	A	B	C	D	E	Celkem
Počet odpovědí	2	7	5	28	2	44
Procenta	5 %	16 %	11 %	63 %	5 %	100 %

Správnou posloupnost po sobě jdoucích krizových stavů poznalo správně 15 žáků ze ZŠ Vodní, 1 žák vybral špatnou odpověď za a), 2 žáci vybrali špatnou odpověď za b) a 1 žák zvolil špatnou odpověď za c). Ze ZŠ Mlýnská stav nebezpečí, nouzový stav, stav ohrožení

státu, válečný stav poznalo 13 žáků, 2 žáci odpověděli špatně za a) a 5 žáků zvolilo také špatnou odpověď za b), 2 žáci z této školy si navíc mysleli, že ani jedna z nabízených možností není správná. Úspěšnost žáků ze ZŠ Vodní je 79 % a úspěšnost žáků ze ZŠ Mlýnská je 52 %. Celková úspěšnost všech žáků je u této otázky v procentuálním poměru 63 %.

Otázka č. 11: Jaký je základní úkol ozbrojených sil?

- a) Zajišťování bezpečnosti ČR – připravování se k obraně ČR a bránění ČR proti vnějšímu napadení.
- b) Údržba zbraní.
- c) Udělování potvrzení o způsobilosti k držení střelných zbraní.
- d) Účast na vojenských cvičeních v zahraničí.

Tabulka 36 Odpovědi žáků 9. tříd ZŠ na otázku č. 11 [Zdroj: vlastní]

Odpověď	A	B	C	D	Celkem
Počet odpovědí	43	0	1	0	44
Procenta	98 %	0 %	2 %	0 %	100 %

Otázka č. 11 žákům nedělala velké potíže. Všichni žáci ze ZŠ Vodní zvolili správnou odpověď za a) s tím, že základní úkol ozbrojených sil spočívá v přípravě se k obraně ČR a bránění ČR proti vnějšímu napadení. Na ZŠ Mlýnská odpověděl pouze 1 žák špatně. Myslel si, že ozbrojené síly jako svůj základní úkol mají udělování potvrzení o způsobilosti k držení střelných zbraní. Úspěšnost žáků ze ZŠ Vodní je 100 % a úspěšnost žáků ze ZŠ Mlýnská je 96 %. Celková úspěšnost všech žáků je u této otázky v procentuálním poměru 98 %.

Otázka č. 12: Bavíte se ve škole o mimořádných událostech, které se dějí u nás i ve světě (teroristické útoky, hurikány, povodně)?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Občas

Tabulka 37 Odpovědi žáků 9. tříd ZŠ na otázku č. 12 [Zdroj: vlastní]

Odpověď	A	B	C	Celkem
Počet odpovědí	13	5	26	44
Procenta	30 %	11 %	59%	100 %

I v dotazníkovém šetření pro žáky 9. tříd byly poslední dvě otázky informativního charakteru. Jak na prvním, tak na druhém stupni ZŠ je více než žádoucí, aby učitel se žáky probíral v hodinách aktuální dění ve světě. Nejčastější odpovědí, kterou na obou školách žáci uvedli, bylo, že se o mimořádných událostech, které se dějí u nás i ve světě baví občas, žáci ze ZŠ Vodní to uvedli z 74 % a ze ZŠ Mlýnská z 48 %. Odpověď „Ano“ zvolilo 5 žáků (26%) ze ZŠ Vodní a 8 žáků (32 %) ze ZŠ Mlýnská. Odpověď „Ne“ nezvolil žádný žák ze ZŠ Vodní a 5 žáků (20 %) ze ZŠ Mlýnská tuto odpověď zvolilo. Nejvyšší míru zastoupení má tedy dohromady odpověď za c), kterou celkově uvedli žáci z 59 %.

Otázka č. 13: Uvítal/a bys, aby se na tvé škole vyučoval samostatný předmět s bezpečnostní tematikou?

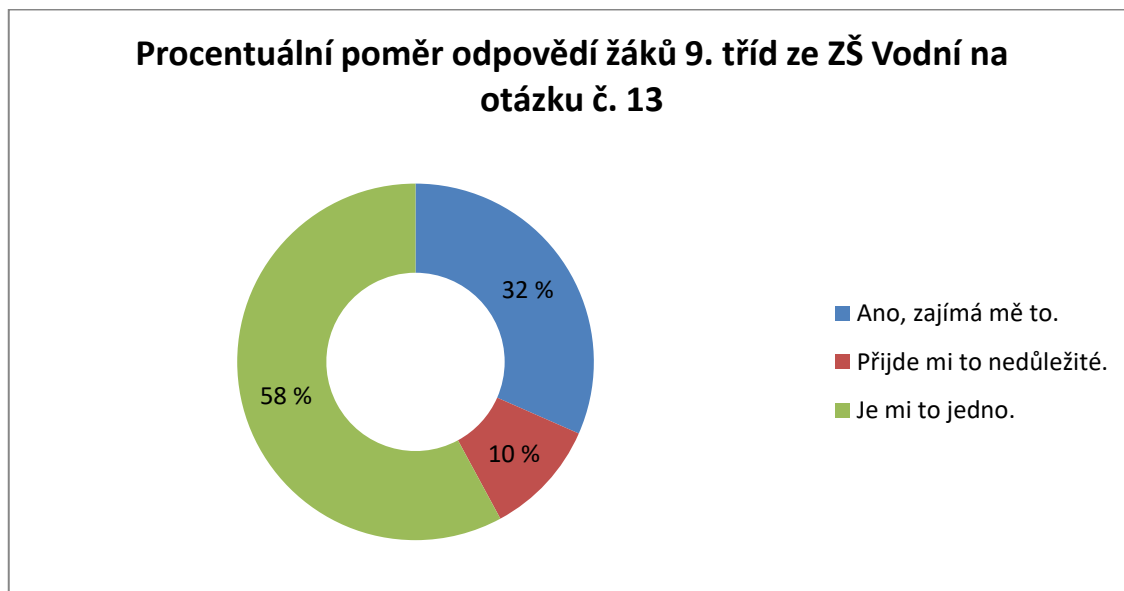
- a) Ano, zajímá mě to.
- b) Přijde mi to nedůležité.
- c) Je mi to jedno.

Tabulka 38 Odpovědi žáků 9. tříd ZŠ na otázku č. 13 [Zdroj: vlastní]

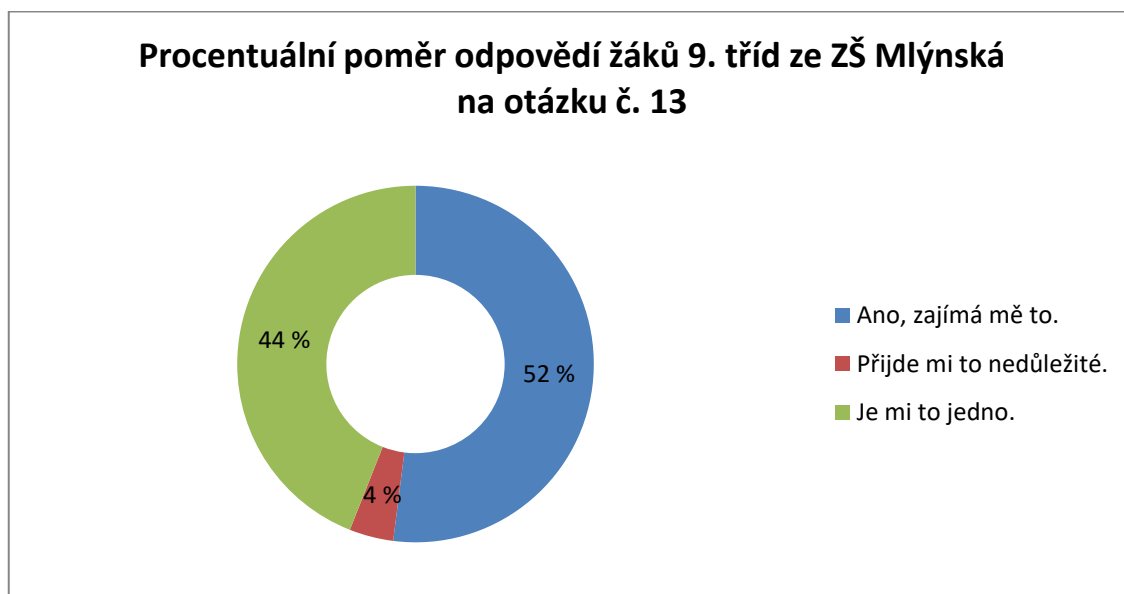
Odpověď	A	B	C	Celkem
Počet odpovědí	19	3	22	44
Procenta	43 %	7 %	50 %	100 %

Poslední otázka byla položena rovněž jako u pátých tříd z toho důvodu, aby bylo zjištěno, zda by žáci druhého stupně měli zájem o samostatný předmět, ve kterém by se vyučovala bezpečnostní tematika. Ze ZŠ Vodní, by o tento předmět mělo zájem celkem 32 % žáků a 52 % žáků ze ZŠ Mlýnská. Naopak jako nedůležitou vidí bezpečnostní tematiku pouze 2

(10 %) žáci ze ZŠ Vodní a 1 (4 %) žák ze ZŠ Mlýnská. Ti žáci, kteří odpověděli za c) jsou v následujícím zastoupení 11 (58 %) žáků ze ZŠ Vodní a taktéž 11 (44 %) žáků ze ZŠ Mlýnská. Níže jsou předešlé odpovědi na otázku č. 13 zobrazeny v prstencovém grafu.

Graf 4 Odpovědi žáků 9. tříd ZŠ Vodní na otázku č. 13 Zdroj: [Vlastní]

Graf 5 Odpovědi žáků 9. tříd ZŠ Vodní na otázku č. 13 Zdroj: [Vlastní]

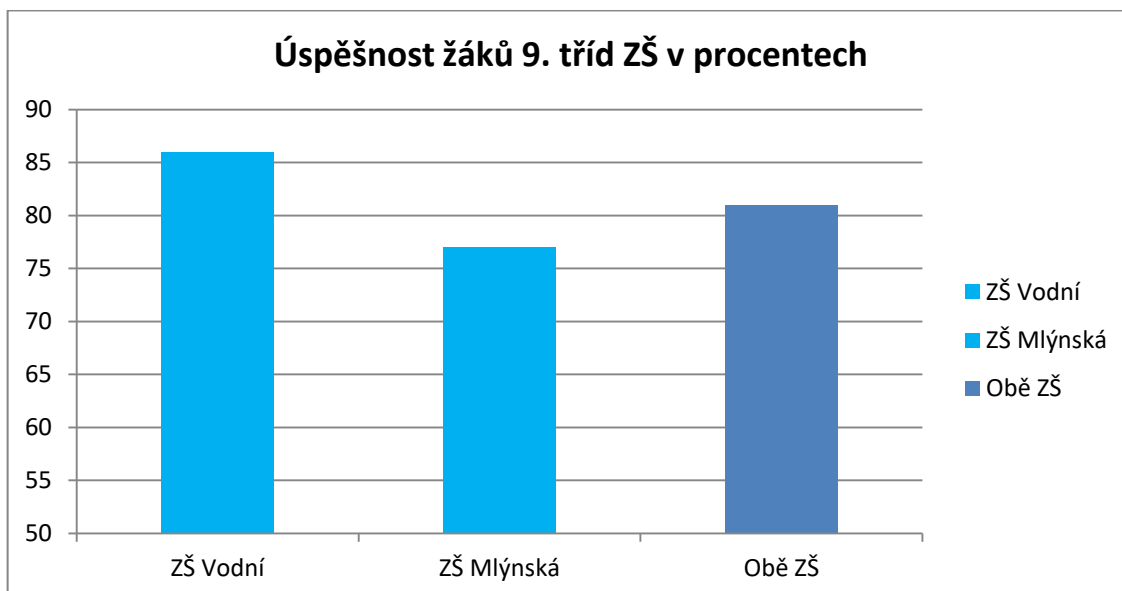
Úspěšnost žáků 9. tříd základních škol

Pro vyhodnocení úspěšnosti žáků 9. tříd ZŠ jsem si zvolila 9 otázek, ze kterých šlo jasně určit, která odpověď je správná a která nikoliv. Úspěšnost žáků 9. tříd ze ZŠ Vodní byla 86 % a ze ZŠ Mlýnská 77 %. Celková úspěšnost v dotazníkovém šetření byla tedy pro obě ZŠ druhého stupně 81 %.

Největší problém dělala žákům 9. tříd obdobně jako žákům 5. tříd otázka č. 8 „Jaké varování ohlašuje kolísavý tón sirény, který zní po dobu 140 vteřin?“. Celkově správnou odpověď na tuto otázku vědělo jen 45 % žáků devátých tříd, 55 % žáků se mylně domnívalo, že tento kolísavý tón ohlašuje požární poplach.

Jako další problémová otázka se pro devátáky jevila otázka č. 10, v té měli žáci určit krizové stavy odstupňované podle závažnosti a nebezpečí, na které reagují. Na tuto otázku odpovědělo správně celkově 63 % žáků, žáci ze ZŠ Mlýnské u této otázky odpověděli správně v padesáti dvou procentech případů a žáci ze ZŠ vodní v sedmdesáti devíti procentech případů.

Na níže uvedeném grafu můžete vidět úspěšnost žáků 9. tříd ZŠ. První sloupeček grafu znázorňuje úspěšnost v procentech žáků ze ZŠ Vodní, druhý sloupeček úspěšnost žáků ze ZŠ Mlýnské a třetí sloupeček znázorňuje procentuální úspěšnost žáků z obou těchto ZŠ.

Graf 6 Úspěšnost žáků 9. tříd ZŠ v procentech Zdroj: [Vlastní]

7.3 Výsledky dotazníkového šetření středních škol

Výsledky z dotazníkového šetření pro střední školy hodnotím také pro střední školy dohromady. Z obchodní akademie bylo vyplněno v papírové podobě celkem 17 dotazníků a ze Střední průmyslové školy elektrotechnické 25 dotazníků. Celkově se tedy z obou škol zúčastnilo dotazníkového šetření 42 studentů.

Otázka č. 1: Co si představíte pod pojmem mimořádná událost? Uveďte příklad.
(otevřená otázka)

Tabulka 39 Odpovědi studentů SŠ na otázku č. 1 [Zdroj: vlastní]

Odpověď	Povodeň	Požár	Válka	Nehoda	Špatná odpověď	Celkem
Počet odpovědí	16	15	4	8	10	53
Procenta	38 %	39 %	10 %	19 %	24 %	100 %

Otázka č. 1 je otevřená otázka informativního charakteru a měla za úkol zjistit, zda studenti SŠ vědí co je to mimořádná událost. Že je MU povodeň, uvedlo 38 % žáků, že se jedná o požár 39 % žáků, že MU může být válka 10 % žáků a nehoda 19 % žáků. Jako špatnou odpověď uváděli studenti nejčastěji záměnu MU s nějakým mimořádným aktem či neobvyklou situací, která se neděje každý den. Uváděli, že je to např. oslava narozenin, maturita, narození dítěte, návštěva divadla či úmrtí.

Otázka č. 2: Zakroužkujte organizace, které jsou základními složkami Integrovaného záchranného systému.

- Hasičský záchranný sbor ČR, jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany, Policie ČR, horská služba ČR.
- Hasičský záchranný sbor ČR, jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany, Armáda ČR, Český červený kříž.
- Hasičský záchranný sbor ČR, jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany, justiční stráž, hradní stráž, generální štáb Armády ČR.

- d) Hasičský záchranný sbor ČR, jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany, Policie ČR, Poskytovatelé zdravotnické záchranné služby.

Tabulka 40 Odpovědi studentů SŠ na otázku č. 2 [Zdroj: vlastní]

Odpověď	A	B	C	D	Celkem
Počet odpovědí	4	2	1	35	42
Procenta	10 %	5 %	2 %	83 %	100 %

Všichni středoškolští studenti, by měli mít povědomí co je to IZS a jaké složky do tohoto systému patří. Správnou odpověď za d) zvolilo celkem 14 studentů z OA a 21 studentů ze SPŠE. Mylnou odpověď za a) zvolil 1 student z OA a 3 studenti ze SPŠE, další špatnou odpověď za b) zvolil taktéž 1 student z OA a 1 student ze SPŠE. Že do složek IZS patří Hasičský záchranný sbor ČR, jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany, justiční stráž, hradní stráž a generální štáb Armády ČR zvolil 1 student z OA. Úspěšnost studentů ze OA je 82 % a úspěšnost studentů ze SPŠE je 84 %. Celková úspěšnost všech studentů je u této otázky v procentuálním poměru 83 %.

Otázka č. 3: Máme tři stupně povodňové aktivity. Jaké stupně to jsou?

- Stav bdělosti, stav pohotovosti, stav ohrožení.
- Stav nebezpečí, stav pohotovosti, stav ohrožení.
- Stav bdělosti, stav pohotovosti, stav nebezpečí.

Tabulka 41 Odpovědi studentů SŠ na otázku č. 3 [Zdroj: vlastní]

Odpověď	A	B	C	Celkem
Počet odpovědí	19	20	3	42
Procenta	45 %	48 %	7 %	100 %

Povodeň je mimořádná událost, kdy se následkem dlouhotrvajících nebo přivalových dešťů podpořených dalšími okolnostmi, zejména rychlým táním sněhu, zmrzlou půdou, nepropustným povrchem nebo nasáklou půdou atd. zvětší průtok vody a zvedne hladinu tak, že se voda z koryt vylévá a zaplavuje okolní území. [48] Povodně jsou v Čechách i na Moravě jednou z nejpravděpodobnějších přírodních katastrof, proto je více než žádoucí,

aby studenti znali povodňové stupně a věděli, jak jdou za sebou. Že se jedná o „stav bdělosti, stav pohotovosti a stav ohrožení“ uvedli 3 studenti z OA a 16 studentů ze SPŠE, odpověď za b) zvolilo 13 studentů z OA a 7 studentů ze SPŠE. Poslední špatnou odpověď zvolil 1 student z OA a 2 studenti ze SPŠE. Úspěšnost studentů z OA je 18 % a úspěšnost studentů ze SPŠE je 64 %. Celková úspěšnost všech studentů je u této otázky v procentuálním poměru 45 %.

Otázka č. 4: Současný právní řád rozlišuje čtyři krizové stavy odstupňované podle závažnosti a rozsahu nebezpečí, na které reagují. Zaškrtněte jejich správné pořadí od nejméně závažného po nejzávažnější.

- Stav nebezpečí, válečný stav, stav ohrožení státu, nouzový stav.
- Stav nebezpečí, stav ohrožení státu, nouzový stav, válečný stav.
- Válečný stav, stav ohrožení státu, nouzový stav, stav nebezpečí.
- Stav nebezpečí, nouzový stav, stav ohrožení státu, válečný stav.**
- Nic není správně.

Tabulka 42 Odpovědi studentů SŠ na otázku č. 4 [Zdroj: vlastní]

Odpověď	A	B	C	D	E	Celkem
Počet odpovědí	2	15	1	22	2	42
Procenta	5 %	36 %	2 %	52 %	5 %	100 %

Krizové stavy v jejich správném pořadí dobře určilo 9 studentů z OA a 13 studentů ze SPŠE. Špatnou možnost za b) zvolilo 6 studentů z OA a 9 studentů ze SPŠE, za c) pouze 1 student ze SPŠE a 2 studenti z této školy se domnívali, že ani jedna odpověď není uvedena správně. Úspěšnost studentů z OA je 53 % a úspěšnost studentů ze SPŠE je 52 %. Celková úspěšnost všech studentů je u této otázky v procentuálním poměru 52 %.

Otázka č. 5: Velení Armádě České republiky zabezpečuje?

- Vláda
- Generální štáb Armády ČR**
- Ministr obrany
- Poslanecká sněmovna

Tabulka 43 Odpovědi studentů SŠ na otázku č. 5 [Zdroj: vlastní]

Odpověď	A	B	C	D	Celkem
Počet odpovědí	3	19	18	2	42
Procenta	7 %	45 %	43 %	5 %	100 %

Správně na tuto otázku odpověděli pouze 3 studenti ze OA a 16 studentů ze SPŠE. Že je velitelem Armády ČR vláda se domnívali 3 studenti z OA, že velení zajišťuje ministr obrany, mylně uvedlo 11 studentů z OA a 7 studentů ze SPŠE. Poslední odpověď za d) zvolili 2 studenti ze SPŠE. Úspěšnost studentů z OA je 18 % a úspěšnost studentů ze SPŠE je 64 %. Celková úspěšnost všech studentů je u této otázky v procentuálním poměru 45 %.

Otázka č. 6: Základním úkolem ozbrojených sil je?

- Obrana ČR a spojeneckých zemí před vnějším napadením.
- Pomoc při odstraňování následků živelních katastrof.
- Zvyšování povědomí občanů ČR o Evropské unii
- Provádění branné výchovy obyvatelstva.

Tabulka 44 Odpovědi studentů SŠ na otázku č. 6 [Zdroj: vlastní]

Odpověď	A	B	C	D	Celkem
Počet odpovědí	37	3	2	0	42
Procenta	88 %	7 %	5 %	0 %	100 %

Otázka č. 6 nedělala studentům moc velké problémy, správně, že základním úkolem ozbrojených sil je obrana ČR a spojeneckých zemí před vnějším napadením, odpovědělo 16 studentů z OA a 21 studentů ze SPŠE. Pomoc při odstraňování následků živelných katastrof vybral za správnou odpověď 1 student z OA a 2 studenti ze SPŠE. Odpověď za c) vybrali 2 studenti ze SPŠE. Úspěšnost studentů z OA je 94 % a úspěšnost studentů ze SPŠE je 84 %. Celková úspěšnost všech studentů je u této otázky v procentuálním poměru 88 %.

Otázka č. 7 Zaškrtni, kdy se jedná o evakuaci.

- a) Evakuace je včasné a rychlé přemístění osob (zvířat, věcí) z ohrožené oblasti.
- b) Evakuace je svolávání jednotek IZS k mimořádné události.
- c) Evakuace je vakuované balení potravin.

Tabulka 45 Odpovědi studentů SŠ na otázku č. 7 [Zdroj: vlastní]

Odpověď	A	B	C	Celkem
Počet odpovědí	38	4	0	42
Procenta	90 %	10 %	0 %	100 %

Všichni studenti z OA kromě 1 studenta správně odpověděli, že je evakuace včasné a rychlé přemístění osob (zvířat, věcí) z ohrožené oblasti. Špatnou odpověď za b) zvolil tedy jen jeden student z této SŠ. Studenti ze SPŠE odpověděli správně ve dvaceti dvou případech, špatnou odpověď za b) zvolili studenti 3. Úspěšnost studentů z OA je 94 % a úspěšnost studentů ze SPŠE je 88 %. Celková úspěšnost všech studentů je u této otázky v procentuálním poměru 90 %.

Otázka č. 8: Co jsou to prostředky improvizované ochrany osob?

- a) Vhodné oděvní součásti, které jsou k dispozici v každé domácnosti a pomocí kterých je možné chránit jak dýchací cesty, tak celý povrch těla.
- b) Prostředky, kterými se chráním před slunečním zářením.
- c) Prostředky, které nás chrání před mrazem.

Tabulka 46 Odpovědi studentů SŠ na otázku č. 8 [Zdroj: vlastní]

Odpověď	A	B	C	Celkem
Počet odpovědí	37	4	1	42
Procenta	88 %	10 %	2 %	100 %

Prostředky improvizované ochrany osob správně poznalo 15 studentů z OA a 22 studentů ze SPŠE. Z OA dále na tuto otázku odpovědělo špatně po 1 studentovi, s tím že student zaměnil prostředky improvizované ochrany za prostředky, kterými se chráníme

před slunečním zářením či za prostředky, které nás chrání před mrazem. Špatnou odpověď za b) zvolili i 3 studenti ze SPŠE. Úspěšnost studentů z OA je 88 % a úspěšnost studentů ze SPŠE je 88 %. Celková úspěšnost všech studentů je tedy u této otázky takéž v procentuálním poměru 88 %.

Otázka č. 9: Byla bezpečnostní tematika (ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí, dopravní výchova, příprava občanů k obraně státu, zdravotní příprava, prevence kriminality, boj proti terorismu a extremismu) součástí vaší výuky na ZŠ?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Jen okrajově

Tabulka 47 Odpovědi studentů SŠ na otázku č. 9 [Zdroj: vlastní]

Odpověď	A	B	C	Celkem
Počet odpovědí	14	9	19	42
Procenta	35 %	20 %	45 %	100 %

Otázky č. 9 až č. 13 byly pouze informativního charakteru. Otázka č. 9 měla za úkol přinést odpověď na to, zda měli tito studenti bezpečnostní tematiku jako součást výuky na své ZŠ. Celkově z obou SŠ zvolilo odpověď za a) 35 % studentů, za b) 20 % studentů a největší podíl měla odpověď za c) 45 %, s tím, že se bezpečnostní tematice na ZŠ věnovali pouze okrajově.

Otázka č. 10: Zmiňovala se bezpečnostní tematika u vás na střední škole?

- a) Ano
- b) Ne

Tabulka 48 Odpovědi studentů SŠ na otázku č. 10 [Zdroj: vlastní]

Odpověď	A	B	Celkem
Počet odpovědí	27	15	42
Procenta	64 %	36 %	100 %

Z výsledků u této otázky vyšlo najevo, zda se SŠ věnují či zmiňují o bezpečnostní tematice. Z OA odpovědělo 9 (53 %) studentů, že se jejich SŠ této problematice věnuje a 8 (47 %) studentů, že se bezpečnostní problematice nevěnuje. Ze SPŠE zvolilo odpověď za a) 18 (72 %) studentů a odpověď za b) 7 (28 %) studentů. Celkově se na obou SŠ zmiňuje bezpečnostní tematika ze 64 %.

Otázka č. 11: Pokud jste v předchozí otázce odpověděl/a ANO, v jakých předmětech? (otevřená otázka)

Otázka č. 11 byla otevřená otázka informativního charakteru a odpovídali na ni pouze ti studenti, kteří na předchozí otázku odpověděli „Ano“. Nejčastějšími předměty, ve kterých se na SŠ bezpečnostní tematika zmiňuje či vyučuje, uváděli studenti následující předměty: občanská nauka a tělesná výchova. Studenti taktéž uváděli, že se něco o bezpečnostní problematice dozvěděli i v rámci svých praxí.

Otázka č. 12: Bavíte se ve škole o mimořádných událostech, které se dějí u nás i ve světě (teroristické události, hurikány, povodně)?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Občas

Tabulka 49 Odpovědi studentů SŠ na otázku č. 12 [Zdroj: vlastní]

Odpověď	A	B	C	Celkem
Počet odpovědí	9	7	26	42
Procenta	21 %	17 %	62 %	100 %

I na SŠ je důležité, aby učitel se studenty probíral v hodinách aktuální dění ve světě. Nejčastější odpovědí, kterou na obou školách žáci uvedli, bylo, že se o mimořádných událostech, které se dějí u nás i ve světě baví občas, studenti z OA to uvedli v deseti případech (59 %), ze SPŠE v šestnácti případech (64 %). Odpověď „Ano“ zvolili 4 studenti (24 %) ze OA a 5 studentů (20 %) ze SPŠE. Odpověď „Ne“ zvolili 3 studenti (17 %) z OA a 4 studenti (16 %) ze SPŠE. Nejvyšší míru zastoupení má tedy dohromady odpověď za c), kterou celkově uvedli žáci z 62 %.

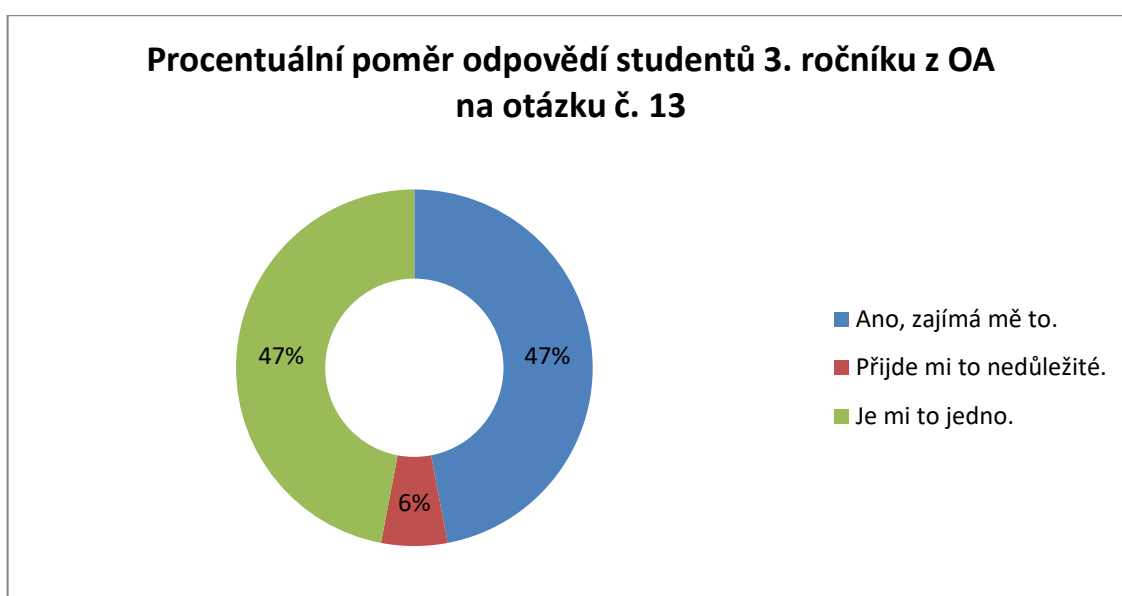
Otázka č. 13: Uvítal/a byste, aby se na vaší škole vyučoval samostatný předmět s bezpečnostní problematikou?

- a) Ano, zajímá mě to.
- b) Půjde mi to nedůležité.
- c) Je mi to jedno.

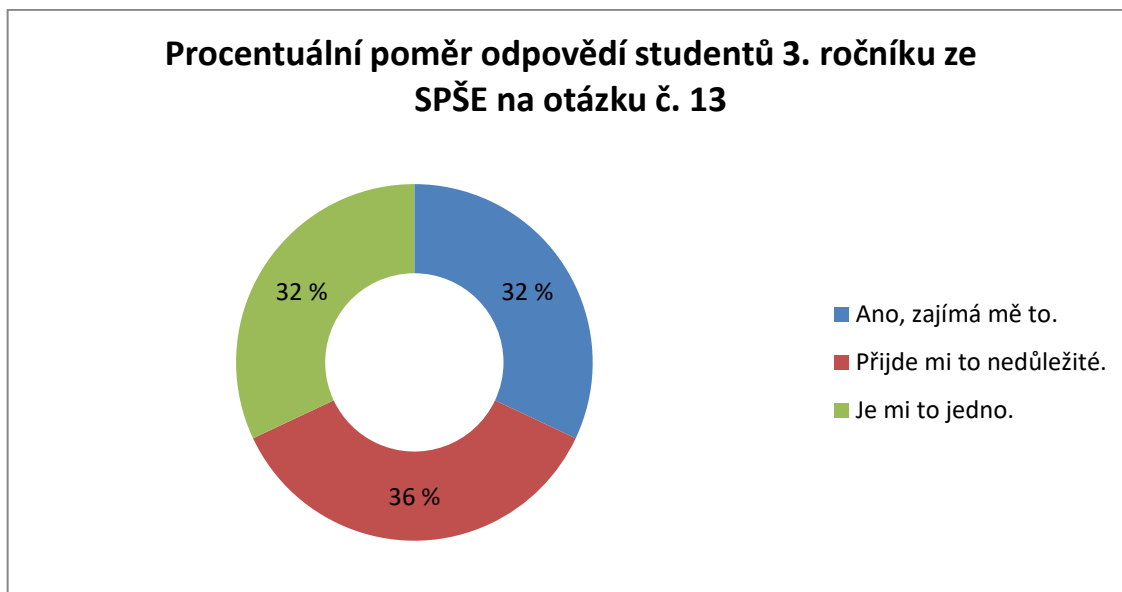
Tabulka 50 Odpovědi studentů SŠ na otázku č. 13 [Zdroj: vlastní]

Odpověď	A	B	C	Celkem
Počet odpovědí	16	10	16	42
Procenta	38 %	24 %	38 %	100

Poslední otázka dotazníku pro SŠ byla položena rovněž jako u pátých tříd a devátých tříd ZŠ z toho důvodu, aby bylo zjištěno, zda by studenti středních škol měli zájem o samostatný předmět, ve kterém by se vyučovala bezpečnostní tematika. Z OA by o tento předmět mělo zájem celkem 47 % studentů a 32 % studentů ze SPŠE. Naopak jako nedůležitou vidí bezpečnostní tematiku pouze 1 (6 %) student z OA a 9 (36 %) studentů ze SPŠE. Ti studenti, kteří odpověděli za c) jsou v následujícím zastoupení 8 (47 %) studentů z OA a taktéž 8 (32 %) studentů ze SPŠE. Níže jsou odpovědi na otázku č. 13 zobrazeny v prstencovém grafu.

Graf 7 Odpovědi studentů 3. ročníku z OA na otázku č. 13 Zdroj: [Vlastní]

Graf 8 Odpovědi studentů 3. ročníku ze SPŠE na otázku č. 13 Zdroj: [Vlastní]

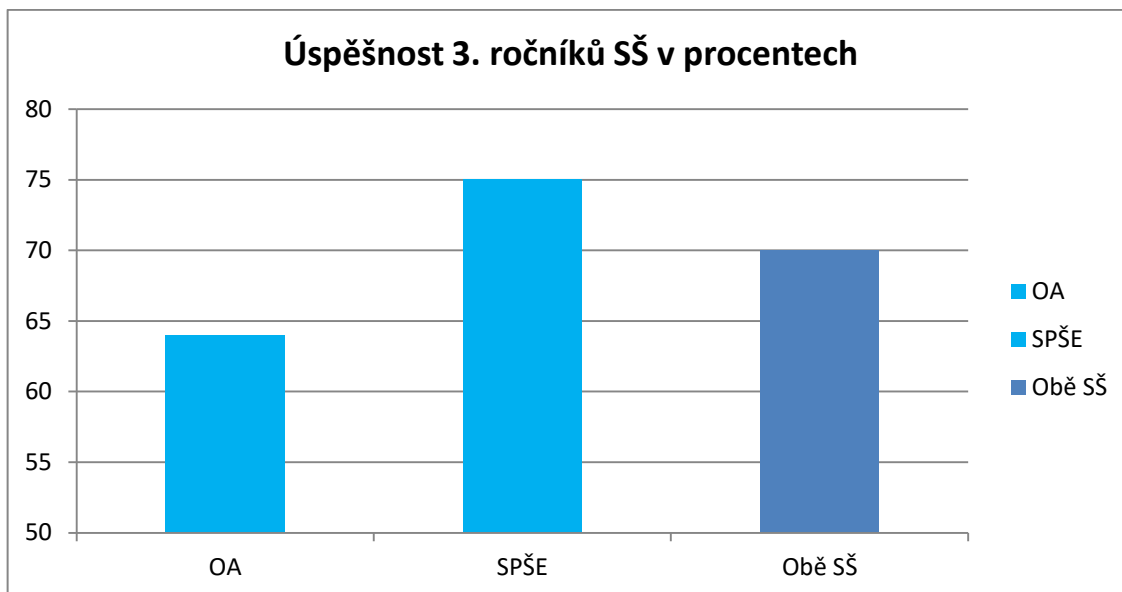
Úspěšnost studentů středních škol

Pro vyhodnocení úspěšnosti studentů SŠ jsem si zvolila 7 otázek (otázky č. 2 až 8), ze kterých šlo jasně určit, která odpověď je správná a která nikoliv. Úspěšnost studentů z OA je 64 % a ze SPŠE 75 %. Celková úspěšnost v dotazníkovém šetření byla tedy pro obě střední školy 70 %.

Studentům ze SŠ dělala největší problém otázka č. 3, správně u této otázky odpovědělo jen 45 % studentů, kteří správně odpověděli, že mezi stupně povodňové aktivity řadíme stav bdělosti, stav pohotovosti a stav ohrožení. V procentuálním poměru uvedlo správnou odpověď jen 18 % studentů z OA, ze SPŠE odpovědělo správně 64 % tázaných studentů.

Další otázka, která se jevila pro studenty SŠ jako problémová, byla otázka č. 5, kde měli studenti uvést, kdo zabezpečuje velení Armádě ČR. Celkově z obou SŠ u této otázky odpovědělo správně taktéž pouze 45 % studentů. Správně odpovědělo 18 % studentů z OA, ve třech případech jako chybnou odpověď uvedli, že velení Armádě ČR zabezpečuje Vláda ČR a v jedenácti případech, že ministr obrany. Studenti ze SPŠE uvedli správnou odpověď v 64 %.

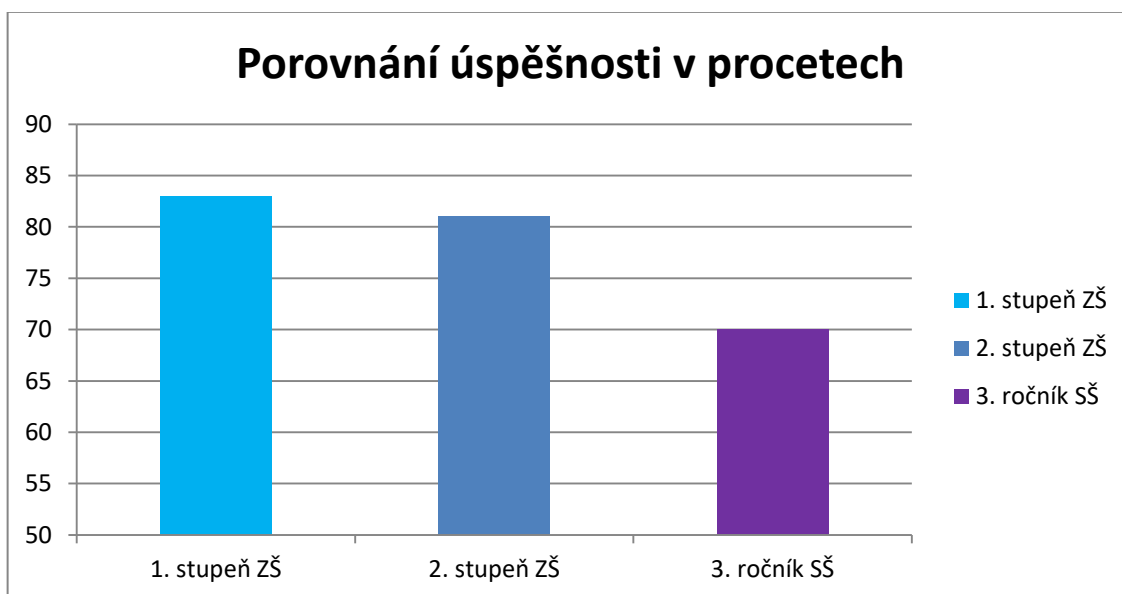
Na níže uvedeném grafu můžete vidět úspěšnost studentů 3. ročníků. První sloupeček grafu znázorňuje úspěšnost v procentech studentů z OA, druhý sloupeček úspěšnost studentů ze SPŠE a třetí sloupeček znázorňuje procentuální úspěšnost studentů z obou těchto SŠ.

Graf 9 Úspěšnost 3. ročníků SŠ v procentech Zdroj: [Vlastní]

Porovnání úspěšnosti

Na níže uvedeném grafu je srovnání úspěšnosti odpovědí v procentech mezi žáky 5. tříd ZŠ Vodní a ZŠ Mlýnská (celkově 50 respondentů), 9. tříd rovněž těchto ZŠ (celkově 44 respondentů) a 3. ročníků SŠ – Obchodní akademie a Střední průmyslové školy elektrotechnické (celkově 42 respondentů).

Graf 10 Porovnání úspěšnosti v procentech Zdroj: [Vlastní]

7.4 Výsledky dotazníkového šetření pedagogů základních škol

Jednotlivé dotazníky pro pedagogy jsem hodnotila zvlášť - jak pro základní školy, tak pro střední školy, protože jsem chtěla zjistit, zda mají pedagogové ze základních a středních škol na výuku bezpečnostní tematiky a její realizaci stejný či odlišný pohled. Ze ZŠ se dotazníkového šetření účastnilo celkem 38 pedagogů. Ze ZŠ Vodní se dotazníkového šetření zúčastnilo celkem 22 a pedagogů a ze ZŠ Mlýnské 16 pedagogů.

Otázka č. 1

Tabulka 51 Odpovědi pedagogů ZŠ na otázku č. 1 [Zdroj: vlastní]

Vyučuji na:		Celkem
Základní škole	Střední škole	
38	0	38
100 %	0 %	100 %

První otázka měla zaznamenat, na jakém typu školy pedagogové vyučují. V tomto dotazníku se jednalo o pedagogy ze základních škol, byly tedy ve stoprocentním zastoupení.

Otázka č. 2

Tabulka 52 Odpovědi pedagogů ZŠ na otázku č. 2 [Zdroj: vlastní]

Jakou formou jste byl/a v rámci výuky na VŠ seznámen/a s výukou problematik bezpečnosti?			Celkem
Začleněním problematiky do jiných témat.	Samostatné přednášky, cvičení či semináře.	Bezpečnostní témata nebyla součástí mé přípravy na VŠ.	
13	3	22	38
34 %	8 %	58 %	100 %

Začleněním problematiky do jiných souvisejících témat na VŠ bylo s výukou bezpečnosti tematiky seznámeno celkem 34 % učitelů, jednalo se tedy o 8 (21 %) pedagogů ze ZŠ Vodní a 5 (13 %) pedagogů ze ZŠ Mlýnská. Samostatné přednášky, cvičení či semináře zvolilo celkově 8 % pedagogů, ze ZŠ Vodní tuto možnost nezvolil ani jeden pedagog a ze ZŠ Mlýnská v zastoupení 3 pedagogů. Že bezpečnostní témata nebyla součástí přípravy na VŠ zvolilo 14 (37 %) pedagogů ze ZŠ Vodní a 8 (21 %) ze ZŠ Mlýnská.

Otázka č. 3

Tabulka 53 Odpovědi pedagogů ZŠ na otázku č. 3 [Zdroj: vlastní]

Zabývá se Vaše škola problematikou bezpečnostních témat?			Celkem
Ano	Ne	Jen okrajově	
35	0	3	38
92 %	0 %	8 %	100 %

Celkem 19 (50 %) učitelů uvedlo, že se ZŠ Vodní zabývá problematikou bezpečnostních témat, 3 (8 %) učitelé z této školy se domnívají, že se škola výukou bezpečnostních témat zabývá pouze okrajově. Ze ZŠ Mlýnská odpověděli všichni pedagogové, že se jejich škola zabývá výukou bezpečnostních témat.

Otázka č. 4

Tabulka 54 Odpovědi pedagogů ZŠ na otázku č. 4 [Zdroj: vlastní]

Pokud ano, jakou formou?			Celkem
V rámci samostatného předmětu.	V rámci jiného předmětu.	Jinou formou (exkurze, přednášky od odborníků).	
1	21	34	56
3 %	55 %	89 %	100 %

Pokud v předchozí otázce odpověděli, že se škola zabývá bezpečností tematikou, či se jí zabývá okrajově, měli pedagogové uvést, jakou formou se výukou předmětné problematiky zabývají. Možnost „v rámci samostatného předmětu“ zvolil pouze 1 pedagog ze ZŠ Vodní (3 %). V rámci jiného předmětu zvolilo odpověď 9 učitelů ze ZŠ Vodní a 12 ze ZŠ Mlýnská. Poslední odpověď, že se jejich škola zabývá výukou bezpečnostní tematiky v rámci exkurzí či přednášek od odborníků uvedlo 20 učitelů ze ZŠ Vodní a 14 učitelů ze ZŠ Mlýnská.

Otázka č. 5

Tabulka 55 Odpovědi pedagogů ZŠ na otázku č. 5 [Zdroj: vlastní]

Máte ve Vaší škole při řešení bezpečnostní tematiky některé z níže uvedených pomůcek?					Celkem
Výukové filmy, CD či DVD.	Knihy a učebnice.	Pracovní sešity či metodické listy.	Žádné nemáme.	Pomůcky k bezpečnostním tématům si každý učitel připravuje individuálně.	
28	5	13	0	9	55
74 %	13 %	34 %	0 %	24 %	100 %

V této otázce bylo za úkol identifikovat, jaké pomůcky využívají učitelé při výuce dané problematiky. První možnost byla ze ZŠ Vodní zvolena celkem 14x, pracovní sešity či metodické listy celkem 8x. Učitelé ze ZŠ Mlýnská odpověděli v zastoupení 14 odpovědí první možnost, knihy a učebnice využívá 5 pedagogů, taktéž 5 i pracovní sešity či metodické listy. Poslední možnost, že si pomůcky k bezpečnostním tématům připravuje každý učitel individuálně, zvolilo z této školy celkem 9 učitelů. Že by žádné pomůcky ve škole nebyly, neuvedl ani jeden pedagog.

Otázka č. 6

Tabulka 56 Odpovědi pedagogů ZŠ na otázku č. 6 [Zdroj: vlastní]

Co byste ve Vaší škole ocenili pro zefektivnění výuky dané problematiky?					Celkem
Výukové přednášky od odborníků a profesionálů.	Exkurze	Praktické ukázky od složek IZS (den dětí, den IZS).	Průběžné školení v bezpečnostních tématech	Větší množství učebního materiálu.	
13	11	24	7	14	69
34 %	29 %	63 %	18 %	37 %	100 %

Pro zefektivnění výuky bezpečnostní tematiky by pedagogové ocenili výukové přednášky od odborníků a profesionálů v osmi případech ze ZŠ Vodní a v pěti případech ze ZŠ Mlýnská. Exkurze zvolili pedagogové ze ZŠ Vodní v deseti případech a ze ZŠ Mlýnská pouze v jednom případě. Praktické ukázky od složek IZS by ocenili pedagogové ze ZŠ

Vodní ve čtrnácti případech a ze ZŠ Mlýnská v deseti případech. V pořadí čtvrtá odpověď byla zvolena ze ZŠ Vodní ve dvou případech a ze ZŠ Mlýnská v pěti případech. Větší množství učebního materiálu by ocenili pedagogové ze ZŠ Vodní v deseti případech a ze ZŠ Mlýnská ve čtyřech případech.

Otázka č. 7

Tabulka 57 Odpovědi pedagogů ZŠ na otázku č. 7 [Zdroj: vlastní]

Probíhá na Vaší škole průběžné školení nebo jiná forma vzdělávání k bezpečnostním tématům.			Celkem
Ano	Ne	Sebevzdělávání	
25	1	12	38
66 %	3 %	31 %	100 %

Na ZŠ Vodní uvedlo 14 (36 %) pedagogů, že na jejich škole probíhá průběžné školení, 8 (21 %) pedagogů odpovědělo, že se v rámci těchto témat musí sebevzdělávat. Ze ZŠ Mlýnská odpověď „Ano“ zvolilo celkem 11 (30 %) pedagogů, „Ne“ uvedl 1 (3 %) pedagog a poslední možnost uvedli 4 (10 %) pedagogové.

Otázka č. 8

Tabulka 58 Odpovědi pedagogů ZŠ na otázku č. 8 [Zdroj: vlastní]

Spolupracuje Vaše škola s některými složkami IZS?				Celkem
Hasičský záchranný sbor	Policie ČR.	Zdravotnická záchranná služba	Nespolupracuje	
35	29	25	1	90
92 %	74 %	66 %	3 %	100 %

Skoro ve všech případech učitelé uvedli, že jejich škola spolupracuje s jednou nebo více složkami IZS. Největší podíl na spolupráci má podle odpovědí hasičský záchranný sbor, ten uvedli učitelé ze ZŠ Vodní ve dvaceti dvou případech a ve třinácti případech tuto odpověď zvolili pedagogové ze ZŠ Mlýnské. Policie ČR byla zmíněna celkem v sedmnácti případech ze ZŠ Vodní, ve dvanácti případech ze ZŠ Mlýnská. Že se školou spolupracuje i zdravotnická záchranná služba, uvedlo 18 pedagogů ze ZŠ Vodní a 7 ze ZŠ Mlýnská.

Poslední možnou odpověď, že škola se složkami IZS nespolupracuje, zvolil pouze 1 pedagog ze ZŠ Mlýnská.

Otázka č. 9

Tabulka 59 Odpovědi pedagogů ZŠ na otázku č. 9 [Zdroj: vlastní]

Považujete za přínosné, aby pedagogické fakulty připravovaly budoucí učitele pro kvalifikaci v bezpečnostních tématech?					Celkem
Ano, ale pouze zařazení těchto témat do přípravy učitelů 1. stupně.	Ano, ale pouze zařazení těchto témat do přípravy učitelů 2. stupně.	Ano, ale pouze zařazení těchto témat do přípravy učitelů středních škol.	Ano, pro všechny odborné kvalifikace.	Nepovažuji to za přínosné.	
0	2	2	32	2	38
0 %	5 %	5 %	85 %	5 %	100 %

Všech 22 pedagogů ze ZŠ Vodní uvedlo, že považuje za přínosné, aby pedagogické fakulty připravovaly budoucí učitele pro kvalifikaci v bezpečnostních tématech pro všechny odborné kvalifikace, ze ZŠ Mlýnská to uvedlo 10 pedagogů. Z této školy pak pedagogové zvolili ve dvou případech druhou možnou odpověď a také ve stejném zastoupení uvedli, že je přínosné aby pedagogické fakulty zařazovaly bezpečnostní témata pouze do přípravy učitelů středních škol. Že je nepřínosné připravovat budoucí učitele pro kvalifikaci bezpečnostních témat si myslí 2 učitelé ze ZŠ Mlýnská.

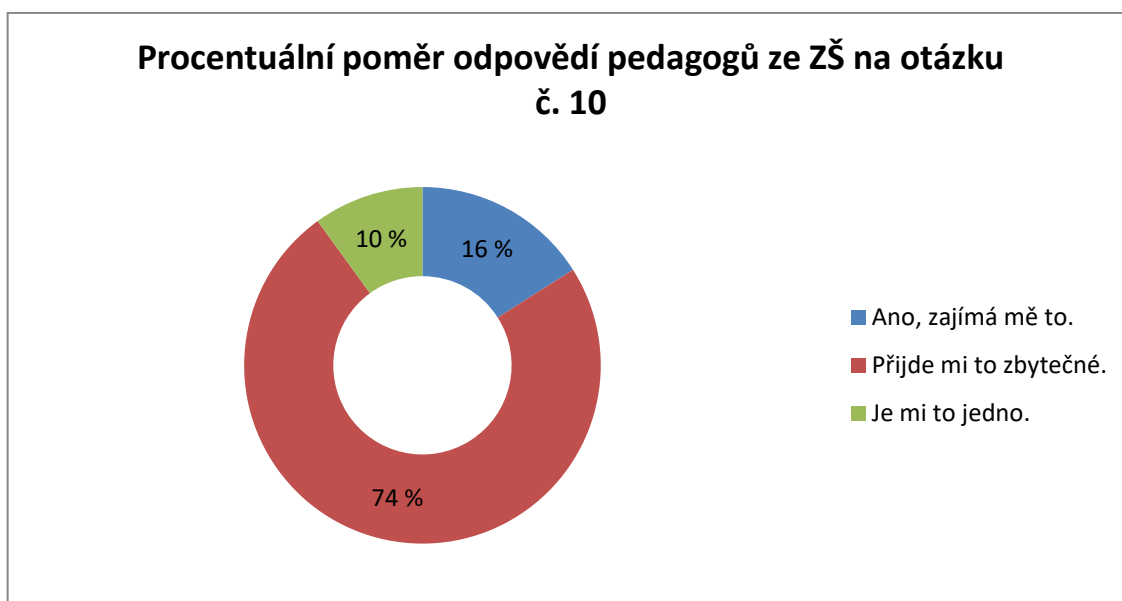
Otázka č. 10

Tabulka 60 Odpovědi pedagogů ZŠ na otázku č. 10 [Zdroj: vlastní]

Uvítali byste, aby se na Vaší škole vyučoval samostatný předmět s bezpečností problematikou?			Celkem
Určitě ano.	Přijde mi to zbytečné.	Je mi to jedno.	
6	28	4	38
16 %	74 %	10 %	100 %

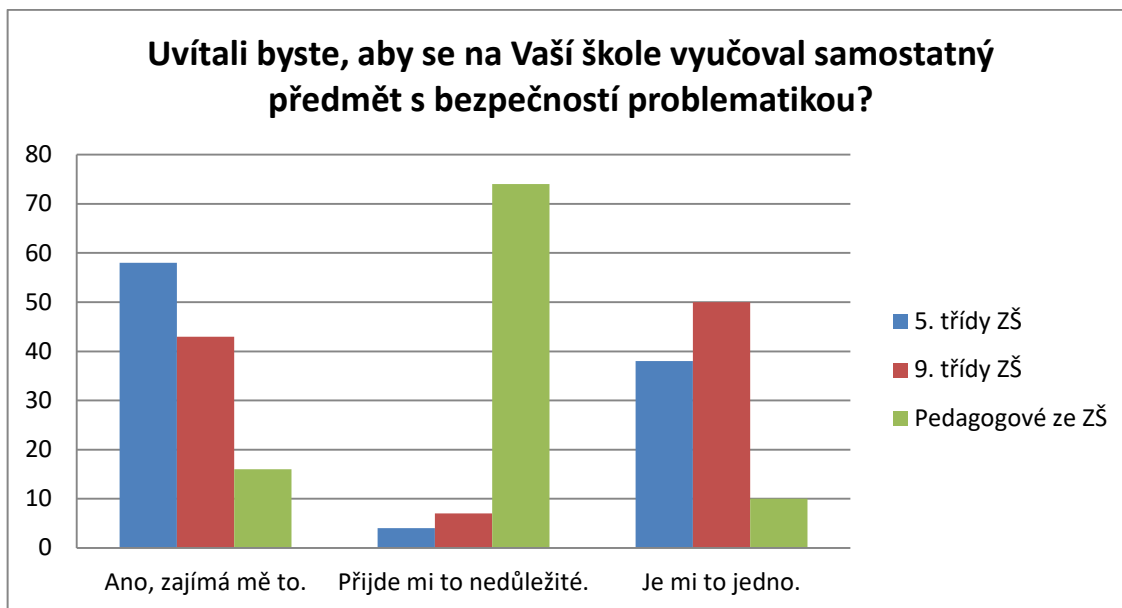
V poslední otázce mě zajímalo, zda by učitelé ZŠ uvítali v rámci výuky samostatný předmět s bezpečnostní tematikou. Pohled učitelů na tuto otázku se jevil takto: 4 (11 %)

učitelé by tento předmět uvítali, 17 (45 %) by tento předmět připadal zbytečný a 1 (2 %) učitelé je to jedno. Učitelé ze ZŠ Mlýnská by chtěli tento samostatný předmět ve dvou (5 %) případech, v jedenácti (29 %) případech jim to přijde zbytečné a 3 (8 %) učitelům je to jedno.

Graf 11 Odpovědi pedagogů ze ZŠ na otázku č. 10 Zdroj: [Vlastní]

Na níže uvedeném grafu je znázorněna četnost odpovědí, zda by žáci či učitelé uvítali, aby se na jejich škole vyučoval samostatný předmět s bezpečností problematikou. Modrou barvou jsou vyznačeny odpovědi žáků 1. stupně ZŠ, červená barva náleží žákům z 2. stupně ZŠ a zeleně jsou vyznačeny odpovědi učitelů ze ZŠ. Žáci z pátých tříd by o tento předmět měli zájem celkem v 58 % případů, žáci z devátých tříd ve 43 % případů a pedagogové v 16 procentech. Jako nedůležitý by se tento předmět jevil 4 % žáků z prvního stupně 7 % žáků z druhého stupně a 74 % pedagogů. Poslední možnou odpověď zvolilo 38 % žáků prvního stupně, 50 % žáků druhého stupně a 10 % pedagogů.

Graf 12 Odpovědi žáků 5. tříd, 9. tříd a pedagogů ZŠ Zdroj: [Vlastní]

7.5 Výsledky dotazníkového šetření pedagogů středních škol

Ze středních škol mi bylo k dispozici pro dotazníkové šetření celkem 15 pedagogů. Z OA vyplňovalo dotazník v papírové podobě 8 pedagogů a ze SPŠE 7 pedagogů. Dotazník pro pedagogy SŠ má stejnou podobu jako dotazník pro pedagogy ZŠ.

Otázka č. 1

Tabulka 61 Odpovědi pedagogů SŠ na otázku č. 1 [Zdroj: vlastní]

Vyučuji na:		Celkem
Základní škole	Střední škole	
0	15	15
0 %	100 %	100 %

První otázka měla taktéž zaznamenat, na jakém typu škol pedagogové vyučují. V tomto dotazníku se jednalo o pedagogy ze středních škol, byly tedy ve stoprocentním zastoupení.

Otázka č. 2

Tabulka 62 Odpovědi pedagogů SŠ na otázku č. 2 [Zdroj: vlastní]

Jakou formou jste byl/a v rámci výuky na VŠ seznámen/a s výukou problematik bezpečnosti?			Celkem
Začleněním problematiky do jiných témat.	Samostatné přednášky, cvičení či semináře.	Bezpečnostní témata nebyla součástí mé přípravy na VŠ.	
5	2	8	15

33 %	13 %	54 %	100 %
------	------	------	-------

Začleněním problematiky do jiných souvisejících témat na VŠ bylo s výukou bezpečností tematiky seznámeno celkem 33 % učitelů, jednalo se tedy o 1 (7 %) pedagoga z OA a 4 (26 %) pedagogy ze SPŠE. Samostatné přednášky, cvičení či semináře zvolil pouze 1 pedagog z OA, ze SPŠE tuto možnost zvolil také 1 pedagog. Že bezpečností témata nebyla součástí přípravy na VŠ zvolilo 5 (34 %) pedagogů z OA a 3 (20 %) ze SPŠE.

Otázka č. 3

Tabulka 63 Odpovědi pedagogů SŠ na otázku č. 3 [Zdroj: vlastní]

Zabývá se Vaše škola problematikou bezpečnostních témat?			Celkem
Ano	Ne	Jen okrajově	
11	1	3	15
73 %	7 %	20 %	100 %

Všech 7 učitelů uvedlo, že se OA zabývá problematikou bezpečnostních témat. Ze SPŠE odpověděli pedagogové, že se jejich škola zabývá výukou bezpečnostních témat ve čtyřech (27 %) případech, že se bezpečnostními tématy nezabývá, uvedl 1 (7 %) pedagog, a že se bezpečnostními tématy škola zabývá jen okrajově, uvedli 3 (20 %) pedagogové.

Otázka č. 4

Tabulka 64 Odpovědi pedagogů SŠ na otázku č. 4 [Zdroj: vlastní]

Pokud ano, jakou formou?			Celkem
V rámci samostatného předmětu.	V rámci jiného předmětu.	Jinou formou (exkurze, přednášky od odborníků).	
0	10	11	21
0 %	67 %	73 %	100 %

Pokud v předchozí otázce odpověděli, že se škola zabývá bezpečností tematikou, či se jí zabývá okrajově, měli pedagogové uvést, jakou formou se výukou předmětné problematiky zabývají. Možnost „v rámci samostatného předmětu“ nezvolil ani jeden pedagog z OA a SPŠE. V rámci jiného předmětu zvolili tuto odpověď 4 učitelé z OA a 6 ze SPŠE.

Poslední odpověď, že se jejich škola zabývá výukou bezpečnostní tematiky v rámci exkurzí či přednášek od odborníků, uvedlo 7 pedagogů z OA a 4 pedagogy ze SPŠE.

Otázka č. 5

Tabulka 65 Odpovědi pedagogů SŠ na otázku č. 5 [Zdroj: vlastní]

Máte ve Vaší škole při řešení bezpečnostní tematiky některé z níže uvedených pomůcek?					Celkem
Výukové filmy, CD či DVD.	Knihy a učebnice.	Pracovní sešity či metodické listy.	Žádné nemáme.	Pomůcky k bezpečnostním tématům si každý učitel připravuje individuálně.	
7	2	0	3	10	22
47 %	13 %	0 %	20 %	67 %	100 %

V této otázce bylo za úkol identifikovat, jaké pomůcky využívají učitelé při výuce dané problematiky. První možnost byla z OA zvolena celkem 5 krát, pracovní sešity či metodické listy pouze 1 krát. Učitelé ze SPŠE odpověděli v zastoupení 2 odpovědí první možnosti, knihy a učebnice využívá 1 pedagog, pracovní sešity či metodické listy neuvedl z této SŠ ani jeden pedagog. Že žádné pomůcky k tomu to účelu učitelé nemají, uvedli 3 učitelé ze SPŠE. Poslední možnost, že si pomůcky k bezpečnostním tématům připravuje každý učitel individuálně, zvolilo z OA celkem 7 učitelů a ze SPŠE učitelé 3.

Otázka č. 6

Tabulka 66 Odpovědi pedagogů SŠ na otázku č. 6 [Zdroj: vlastní]

Co byste ve Vaší škole ocenili pro zefektivnění výuky dané problematiky?					Celkem
Výukové přednášky od odborníků a profesionálů.	Exkurze	Praktické ukázky od složek IZS (den dětí, den IZS).	Průběžné školení v bezpečnostních tématech	Větší množství učebního materiálu.	
10	4	8	4	5	31
67 %	27 %	53 %	27 %	33 %	100 %

Pro zefektivnění výuky bezpečnostní tematiky by pedagogové ocenili výukové přednášky od odborníků a profesionálů v šesti případech z OA a ve čtyřech případech ze SPŠE. Exkurze zvolili pedagogové z OA ve dvou případech a ze SPŠE také ve dvou případech. Praktické ukázky od složek IZS by ocenili pedagogové z OA v pěti případech, ve třech případech ze SPŠE. V pořadí čtvrtá odpověď byla zvolena z OA pouze jednou a ze SPŠE ve třech případech. Větší množství učebního materiálu by ocenili pedagogové ze z OA ve třech případech a ze SPŠE ve dvou případech.

Otázka č. 7

Tabulka 67 Odpovědi pedagogů SŠ na otázku č. 7 [Zdroj: vlastní]

Probíhá na Vaší škole průběžné školení nebo jiná forma vzdělávání k bezpečnostním tématům.			Celkem
Ano	Ne	Sebevzdělávání	
12	1	2	15
80 %	7 %	13 %	100 %

Na OA uvedlo všech 7 pedagogů, že na jejich škole probíhá průběžné školení k bezpečnostním tématům. Ze SPŠE odpověď „Ano“ zvolilo celkem 5 (33 %) pedagogů, „Ne“ uvedl 1 (7 %) pedagog a poslední možnost uvedli 2 (13 %) pedagogové.

Otázka č. 8

Tabulka 68 Odpovědi pedagogů SŠ na otázku č. 8 [Zdroj: vlastní]

Spolupracuje Vaše škola s některými složkami IZS?				Celkem
Hasičský záchranný sbor	Policie ČR.	Zdravotnická záchranná služba	Nespolupracuje	
11	10	8	3	32
73 %	67 %	53 %	20 %	100 %

Skoro ve všech případech učitelé uvedli, že jejich škola spolupracuje s jednou nebo více složkami IZS. Největší podíl na spolupráci má podle odpovědí hasičský záchranný sbor, ten uvedli učitelé z OA v sedmi případech, ve čtyřech případech tuto odpověď zvolili pedagogové ze SPŠE. Policie ČR byla zmíněna celkem v sedmi případech z OA a ve třech případech ze SPŠE. Že se školou spolupracuje i zdravotnická záchranná služba, uvedlo 6

pedagogů z OA a 2 ze SPŠE. Poslední možnou odpověď, že škola se složkami IZS nespolupracuje, zvolili 3 pedagogové ze ZŠ Mlýnská.

Otázka č. 9

Tabulka 69 Odpovědi pedagogů SŠ na otázku č. 9 [Zdroj: vlastní]

Považujete za přínosné, aby pedagogické fakulty připravovaly budoucí učitele pro kvalifikaci v bezpečnostních tématech?					Celkem
Ano, ale pouze zařazení těchto témat do přípravy učitelů 1. stupně.	Ano, ale pouze zařazení těchto témat do přípravy učitelů 2. stupně.	Ano, ale pouze zařazení těchto témat do přípravy učitelů středních škol.	Ano, pro všechny odborné kvalifikace.	Nepovažuji to za přínosné.	
1	0	0	14	0	15
7 %	0 %	0 %	93 %	0 %	100 %

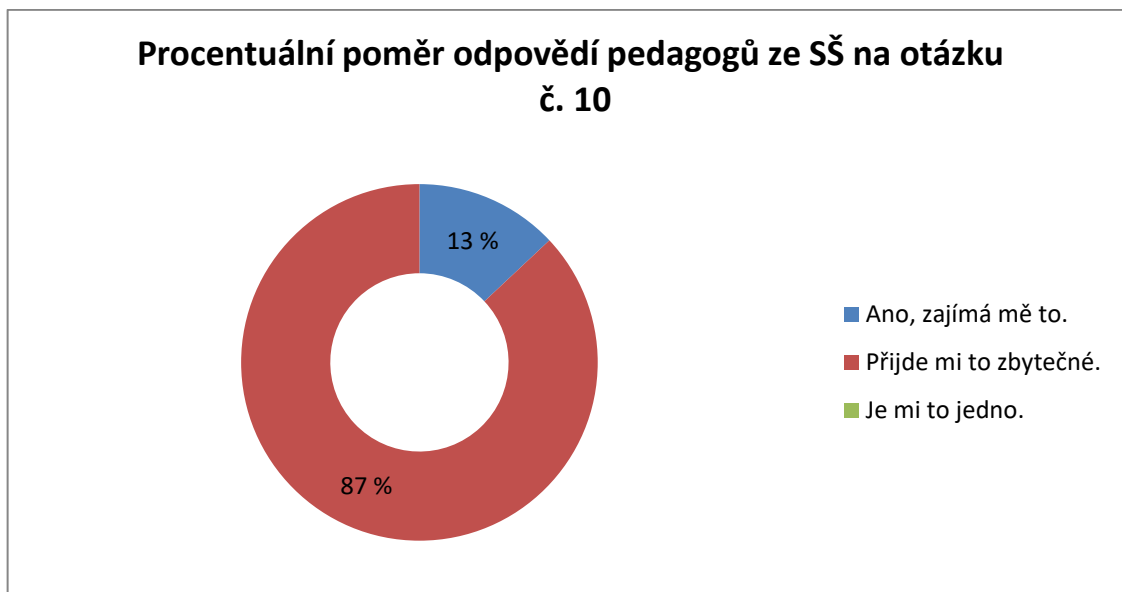
Všech 7 pedagogů z OA uvedlo, že považuje za přínosné, aby pedagogické fakulty připravovaly budoucí učitele pro kvalifikaci v bezpečnostních tématech pro všechny odborné kvalifikace, ze SPŠE tuto odpověď uvedlo 7 pedagogů. Z této školy pak 1 pedagog zvolil první možnou odpověď a to, že je přínosné, aby pedagogické fakulty zařazovaly bezpečnostní témata pouze do přípravy učitelů 1. stupně.

Otázka č. 10

Tabulka 70 Odpovědi pedagogů SŠ na otázku č. 10 [Zdroj: vlastní]

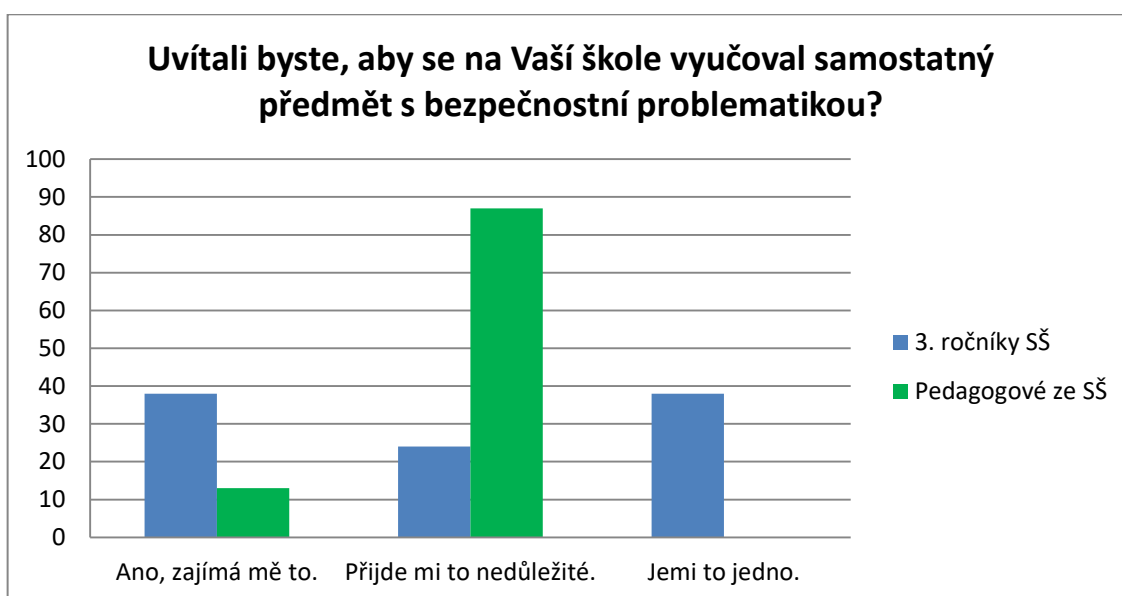
Uvítali byste, aby se na Vaší škole vyučoval samostatný předmět s bezpečností problematikou?			Celkem
Určitě ano.	Přijde mi to zbytečné.	Je mi to jedno.	
2	13	0	15
13 %	87 %	0 %	100 %

V poslední otázce mě zajímalo, zda by učitelé SŠ uvítali v rámci výuky samostatný předmět s bezpečnostní tematikou. Pohled učitelů na tuto otázku se jevil takto: 2 učitelé z OA by tento předmět uvítali, 5 učitelům by tento předmět připadal zbytečný. Všichni učitelé ze SPŠE uvedli, že by samostatný předmět s bezpečnostní tematikou byl pro výuky zbytečný. Poslední možnost „Je mi to jedno.“, neuvedl ani jeden pedagog.

Graf 13 Odpovědi pedagogů ze SŠ na otázku č. 10 Zdroj: [Vlastní]

Na níže uvedeném grafu je znázorněna četnost odpovědí, zda by žáci či učitelé uvítali, aby se na jejich škole vyučoval samostatný předmět s bezpečností problematikou. Modrou barvou jsou vyznačeny odpovědi studentů 3. ročníků SŠ a zelená barva náleží pedagogům ze SŠ. Studenti 3. ročníků by o tento předmět měli zájem celkem v 38 % případů, a pedagogové ve 13 procentech. Jako nedůležitý by se tento předmět jevil 24 % studentů a 87 % pedagogů. Poslední možnou odpověď zvolilo 38 % studentů 3. ročníků a 0 % pedagogů SŠ.

Graf 14 Odpovědi studentů 3. ročníků a pedagogů SŠ Zdroj: [Vlastní]

Dílčí závěr

Pro analyzování úrovně výuky bezpečnostní tematiky na ZŠ a SŠ v ORP Mohelnice s využitím dotazníkového šetření byly zainteresovány dvě ZŠ a dvě SŠ z této obce. Jednalo se o ZŠ Vodní, ZŠ Mlýnskou, SPŠE a OA. Součástí analýzy byly dva typy dotazníků pro žáky pátých a devátých tříd ZŠ, které obsahovaly třináct otázek a jeden typ dotazníků pro studenty třetích ročníků SŠ, který obsahoval taktéž třináct otázek. Pedagogům těchto škol byl distribuován dotazník s deseti otázkami. Všechny dotazníky byly do škol distribuovány v papírové podobě a objevují se v nich otázky uzavřené, některé s možností více odpovědí a otázky otevřené.

Jako respondenty k vyplňování dotazníků jsem si zvolila žáky pátých tříd ZŠ, kterých bylo celkově 50 (26 žáků ze ZŠ Vodní a 24 žáků ze ZŠ Mlýnská). Žáků devátých tříd ZŠ se vyplňování dotazníků účastnilo celkem 44 (19 žáků ze ZŠ Vodní a 25 žáků ze ZŠ Mlýnská). V zastoupení 38 respondentů se dotazníkového šetření zúčastnili i pedagogové obou výše zmíněných základních škol (22 pedagogů ze ZŠ Vodní a 16 pedagogů ze ZŠ Mlýnská). Studenti třetích ročníků středních škol byli v celkovém počtu 42 (17 studentů z OA a 25 studentů ze SPŠE). Pedagogové z těchto SŠ vyplnili dotazník celkem v patnácti případech (7 pedagogů z OA a 8 pedagogů ze SPŠE). Celkově lze tedy konstatovat, že se dotazníkového šetření účastnilo 189 respondentů (136 žáků a 53 pedagogů).

Celkové výsledky potvrdily skutečnost, že žáci a studenti v otázkách bezpečnostní tematiky nejsou stoprocentní. Největší problém dělal dotazník studentům středních škol. Úspěšnost těchto respondentů se pohybovala kolem 70 % (správně odpovědělo 75 % studentů ze SPŠE a 64 % studentů z OA). Žáci devátých tříd ZŠ odpovídali správně na otázky uvedené v dotazníku v procentuálním poměru 81 % (správně odpovědělo 86 % žáků ze ZŠ Vodní a 77 % žáků ze ZŠ Mlýnská). Z dotazníkového šetření následně vyplynulo, že žáci pátých tříd ZŠ jsou na tom s vědomosti, které se týkají bezpečnostní tematiky, nejlépe. Správnost odpovědí se u těchto žáků pohybovala kolem 83 % (správně odpovědělo 87 % ze ZŠ Vodní a 80 % žáků ze ZŠ Mlýnská). V následující kapitole jsou uvedeny doporučení ke zkvalitnění výuky bezpečnostní tematiky.

Jako pozitivní zjištění vyplynulo, že žáci a studenti mají o samotný předmět s bezpečnostní tematikou zájem, naopak pedagogům se jeví zbytečné samostatný předmět s bezpečnostní tematikou do školní výuky zavádět.

8 DOPORUČENÍ SMĚŘUJÍCÍ KE ZKVALITNĚNÍ STÁVAJÍCÍHO STAVU

Na základě dotazníkového šetření byla analyzována úroveň výuky bezpečnostní tematiky na základních a středních školách. Z dotazníků vyplynulo, že znalosti žáků a studentů z bezpečnostní problematiky nejsou stoprocentní a pořád je tedy co zlepšovat. Správnost odpovědí se ve výsledcích pohybovala v procentuálním poměru kolem 70-80 %.

Pokud chceme tuto situaci nějakým způsobem zlepšit, musíme začít k výuce bezpečnostní tematiky přistupovat systémově. Systém výuky bezpečnostní tematiky by se měl opírat o pevný legislativní základ s propojením odborně připravených učitelů, kteří mají dostatečné množství učebnic a pomůcek pro výuku předmětné tematiky a v rámci výuky spolupracují se složkami IZS. Tento proces by měl být dále završen důslednou kontrolou výuky zmiňované problematiky na školách.

Legislativní základ

V legislativní oblasti by bylo více než žádoucí rozporuplně obsaženou bezpečnostní problematiku (ochrana člověka za mimořádných událostí) jasně vymezit a definovat.

Příprava učitelů

Mít dostatečně připravené učitele je dalším předpokladem k tomu, aby probíhala výuka na školách odpovídajícím způsobem. HZS ČR do současné doby již proškolil několik tisíc učitelů, avšak vysoká fluktuace ve školství má za důsledek trvalý nedostatek adekvátně připravených učitelů (z dotazníkového šetření vyplynulo, že 58 % učitelů ze ZŠ nemělo nijak zahrnuto bezpečnostní témata do přípravy výuky na pedagogických fakultách, učitelé ze SŠ to uvedli v 54 % případů).

Proto by bylo více než žádoucí připravovat budoucí učitele v předmětných oblastech už na vysokých školách napříč všemi obory vzdělávání (do Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020 schválené usnesením vlády č. 165 ze dne 25. února 2008 byl zapracován úkol č. 9 „Na základě pilotního projektu navrhnout začlenění problematiky ochrany člověka za mimořádných událostí do studijního programu pedagogických fakult“). Učitelé, kteří pak opouští vysokou školu, by měli mít také základní znalosti a dovednosti při ochraně sebe sama, ale především i při ochraně svých žáků v případě nastalé MU.

Učebnice a pomůcky

Pokud nebudeme mít k výuce potřebné odpovídající podmínky bez učebnic a pomůcek k výuce bezpečnostní tematiky, nemůžeme ani od vzdělaného pedagoga očekávat zázraky. Proto by bylo vhodné mít k dispozici na všech školách dostatečné množství učebnic, pomůcek či příruček pro výuku předmětné tematiky, ze kterých by si učitelé mohli vybrat podle sebe pro výuku tu nejlepší. Že si podklady pro výuku bezpečnostní tematiky učitelé připravují sami, uvedli učitelé ze ZŠ ve 24 % a učitelé ze SŠ v 67 %. Proto by bylo vhodné, aby učitelé věděli, kde mají najít materiály, z kterých mohou čerpat (seznam všech pomůcek a učebnic je zveřejněn na webových stránkách www.hzscr.cz v sekci „Pomoc školám“). Také by bylo vhodné pro zefektivnění výuky používat projekty, které zaštitují různé asociace (např. Záchraný kruh), tyto projekty obsahují kromě výukových materiálů a metodik i pracovní listy pro žáky a velké množství variací testových otázek. Jako bonus můžeme vnímat i to, že vše je zdarma a volně stahovatelné z internetu.

Dále by bylo vhodné vytvořit informační portál k bezpečnostním tematikám tj. k ochraně člověka za mimořádných událostí, ochraně zdraví, první pomoci a dopravní výchově, který by obsahoval kompletní přehled všech dostupných materiálů využitelných pro výuku bezpečnostní tematiky.

Spolupráce se složkami IZS

Z dotazníkového šetření pro učitele ZŠ vyplynulo, že by pro zefektivnění výuky bezpečnostní tematiky ocenili v 63 % případů praktické ukázky od složek IZS. Učitelé ze SŠ tuto skutečnost zvolili v 53 %. Proto by bylo vhodné zařadit spolupráci se složkami IZS do učebních osnov škol. Avšak školy by si měly uvědomit, že taková spolupráce by neměla nahrazovat roli učitele, který by měl bezpečnostní tematiku se žáky systematicky probírat, opakovat ji a postupně s nimi utvrzovat jejich získané znalosti. Akce pořádané některou ze složek IZS by měly vhodně doplnit či zpestřit výuku a ukázat dětem jak některé věci chodí v praxi.

Samostatný předmět

Zavedení samostatného povinného předmětu s bezpečnostní tematikou do výuky na základních a středních školách by také značně přispělo ke zlepšení znalostí v bezpečnostních tématech. Žáci a studenti by se během hodin učili např. zdravotní výchovu, dopravní výchovu, první pomoc či zásady chování ve stavu ohrožení. To vše by zvyšovalo jejich fyzické zdatnosti a dovednosti, mravní vlastnosti a etické zásady, které by pak mohli

využít při krizových situacích či k obraně státu. S „brannou výchovou“ se žáci a studenti v současnosti mohou okrajově setkávat v rámci jiných předmětů, jedná se především o následující předměty. Na základním stupni vzdělávání to je prvouka, přírodopis, vlastivěda, dějepis či občanská nauka. Na středním stupni se jedná především o předměty jako je dějepis či občanská nauka.

Z dotazníkového šetření navíc vyplynulo, že by žáci 1. stupně a 2. stupně ZŠ a studenti SŠ měli o samostatný předmět s bezpečnostní tematikou zájem. Žáci pátých tříd to uvedli v zastoupení 58 %, žáci devátých tříd v zastoupení 43 % a studenti třetích ročníků v zastoupení 38 %. Naopak jako zbytečný zavést samostatný předmět s bezpečnostní tematikou do výuky vidí 78 % učitelů ze ZŠ a 87 % učitelů ze SŠ.

Kontrola výuky

Aby byla výuka v této oblasti kvalitní, měla by být rovněž i pravidelně kontrolována, např. Českou školní inspekcí.

ZÁVĚR

Diplomová práce byla zaměřena na analýzu výuky bezpečnostní tematiky na základních a středních školách v ORP Mohelnice. Hlavním cílem bylo zanalyzovat úroveň výuky a znalosti žáků vybraných ZŠ a studentů SŠ v oblasti „ochrany člověka za mimořádných událostí“- bezpečnostní problematiky. Jedním ze zkoumaných problémů byl i přístup pedagogů těchto škol k předmětné výuce.

V teoretické části práce je prezentován vývoj vzdělávání a současný stav výuky bezpečnostních témat, analýza dokumentů a materiálů pro podporu výuky či právních norem týkajících se bezpečnosti a výuky bezpečnostní tematiky na školách. Úvod praktické části byl zaměřen na stručnou charakteristiku ORP Mohelnice a na možné hrozby a rizika, které mohou v této obci s největší pravděpodobností nastat. Dále byly v této části práce analyzovány jednotlivé školní vzdělávací programy vybraných škol, ve kterých následně probíhalo dotazníkové šetření. Dotazníkové šetření sloužilo k prověření znalostí z bezpečnostních témat a týkalo se žáků pátých a devátých tříd základních škol a studentů třetích ročníků středních škol. Dotazník byl sestaven tak, aby odpovídal tomu, co mají žáci v jednotlivých ročnících základního a středního vzdělávání podle ŠVP umět. Pedagogům těchto škol byl určen dotazník, který měl za úkol zjistit úroveň podpory procesu vzdělávání v rámci bezpečnostních témat na školách. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že znalosti v této problematice nejsou na požadované úrovni. Pro ilustraci lze uvést následující. Žákům 5. tříd dělalo největší problém rozeznat signál všeobecné výstrahy, který ve většině případů zaměnili za požární poplach. Větší problém dělalo těmto žákům také určit, jak se zachovat při havárii s únikem nebezpečné látky. Rozeznat varovný signál všeobecné výstrahy měli taktéž problém i žáci druhého stupně, dále také špatně určili krizové stavy odstupňované podle závažnosti a nebezpečí, na které reagují. Studenti středních škol v nejvyšší míře uvedli špatné odpovědi u otázky, u které měli určit stupně povodňové aktivity, dále si nevěděli rady s tím, kdo zabezpečuje velení Armádě ČR.

Co však můžeme hodnotit jako pozitivní je, že jak žáci ZŠ, tak studenti SŠ mají o samostatný předmět s bezpečnostní tematikou velký zájem. Naopak učitelé se zavedením samostatného předmětu s bezpečnostní tematikou do školních osnov takové nadšení nesdílejí. Na základě zjištěných skutečností byly navrženy změny a doporučení k optimalizaci stávajícího stavu výuky bezpečnostní tematiky na základních a středních školách.

Jelikož není situace ve výuce bezpečnostních témat ideální, bylo by z hlediska budoucího vývoje více než žádoucí přijetí samostatné komplexní normy k výuce bezpečnostní tematiky. Také je potřeba mít dostatečně připravené a kvalifikované učitele k výuce předmětné tematiky, kteří budou mít k dispozici potřebné učebnice, pomůcky a podmínky pro efektivní realizaci výuky. Pro propojení teorie s praxí se jako nejlepší řešení jeví spolupráce škol se složkami IZS. Ty by měli dětem např. v rámci projektových dní jako je „Den dětí“ či „Den IZS“ zpestřit výuku a nechat žáky si tzv. „osahat“ v praxi vše, co se ve škole v rámci výuky bezpečnostních témat naučili.

Za pozitivní zjištění považuji skutečnost, že výsledky práce korespondují s dlouhodobým poznáním stavu dané problematiky tak, jak je prezentován především příslušným odborem ochrany obyvatelstva a krizového řízení oddělením instruktáží a školení GŘ HZS, kdy samotné GŘ HZS vidí nutnost zaměřit se při vzdělávání v bezpečnostních tématech na děti, přes které lze nepřímou vzdělávat i dospělou populaci. Problémem je, že se předmětná problematika vyučuje v několika jednotlivých předmětech nikoliv v předmětu jednom, jak tomu dřív bylo s předmětem „branná výchova“. Problematické je, že se v těchto předmětech některá témata dublují a jiná vynechávají. Pedagogové taktéž často dávají žákům na stejné téma protichůdné informace a nedostatečné je také propojení získaných znalostí s reálným životem.

Zefektivněním procesu vzdělávání získáme převážně kvalitně vzdělanou populaci, která bude schopná při MU ochránit nejen sebe a svůj život, ale pomoci i ostatním. Uvědomujme si však, že všechny tyto výše navrhované činnosti musí projít dlouhodobým procesem a výsledky se tedy nedostaví okamžitě.

Za jednu z možností verifikace hypotézy výuky bezpečnostní tematiky na ZŠ a SŠ v ORP Mohelnice můžeme považovat výstupy z dotazníkového šetření. Dosažené výsledky z dotazníkového šetření hypotézu potvrdily – úspěšnost žáků 5. tříd ZŠ byla 83 %, úspěšnost žáků 9. tříd ZŠ byla 81 % a úspěšnost studentů 3. ročníků SŠ byla 70 %.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení, ochrany obyvatelstva, environmentální bezpečnosti a plánování obrany státu. Ministerstvo vnitra České republiky – odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality. Praha, 2016.
- [2] NOVÁK, Jaromír. *Vnitřní a vnější bezpečnost státu*. 1. vyd. V Olomouci: Univerzita Palackého, 2014. ISBN 978-80-244-4371-3.
- [3] VIČAR, Dušan a Radim VIČAR. *Vybrané aspekty práva bezpečnosti a obrany České republiky*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2013. ISBN 978-80-7454-279-4.
- [4] ŠAFR, Gustav, ed. a KAVAN, Štěpán. *Ochrana obyvatelstva v případě krizových situací a mimořádných událostí nevojenského charakteru*. Brno: Tribun EU, 2014. 152 s. ISBN 978-80-263-0721-1.
- [5] LOŠEK, Václav. *Integrovaný záchranný systém*. Uherské Hradiště: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2013. ISBN 978-80-7454-287-9.
- [6] *Ochrana obyvatelstva a krizové řízení: skripta*. Praha: Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2015. ISBN 978-80-86466-62-0.
- [7] MV-GŘ HZS ČR. *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030*. 1. vyd. Praha: MV-GŘ HZS ČR, 2013. 75 s. ISBN 978-80-86466-50-7.
- [8] ČESKO. Zákon č. 133 ze dne 17. prosince 1985 o požární ochraně ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1985, částka 34. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1985-133>
- [9] ČESKO. Ústavní zákon č. 110 ze dne 22. dubna 1998 o bezpečnosti České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1998, částka 39. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-110>
- [10] ČESKO. Zákon č. 222 ze dne 14. září 1999 o zajišťování obrany České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, částka 76. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-222>

- [11] ČESKO. Zákon č. 239 ze dne 28. června 2000 o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 73. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-239>
- [12] ČESKO. Zákon č. 240 ze dne 28. června 2000 o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 73. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-240>
- [13] ČESKO. Zákon č. 273 ze dne 17. července 2008 o Policii České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2008, částka 91. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273>
- [14] ČESKO. Zákon č. 374 ze dne 6. listopadu 2011 o Zdravotnické záchranné službě. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2011, částka 131. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-374>
- [15] ČESKO. Zákon č. 320 ze dne 11. listopadu 2015 o Hasičském záchranném sboru a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2015, částka 135. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2015-320>
- [16] Kolektiv autorů. *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030*. Praha, MV-GŘ HZS ČR, 2013.
- [17] *Zpráva o stavu obyvatelstva v české republice 2015* [online]. In: Praha, 2015 [cit. 2017-11-22]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/ochrana-obyvatelstva-v-ceske-republice.aspx>
- [18] *Audit národní bezpečnosti 2016* [online]. In: Praha, 2016 [cit. 2017-11-22]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Audit-narodni-bezpecnosti-20161201.pdf>
- [19] *Koncepce vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a krizového řízení* [online]. In: Praha, 2017 [cit. 2017-11-22]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/vzdelavani-v-oblasti-krizoveho-rizeni.aspx>
- [20] Kolektiv autorů. *Ochrana obyvatelstva – MODUL E*. Praha, Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2006.
- [21] *Bezpečnostní strategie české republiky*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2015. ISBN 978-80-7441-005-5.

- [22] Zpráva o výsledcích podrobné analýzy současného stavu výuky všech bezpečnostních témat ve školách s návrhy dalšího postupu. *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. [cit. 2017-12-07]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/zprava-o-vysledcich-podrobne-analyzy-soucasneho-stavu-vyuky-vsech-bezpecnostnich-temat-ve-skolach-s-navrhy-dalsiho-postupu.aspx>
- [23] Zdraví 2020 – Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí. *Ministerstvo zdravotnictví České republiky* [online]. [cit. 2017-12-07]. Dostupné z: https://www.mzcr.cz/Verejne/dokumenty/zdravi-2020-narodni-strategie-ochrany-a-podpory-zdravi-a-prevence-nemoci_8690_3016_5.html
- [24] *Národní strategie bezpečnosti silničního provozu 2011-2020* [online]. In: Praha: Ministerstvo dopravy [cit. 2017-11-22]. Dostupné z: <http://www.ibesip.cz/data/web/soubory/nsbsp-2011-2020-formatovani-ii.pdf>
- [25] *Tematická zpráva, Vzdělávání v bezpečnostních tématech* [online]. In: Praha: Česká školní inspekce 2016 [cit. 2017-12-08]. Dostupné z: http://www.csicr.cz/html/TZ_Vzdelavani_bezpecnost/html5/index.html?&locale=CSY&pn=1
- [26] Disaster Risk Reduction in School Curricula: Case Studies from Thirty Countries [online]. [cit. 2017-12-19]. Dostupné z: <https://www.unicef.org/education/files/DRRinCurriculaMapping30countriesFINAL.pdf>
- [27] *Výchova a vzdělávání obyvatelstva: Historie a současnost. Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. In: Praha, 2013 [cit. 2017-12-19]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/historie-a-soucasnost.aspx>
- [28] KIRSCH, Libor, PADRNOS, Jaroslav, Příprava školní mládeže v České republice na mimořádné události, *Vojenské rozhledy*, 2013, roč. 22 (54), č. 2, s. 168–181, ISSN 1210-3292
- [29] Časopis 112: odborný časopis požární ochrany, integrovaného záchranného systému a ochrany obyvatelstva. Setkání v Ostravě k 20. výročí vzniku programu Hasík CZ. 2017, roč. XVI, č. 1. DOI: Časopis 112.
- [30] PROJEKT PROGRAMU 2017 – ZÁKLADNÍ ŠKOLY. *Hasík CZ* [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: http://www.hasik.cz/projekt_zs.html

- [31] PROJEKT PROGRAMU 2016 – STŘEDNÍ ŠKOLY. *Hasík CZ* [online]. [cit. 2017-12-20].
- [32] Asociace záchranný kruh. *Prevence-info.cz* [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.prevence-info.cz/organizace/asociace-zachranny-kruh>
- [33] Záchranný kruh [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.zachrannykruh.cz/>
- [34] KONÍŘOVÁ, Marta, ed. *Branná výchova: soupis učebnic branné výchovy ve sbírce oddělení dějin školství Muzea Komenského v Přerově*. Přerov: Muzeum Komenského v Přerově, 2006. ISBN 80-239-8964-2
- [35] TRNKA, František a O JELEŇ. *Metodika branné výchovy na školách národních*. Brno: Tělesná výchova mládeže, 1938.
- [36] TESAŘOVÁ, Radka. *Branná výchova a obrana státu v českém školství*. Hrušovany u Brna, 2016. Diplomová práce. Masarykova univerzita Brno, Pedagogická fakulta, Katedra občanské výchovy.
- [37] Charakteristika školy. *Základní škola Mlýnská Mohelnice* [online]. [cit. 2018-02-26]. Dostupné z: <http://www.zsmlynska.cz/o-skole/informace-o-skole/charakteristika-skoly>
- [38] Školní vzdělávací program „MLÝNEK“. *Základní škola Mlýnská Mohelnice* [online]. [cit. 2018-02-26]. Dostupné z: <http://www.zsmlynska.cz/o-skole/informace-o-skole/svp>
- [39] Informace o škole. *Střední průmyslová škola elektrotechnická Mohelnice* [online]. [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: <https://www.spsemoh.cz/static.php?stat=informace-o-skole>
- [40] Školní vzdělávací program „Elektrotechnika“ [online]. [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: https://www.spsemoh.cz/static/forms/svp_2012-profil-absolventa.pdf
- [41] O škole. *Základní škola Mohelnice, Vodní 27* [online]. [cit. 2018-03-06]. Dostupné z: <http://www.zsm.cz/o-skole>
- [42] Základní informace. *Obchodní akademie Mohelnice* [online]. [cit. 2018-03-06]. Dostupné z: <http://www.oam.cz/index.php?kategorie=skola&clanek=informace>
- [43] Školní vzdělávací program „VODNÍK“ – Základní škola Vodní Mohelnice
- [44] Školní vzdělávací program „Informatika v ekonomice“ – Obchodní akademie Mohelnice

- [45] O městě. *Město Mohelnice Oficiální web* [online]. [cit. 2018-04-09]. Dostupné z: <https://www.mohelnice.cz/zakladni-informace/d-76297/p1=98468>
- [46] Krizový plán Obce s rozšířenou působností Mohelnice
- [47] Vzdělávací projekt „Hasiči pro školy“. *Hasiči pro školy* [online]. [cit. 2018-04-09]. Dostupné z: <https://www.hasiciproskoly.cz/o-projektu>
- [48] Co je to povodeň? *Záchranný kruh* [online]. [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: <https://www.zachranny-kruh.cz/pro-verejnost/mimoradne-udalosti/povodne/co-je-to-povoden.html>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

atd.	a tak dále
ČR	České republika
EU	Evropská unie
GŘ – HZS ČR	Generální ředitelství – Hasičského záchranného sboru České republiky
HZS ČR	Hasičský záchranný sbor České republiky
IZS	Integrovaný záchranný systém
KS	Krizová situace
MD	Ministerstvo dopravy
MO	Ministerstvo obrany
MŠ	mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy
MU	mimořádná událost
MV	Ministerstvo vnitra
MZ	Ministerstvo zdravotnictví
např.	například
NATO	North Atlantic Treaty Organization
NIDV	Národní institut pro vzdělávání
POKOS	příprava občanů k obraně státu
RVP	Rámcový vzdělávací program
RVP ZV	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
SŠ	střední škola

tzv. tak zvané

ZŠ základní škola

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: „Schéma bezpečnostního systému“	14
Obrázek 2: „Ochrana obyvatelstva, civilní ochrana a obrana“	15
Obrázek 3: „SWOT analýza, výchova a vzdělávání“	29
Obrázek 4: „Příručka pro učitele základních škol“	31
Obrázek 5: „ Obce v správním obvodu ORP Mohelnice“	47

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 <i>Bezpečnostní témata dle projektu Hasiči pro školy</i>	43
Tabulka 2 <i>Bezpečnostní témata v 1. ročníku</i>	51
Tabulka 3 <i>Bezpečnostní témata ve 2. ročníku</i>	52
Tabulka 4 <i>Bezpečnostní témata ve 3. ročníku</i>	53
Tabulka 5 <i>Bezpečnostní témata ve 4. ročníku</i>	53
Tabulka 6 <i>Bezpečnostní témata v 5. ročníku</i>	54
Tabulka 7 <i>Bezpečnostní témata v 6. ročníku</i>	54
Tabulka 8 <i>Bezpečnostní témata v 7. ročníku</i>	55
Tabulka 9 <i>Bezpečnostní témata v 8. ročníku</i>	55
Tabulka 10 <i>Bezpečnostní témata v 8. ročníku</i>	56
Tabulka 11 <i>Zařazení průřezových témat do výuky OA</i>	58
Tabulka 12 <i>Zařazení průřezových témat do výuky SPŠE</i>	60
Tabulka 13 <i>Odpovědi žáků 5. tříd ZŠ na otázku č. 1</i>	62
Tabulka 14 <i>Odpovědi žáků 5. tříd ZŠ na otázku č. 2</i>	63
Tabulka 15 <i>Odpovědi žáků 5. tříd ZŠ na otázku č. 3</i>	63
Tabulka 16 <i>Odpovědi žáků 5. tříd ZŠ na otázku č. 4</i>	64
Tabulka 17 <i>Odpovědi žáků 5. tříd ZŠ na otázku č. 5</i>	64
Tabulka 18 <i>Odpovědi žáků 5. tříd ZŠ na otázku č. 6</i>	65
Tabulka 19 <i>Odpovědi žáků 5. tříd ZŠ na otázku č. 7</i>	65
Tabulka 20 <i>Odpovědi žáků 5. tříd ZŠ na otázku č. 8</i>	66
Tabulka 21 <i>Odpovědi žáků 5. tříd ZŠ na otázku č. 9</i>	67
Tabulka 22 <i>Odpovědi žáků 5. tříd ZŠ na otázku č. 10</i>	68
Tabulka 23 <i>Odpovědi žáků 5. tříd ZŠ na otázku č. 11</i>	68
Tabulka 24 <i>Odpovědi žáků 5. tříd ZŠ na otázku č. 12</i>	69
Tabulka 25 <i>Odpovědi žáků 5. tříd ZŠ na otázku č. 13</i>	70
Tabulka 26 <i>Odpovědi žáků 9. tříd ZŠ na otázku č. 1</i>	72
Tabulka 27 <i>Odpovědi žáků 9. tříd ZŠ na otázku č. 2</i>	73
Tabulka 28 <i>Odpovědi žáků 9. tříd ZŠ na otázku č. 3</i>	74
Tabulka 29 <i>Odpovědi žáků 9. tříd ZŠ na otázku č. 4</i>	75
Tabulka 30 <i>Odpovědi žáků 9. tříd ZŠ na otázku č. 5</i>	75
Tabulka 31 <i>Odpovědi žáků 9. tříd ZŠ na otázku č. 6</i>	76
Tabulka 32 <i>Odpovědi žáků 9. tříd ZŠ na otázku č. 7</i>	76

Tabulka 33 Odpovědi žáků 9. tříd ZŠ na otázku č. 8	77
Tabulka 34 Odpovědi žáků 9. tříd ZŠ na otázku č. 9	77
Tabulka 35 Odpovědi žáků 9. tříd ZŠ na otázku č. 10	78
Tabulka 36 Odpovědi žáků 9. tříd ZŠ na otázku č. 11	79
Tabulka 37 Odpovědi žáků 9. tříd ZŠ na otázku č. 12	80
Tabulka 38 Odpovědi žáků 9. tříd ZŠ na otázku č. 13	80
Tabulka 39 Odpovědi studentů SŠ na otázku č. 1	83
Tabulka 40 Odpovědi studentů SŠ na otázku č. 2	84
Tabulka 41 Odpovědi studentů SŠ na otázku č. 3	84
Tabulka 42 Odpovědi studentů SŠ na otázku č. 4	85
Tabulka 43 Odpovědi studentů SŠ na otázku č. 5	86
Tabulka 44 Odpovědi studentů SŠ na otázku č. 6	86
Tabulka 45 Odpovědi studentů SŠ na otázku č. 7	87
Tabulka 46 Odpovědi studentů SŠ na otázku č. 8	87
Tabulka 47 Odpovědi studentů SŠ na otázku č. 9	88
Tabulka 48 Odpovědi studentů SŠ na otázku č. 10	88
Tabulka 49 Odpovědi studentů SŠ na otázku č. 12	89
Tabulka 50 Odpovědi studentů SŠ na otázku č. 13	90
Tabulka 51 Odpovědi pedagogů ZŠ na otázku č. 1	93
Tabulka 52 Odpovědi pedagogů ZŠ na otázku č. 2	93
Tabulka 53 Odpovědi pedagogů ZŠ na otázku č. 3	94
Tabulka 54 Odpovědi pedagogů ZŠ na otázku č. 4	94
Tabulka 55 Odpovědi pedagogů ZŠ na otázku č. 5	95
Tabulka 56 Odpovědi pedagogů ZŠ na otázku č. 6	95
Tabulka 57 Odpovědi pedagogů ZŠ na otázku č. 7	96
Tabulka 58 Odpovědi pedagogů ZŠ na otázku č. 8	96
Tabulka 59 Odpovědi pedagogů ZŠ na otázku č. 9	97
Tabulka 60 Odpovědi pedagogů ZŠ na otázku č. 10	97
Tabulka 61 Odpovědi pedagogů SŠ na otázku č. 1	99
Tabulka 62 Odpovědi pedagogů SŠ na otázku č. 2	99
Tabulka 63 Odpovědi pedagogů SŠ na otázku č. 3	100
Tabulka 64 Odpovědi pedagogů SŠ na otázku č. 4	100
Tabulka 65 Odpovědi pedagogů SŠ na otázku č. 5	101

Tabulka 66 <i>Odpovědi pedagogů SŠ na otázku č. 6</i>	101
Tabulka 67 <i>Odpovědi pedagogů SŠ na otázku č. 7</i>	102
Tabulka 68 <i>Odpovědi pedagogů SŠ na otázku č. 8</i>	102
Tabulka 69 <i>Odpovědi pedagogů SŠ na otázku č. 9</i>	103
Tabulka 70 <i>Odpovědi pedagogů SŠ na otázku č. 10</i>	103

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník pro žáky 1. stupně ZŠ – 5. třída

Příloha P II: Dotazník pro žáky 2. Stupně ZŠ – 9. třída

Příloha P III: Dotazník pro studenty středních škol – 3. ročník

Příloha P IV: Dotazník pro učitele základních a středních škol

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK PRO ŽÁKY 1. STUPNĚ ZŠ – 5. TŘÍDA

Milí žáci,

ráda bych vás požádala o vyplnění dotazníku za účelem zjištění vašich znalostí z oblasti bezpečnosti. Dotazník je zcela anonymní a poslouží pouze jako podklad pro moji diplomovou práci.

Předem děkuji.

Bc. Petra Unzeitigová

1. Jaké telefonní číslo vytočíš, pokud bys byl/a svědkem loupeže?

- a) 150 b) 155 c) 158

2. Komu patří telefonní číslo 150?

- a) Policie ČR b) Hasiči c) Zdravotnická záchranná služba

3. Na jaké telefonní číslo zavoláš, pokud bys našel/a cyklistu, který nehybně leží na silnici?

.....

4. Jak by ses zachoval/a, pokud bys volal/a na tísňovou linku? (více odpovědí)

- a) Budu si vymýšlet a lhát.
b) Popíši, kde se událost stala, nadiktuji adresu nebo popíšu místo události, sdělím své jméno, číslo telefonu a odkud volám.
c) Začnu se s kamarádem přetahovat o telefon.
d) Odpovím na další dotazy operátora.

5. Jaké je evropské číslo tísňového volání?

- a) 112 b) 121 c) 211 d) neexistuje

6. Kdy se jedná o živelní pohromu (pohroma způsobená přírodou)?

- a) Dopravní nehoda.
b) Únik nebezpečné látky.
c) Povodeň.
d) Teroristický čin.

7. Při opékání špekáčků si tvůj kamarád popálil ruku, jakou první pomoc mu poskytneš?

- a) Končetinu bych ochlazoval/a pod tekoucí studenou vodou nebo ji namočil/a do nádoby se studenou vodou.
- b) Položil/a bych kamaráda na záda a zvedla mu nohy.
- c) Popáleninu bych namazal/a jakýmkoliv krémem.
- d) Nic bych nedělal/a, při popáleninách žádná první pomoc nepomůže.

8. Jak byste ses zachoval/a, kdyby byla nařízena evakuace?

- a) Dodržel/a bych zásady pro opuštění bytu (domu), vzal/a bych si s sebou evakuační zavazadlo a dostavil/a se do určeného evakuačního střediska.
- b) Počkal/a bych, než pro mě přijde hasič.
- c) Volal/a bych na tísňovou linku, abych se dozvěděl/a co se děje.
- d) Nic bych nedělal/a evakuace se vyhlašuje pouze pro dospělé osoby.

9. Co je to evakuační zavazadlo?

- a) Zavazadlo, které si balím s sebou na dovolenou.
- b) Zavazadlo, které se připravuje pro případ opuštění bytu v důsledku vzniku mimořádné události nebo nařízené evakuace.
- c) Slangově se tak říká lékárnička v automobilu.
- d) Lékárnička, která se nachází v budovách, kde se vyskytuje velký počet lidí (školy, nádraží).

10. Jaké varování ohlašuje kolísavý tón sirény, který zní po dobu 140 vteřin?

- a) Velkou přestávku.
- b) Požární poplach.
- c) Všeobecnou výstrahu.
- d) Nevím.

11. Při havárii s únikem nebezpečných látek je prvořadou zásadou ochrany?

- a) Okamžitě vyhledat výdejnu ochranných masek.
- b) Nepřibližovat se k místu havárie a vyhledat úkryt.
- c) Přiblížit se k místu havárie a pokusit se nebezpečnou látku zneškodnit vlastními silami.
- d) Havárii si vyfotit na mobilní telefon.

12. Bavíte se ve škole o mimořádných událostech, které se dějí u nás i ve světě (teroristické události, hurikány, povodně)?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Občas

13. Uvítal/a bys, aby se na tvé škole vyučoval samostatný předmět s bezpečnostní problematikou?

- a) Ano, zajímá mě to.
- b) Ne, přijde mi to nedůležité.
- c) Je mi to jedno.

PŘÍLOHA P II: DOTAZNÍK PRO ŽÁKY 2. STUPNĚ ZŠ – 9. TŘÍDA

Milí žáci,

jmenuji se Petra Unzeitigová a studuji Ochranu obyvatelstva na Fakultě logistiky a krizového řízení – Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Ke zdárnému dokončení studia píši diplomovou práci s názvem: *Analýza výuky bezpečnostní tematiky na základních a středních školách v obci s rozšířenou působností Mohelnice*, proto bych vás ráda požádala o vyplnění dotazníku za účelem zjištění vašich znalostí z oblasti bezpečnosti. Dotazník je zcela anonymní a poslouží pouze jako podklad pro moji diplomovou práci.

Předem děkuji za váš čas a spolupráci.

Bc. Petra Unzeitigová

1. Jaké je tísňové číslo Hasičského záchranného sboru ČR?

- a) 150 b) 155 c) 158 d) 121

2. Jaké je evropské číslo tísňového volání?

- a) 121 b) 112 c) 122 d) neexistuje

3. Dokázal/a bys poskytnout první pomoc?

- a) Ano b) Ne c) Nevím d) Jen s pomocí

4. Jakou první pomoc je potřeba poskytnout člověku, který masivně krvácí?

(více správných odpovědí)

- a) Použijeme škrtidlo.
b) Přikryjeme kusem látky či obvazem.
c) Stiskneme cévu přímo v ráně.
d) Obmotáme obvazem.
e) Neděláme nic, pokud rána nepřestane krváčet, voláme linku 158.
f) Přiložíme tlakový obvaz.
g) Nevím.

5. Zaškrtni, kdy se jedná o evakuaci.

- a) Evakuace je včasné a rychlé přemístění osob (zvířat, věcí) z ohrožené oblasti.
b) Evakuace je svolávání jednotek Integrovaného záchranného systému k mimořádné události.
c) Evakuace je vakuované balení potravin.

6. Kdo rozhoduje o evakuaci?

- a) Prezident ČR
- b) Český rozhlas
- c) Krizový štáb

7. Nebezpečná látka amoniak má i jiný rovněž všeobecně známý název, jaký z níže uvedených to je?

- a) Ozón
- b) Čpavek
- c) Etanol
- d) Glycerin

8. Jaké varování ohlašuje kolísavý tón sirény, který zní po dobu 140 vteřin?

- a) Požární poplach
- b) Všeobecná výstraha
- c) Začátek letních prázdnin

9. Jak se zachováš, pokud uslyšíš signál „Požární poplach“?

- a) Signál je určen pouze ke svolání jednotek požární ochrany, a pokud se mě požár bezprostředně netýká, zachovám klid a pokračuji v běžné činnosti.
- b) Zavolám na linku 150, abych se dozvěděl/a více informací o požáru.
- c) Schovám se v nejbližší budově a čekám, než bude vyhlášena evakuace.
- d) Pokud nejsem doma, rychle domů utíkám, abych varoval sousedy a rodiče.

10. Současný právní řád rozlišuje čtyři krizové stavy odstupňované podle závažnosti a rozsahu nebezpečí, na které reagují. Zaškrtni jejich správné pořadí od nejméně závažného po nejzávažnější.

- a) Stav nebezpečí, válečný stav, stav ohrožení státu, nouzový stav.
- b) Stav nebezpečí, stav ohrožení státu, nouzový stav, válečný stav.
- c) Válečný stav, stav ohrožení státu, nouzový stav, stav nebezpečí.
- d) Stav nebezpečí, nouzový stav, stav ohrožení státu, válečný stav.
- e) Nic není správně.

11. Jaký je základní úkol ozbrojených sil ČR?

- a) Zajišťování bezpečnosti ČR – připravování se k obraně ČR a bránění ČR proti vnějšímu napadení.
- b) Údržba zbraní.
- c) Udělování potvrzení o způsobilosti k držení střelných zbraní.

d) Účast na vojenských cvičeních v zahraničí.

12. Bavíte se ve škole o mimořádných událostech, které se dějí u nás i ve světě (teroristické události, hurikány, povodně)?

a) Ano b) Ne c) Občas

13. Uvítal/a byste, aby se na tvé škole vyučoval samostatný předmět s bezpečnostní problematikou?

a) Ano, zajímá mě to.

b) Půjje mi to nedůležité.

c) Je mi to jedno.

PŘÍLOHA P III: DOTAZNÍK PRO STUDENTY STŘEDNÍCH ŠKOL – 3. ROČNÍK

Milí studenti,

jmenuji se Petra Unzeitigová a studuji Ochranu obyvatelstva na Fakultě logistiky a krizového řízení – Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Ke zdárnému dokončení studia píši diplomovou práci s názvem: *Analýza výuky bezpečnostní tematiky na základních a středních školách v obci s rozšířenou působností Mohelnice*, proto bych vás ráda požádala o vyplnění dotazníku za účelem zjištění vašich znalostí z oblasti bezpečnosti. Dotazník je zcela anonymní a poslouží pouze jako podklad pro moji diplomovou práci.

Předem děkuji za váš čas a spolupráci.

Bc. Petra Unzeitigová

1. Co si představíte pod pojmem mimořádná událost? Uveďte příklad.

.....

2. Zakroužkujte organizace, které jsou základními složkami Integrovaného záchranného systému.

- a) Hasičský záchranný sbor ČR, jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany, Policie ČR, horská služba ČR.
- b) Hasičský záchranný sbor ČR, jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany, Armáda ČR, Český červený kříž.
- c) Hasičský záchranný sbor ČR, jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany, justiční stráž, hradní stráž, generální štáb Armády ČR.
- d) Hasičský záchranný sbor ČR, jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany, Policie ČR, Poskytovatelé zdravotnické záchranné služby.

3. Máme tři stupně povodňové aktivity. Jaké stupně to jsou?

- a) Stav bdělosti, stav pohotovosti, stav ohrožení.
- b) Stav nebezpečí, stav pohotovosti, stav ohrožení.
- c) Stav bdělosti, stav pohotovosti, stav nebezpečí.

- 4. Současný právní řád rozlišuje čtyři krizové stavy odstupňované podle závažnosti a rozsahu nebezpečí, na které reagují. Zaškrtněte jejich správné pořadí od nejméně závažného po nejzávažnější.**
- a) Stav nebezpečí, válečný stav, stav ohrožení státu, nouzový stav.
 - b) Stav nebezpečí, stav ohrožení státu, nouzový stav, válečný stav.
 - c) Válečný stav, stav ohrožení státu, nouzový stav, stav nebezpečí.
 - d) Stav nebezpečí, nouzový stav, stav ohrožení státu, válečný stav.
 - e) Nic není správně.
- 5. Velení Armádě České republiky zabezpečuje?**
- a) Vláda
 - b) Generální štáb Armády ČR
 - c) Ministr obrany
 - d) Poslanecká sněmovna
- 6. Základním úkolem ozbrojených sil je?**
- a) Obrana ČR a spojeneckých zemí před vnějším napadením.
 - b) Pomoc při odstraňování následků živelních katastrof.
 - c) Zvyšování povědomí občanů ČR o Evropské unii
 - d) Provádění branné výchovy obyvatelstva.
- 7. Zaškrtni, kdy se jedná o evakuaci.**
- a) Evakuace je včasné a rychlé přemístění osob (zvířat, věcí) z ohrožené oblasti.
 - b) Evakuace je svolávání jednotek IZS k mimořádné události.
 - c) Evakuace je vakuované balení potravin.
- 8. Co jsou to prostředky improvizované ochrany osob?**
- a) Vhodné oděvní součásti, které jsou k dispozici v každé domácnosti a pomocí kterých je možné chránit jak dýchací cesty, tak celý povrch těla.
 - b) Prostředky, kterými se chráním před slunečním zářením.
 - c) Prostředky, které nás chrání před mrazem.
- 9. Byla bezpečnostní tematika (ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí, dopravní výchova, příprava občanů k obraně státu, zdravotní příprava, prevence kriminality, boj proti terorismu a extremismu) součástí vaší výuky na ZŠ?**
- a) Ano
 - b) Ne
 - c) Jen okrajově

10. Zmiňovala se bezpečnostní tematika u vás na střední škole?

- a) Ano b) Ne

11. Pokud jste v předchozí otázce odpověděl/a ANO, v jakých předmětech?

.....

12. Bavíte se ve škole o mimořádných událostech, které se dějí u nás i ve světě (teroristické události, hurikány, povodně)?

- a) Ano b) Ne c) Občas

13. Uvítal/a bys, aby se na tvé škole vyučoval samostatný předmět s bezpečnostní problematikou?

- a) Ano, zajímá mě to.
b) Půjde mi to nedůležité.
c) Je mi to jedno.

PŘÍLOHA P IV: DOTAZNÍK PRO UČITELE ZÁKLADNÍCH A STŘEDNÍCH ŠKOL

Vážení učitelé,

jmenuji se Petra Unzeitigová a studuji Ochranu obyvatelstva na Fakultě logistiky a krizového řízení – Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Ke zdárnému dokončení studia píši diplomovou práci s názvem: *Analýza výuky bezpečnostní tematiky na základních a středních školách v obci s rozšířenou působností Mohelnice*. Obracím se tedy na Vás s prosbou o vyplnění dotazníku za účelem zjištění, v jakém rozsahu se na Vaší škole ve výuce věnujete bezpečnostní tematice (ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí, dopravní výchova, příprava občanů k obraně státu, zdravotní příprava, prevence kriminality, boj proti terorismu a extremismu). Dotazník je zcela anonymní a poslouží pouze jako podklad pro moji diplomovou práci.

Předem děkuji za Váš čas a spolupráci.

Bc. Petra Unzeitigová

1. Vyučuji na:

- a) základní škole b) střední škole

2. Jakou formou jste byl/a v rámci výuky na VŠ seznámen/a s výukou problematik bezpečnosti?

- a) Začleněním problematiky do jiných souvisejících témat.
- b) Samostatné přednášky, cvičení či semináře.
- c) Bezpečnostní témata nebyla součástí mé přípravy na VŠ.

3. Zabývá se Vaše škola problematikou bezpečnostních témat?

- a) Ano b) Ne c) Jen okrajově

4. Pokud ano, jakým způsobem?

- a) V rámci samostatného předmětu.
- b) V rámci jiného předmětu.
- c) Jinou formou (exkurze, přednášky od odborníků).

5. Máte ve Vaší škole při řešení bezpečnostní tematiky některé z níže uvedených pomůcek?

- a) Výukové filmy, CD či DVD.

- b) Knihy a učebnice.
 - c) Pracovní sešity či metodické listy.
 - d) Žádné nemáme.
 - e) Pomůcky k bezpečnostním tématům si každý učitel připravuje individuálně.
- 6. Co byste ve Vaší škole ocenili pro zefektivnění výuky dané problematiky?**
- a) Výukové přednášky od odborníků a profesionálů.
 - b) Exkurze
 - c) Praktické ukázky od složek IZS (den dětí, den IZS).
 - d) Průběžné školení učitelů v bezpečnostních tématech.
 - e) Větší množství učebního materiálu.
- 7. Probíhá na Vaší škole průběžné školení nebo jiná forma vzdělávání k bezpečnostním tématům?**
- a) Ano
 - b) Ne
 - c) Sebevzdělávání.
- 8. Spolupracuje Vaše škola s některými složkami IZS?**
- a) Hasičský záchranný sbor ČR.
 - b) Policie ČR.
 - c) Zdravotnická záchranná služba ČR.
 - d) Nespolupracuje.
- 9. Považujete za přínosné, aby pedagogické fakulty připravovaly budoucí učitele pro kvalifikaci v bezpečnostních tématech?**
- a) Ano, ale pouze zařazení těchto témat do přípravy učitelů 1. stupně.
 - b) Ano, ale pouze zařazení těchto témat do přípravy učitelů 2. stupně.
 - c) Ano, ale pouze zařazení těchto témat do přípravy učitelů středních škol.
 - d) Ano, pro všechny odborné kvalifikace učitelů.
 - e) Nepovažuji to za přínosné.
- 10. Uvítali byste, aby se na vaší škole vyučoval samostatný předmět s bezpečnostní problematikou?**
- a) Určitě ano.
 - b) Přijde mi to zbytečné.
 - c) Je mi to jedno.

